CĂRŢILE COPILĂRIEI

Clasa a II-a

Bibliografie şcolară obligatorie Volumul conţine date biografice şi aprecieri critice

Selecţie şi redactare profesor ELENA IOGU

EDITURA BOGDANA – 2005 – Editor: Zamfir M. Rusu Coperta: EDITURA BOGDANA

Copyright © Toate drepturile asupra acestei versiuni aparţin EDITURII BOGDANA

EDITURA BOGDANA: Bd. Nicolae Titulescu nr. 163, al. 20, parter, sc. 3, ap. 82, sector 1, BUCUREŞTI Telefon/fax: 223 42 46 223 42 61 222 45 24 Comenzile se primesc la adresa editurii.

Redactor: Cristiana Râureanu Tehnoredactare: Editura Bogdana fedprint tipografie

Tel.: 411.00.55; 411.47.78 ledgpronxuo

Puteţi comanda orice carte apărută la Editura Bogdana sau la alte edituri decupând oricare carte poştală aflată la sfârşitul acestui volum. Taxele poştale sunt gratuite.

CUVÂNT ÎNAINTE

Editura BOGDANA vine în întâmpinarea dorinţei de lectură şi de cultură a elevilor, oferind în colecţia *Cărţile copilăriei* toată bibliografia şcolară necesară de-a lungul anilor de şcoală, din clasa întâi până în clasa a opta.

Toată lumea ştie cât de încărcat este programul şcolar şi extraşcolar. Când să mai citeşti lectura suplimentară?

Şi totuşi… am fi mai săraci sufleteşte dacă nu am cunoaşte creaţiile literaturii universale: legende şi basme, balade şi proverbe, povestirile lui Kipling, romanele lui Jules Verne, ale lui Mark Twain şi Alexandre Dumas. Sunt scriitori care trebuie cunoscuţi şi lecturi care trebuie citite la timpul lor. De multe ori sutele de pagini copleşesc pe micul cititor prin volumul mare care trebuie citit.

Demersul editurii noastre încearcă să vă alunge aceste spaime oferindu-vă în colecţia *Cărţile copilăriei* o lectură condensată, deci rapidă şi ieftină care va cuprinde într-o singură carte două, trei sau patru romane, de acelaşi autor sau de autori diferiţi.

Pentru fiecare din clasele I-IV colecţia cuprinde o singură carte, unde veţi găsi toată bibliografia şcolară a anului respectiv.

Fiecare din clasele V-VIII are în această colecţie cinci, şase cărţi

care cuprind toată bibliografia necesară acestui nivel.

Să zâmbim gândindu-ne că, poate, profesorii din deceniul următor vor reuşi să condenseze un mileniu de civilizaţie într-un cristal de siliciu.

Până atunci, vă dorim succes!

EDITURA

CĂRŢILE COPILĂRIEI

Bibliografie şcolară completă

CLASA I – IV

9 Cărţile copilăriei – clasa I

Volumul cuprinde bibliografia şcolară necesară clasei I 9 Cărţile copilăriei – clasa a II-a

Volumul cuprinde bibliografia şcolară necesară clasei a II-a CD Cărţile copilăriei – clasa a III-a

Volumul cuprinde bibliografia şcolară necesară clasei a III-a CI Cărţile copilăriei – clasa a IV-a

Volumul cuprinde bibliografia şcolară necesară clasei a IV-a

CLASELE V-VIII

ED Ion Creangă – *Amintiri din copilărie Poveşti şi* povestiri EQ Ion Luca Caragiale – *Momente şi schiţe Teatru – O scrisoare pierdută*

Povestitori clasici I – *Date biografice*, *opera*, *aprecieri critice*

Ion Agârbiceanu

I. A. Bassarabescu

I. Al. Brătescu-Voineşti

Gala Galaction

Emil Gârleanu

Povestitori clasici II – *Date biografice*, *opera*, *aprecieri critice* Costache Negruzzi Marin Preda Ioan Slavici Zaharia Stancu Alexandru Vlahuţă LO Poeţi clasici – *Date biografice*, *opera*, *aprecieri critice* & vol. I. Mihai Eminescu – *Proză Poezii* *

Publicistică.

ea Voi. al II-lea

Vasile Alecsandri George Bacovia I. Barbu L. Blaga Ana Blandiana Şt. Augustin Doinaş Octavian Goga Şt O. Iosif Nicolae Labiş Marin Sorescu ca Voi. al III-lea

George Coşbuc Ion Minulescu Nichita Stănescu George Topârceanu *Basme populare româneşti la Basme culte româneşti*: Petre Ispirescu Vasile Alecsandri Ioan Slavici Alexandru Odobescu Barbu

Ştefănescu Delavrancea *la Basme şi poveşti nemuritoare* H. Ch. Andersen Fraţii Grimm Ch. Perrault *la Marile legende, basme şi poveşti ale lumii*

Tristan şi Isolda, Esopia, Til Buhoglindă, Istoria lui Alexandru cel Mare, Halima *la Legende şi povestiri istorice româneşti*: Dumitru Almaş Dimitrie Bolintineanu Eusebiu Camilar M. Drumeş Al. Mitru

Q Mihail Sadoveanu – *Povestiri*. *Baltagul*.

Date biografice, opera, aprecieri critice. *Q Literatura populară – Doine, Balade, Legende* 9 *Drumeţii literare*

Geo Bogza – *Cartea Oltului* Calistrat Hogaş – *Pe drumuri de munte* Alecu Russo – *Cântarea României* Alexandru Vlahuţă – *România pitorească*

9 *Teatru*

Vasile Alecsandri Tudor Muşatescu I.L. Caragiale

9 Ionel Teodoreanu – *Uliţa copilăriei în casa bunicilor La Medeleni*

Barbu Ştefănescu Delavrancea – *Povestiri* 9 Fabule – *De la Esop până în zilele noastre 9 Păcală*

Anton Pann – *Povestea vorbei*; *Năzdrăvăniile lui*

Nastratin Hogea Petre Dulfu – *Isprăvile lui Păcală* Al. Mitru – *Păcală şi Tândală* I. Slavici – *Păcală în satul lui* Gottfried August Bürger – *Aventurile Baronului*

Münchhausen Til Buhoglindă 9 L. Frank Baum – *Vrăjitorul din Oz* J.M. Barrie – *Peter Pan* Lewis Carol – *Alice în ţara minunilor* 9 W. Hauff – *Povestea despre prinţul cel neadevărat* Oscar Wilde – *Prinţul fericit* James Burnett – *Micul lord* 9 Walter Scott – *Robin Hood Ivanhoe Rob Roy* 9 Mark Twain – *Prinţ şi cerşetor Tom Sawyer Huckleberry Finn*

Jules Verne – *Căpitan la cincisprezece ani*

* *20.000 de leghe sub mări*

— *Cinci săptămâni în balon*

— *Ocolul pământului în 80 de zile* R.L. Stevenson – *Comoara din insulă*

E. Hemingway – *Bătrânul şi marea* Daniel Defoe – *Robinson Crusoe* HJ Jack London – *Colţ alb Chemarea strămoşilor*

— *Martin Eden*

EQ Rudyard Kipling – *Cărţile junglei If* (*Dacă*)

— *Domnia sa, preacinstitul elefant* Paul Feval – *Cocoşatul*

Zevaco – *Cavalerul Pardaillan* A.J. Cronin – *Sabia dreptăţii* Q

Alexandre Dumas – *Cei trei mușchetari După douăzeci de ani Contele de Monte Cristo Laleaua neagră* Victor Hugo – *Gavroche*. *Cosette*.

CUPRINS

Hans Christian Andersen 13
Lebedele 13
James Barrie 31
Peter Pan 31
Ana Blandiana 40
Aprobarea 42
De-aş avea timp 43
Frankbaum 44
Vrăjitorul din Oz 44
Alexandru Brătescu Voineşti 47
Puiul 49
Ion Luca Caragiale 55
Bubico 57
Dl. Goe 65
Vizită 73
Lewis Carroll 80
Peripeţiile lui alice n Ţara Minunilor 80
Vladimir Colin 91
Deşteptăciunea proştilor 91
Carlo Collodi 94
Pinnochio 94
Ion Creangă 105
Poveste (Prostia omenească) 107
Barbu Ştefănescu Delavrancea 113
Bunicul 115
Bunica 119
Neghiniţă 124
Emil Gârleanu 139
Căprioara 141
După asemănarea lor 142
Fricosul 145
Grivei 146
Voinicul 149
Petre Ispirescu 151
Prâslea cel Voinic şi merele de aur 151

Rudyard Kipling 167
Cum i-a crescut cămilei ghebul 167
Povestea balenei 170
Alexandru Mitru 174
Cine este cel mai puternic de pe pământ 174
Gellu Naum 178
Cartea cu Apolodor 178
Antoine de Saint-Exupéry 183
Micul prinţ 183
Mircea Sântimbreanu 186
Portretul colegei de bancă 186
Necunoscut la adresă 190
Colinde 197
Din raiul cel luminos 197
Din an în an 198
În seara de Moş Ajun 198
Proverbe 200

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

Lebedele

Departe de-aici, acolo unde se duc rândunelele când la noi e iarnă, era odată un Crai, care avea unsprezece băieţi şi o fată, pe care o chema Eliza. Cei unsprezece fraţi erau prinţi, aveau câte o decoraţie pe piept şi sabie la şold şi aşa se duceau la şcoală; scriau cu creioane de *diamant*[1]pe tăbliţe de aur şi învăţau pe de rost tot atât de bine pe cât citeau. Când îi auzeai, ştiai numaidecât că sunt prinţi. Eliza, sora lor, şedea pe un scăunel de sticlă şi avea o carte cu poze, care costase o mulţime de parale.

Trăiau bine copiii, numai că asta n-a ţinut prea mult!

Tatăl lor, Craiul, s-a însurat cu o Crăiasă rea şi *hapsână*[2], căreia nu-i erau dragi copiii. Au putut să vadă asta chiar de la început; în palat era petrecere mare şi ei s-au apucat să se joace de-a musafirii; de obicei, când se jucau aşa, căpătau o mulţime de prăjituri şi mere

---

N ote:

_ diamant - piatră preţioasă, foarte tare

[2] hapsână - răutăcioasă

coapte; acum însă, Crăiasa cea nouă le-a dat o ceaşcă cu nisip şi le-a spus că se pot juca foarte bine şi aşa.

Peste vreo săptămână, Crăiasa a dus-o pe Eliza la ţară, la nişte ţărani, iar pe prinţi atât i-a vorbit de rău faţă de Crai, că acesta nici nu s-a mai îngrijit deloc de ei.

— Duceţi-vă şi voi în lumea largă – le-a spus Crăiasa cea hapsână; zburaţi ca nişte păsări fără glas!

Dar n-a fost chiar aşa de rău cum a vrut ea. Prinţii s-au prefăcut în unsprezece lebede frumoase. Au scos un strigăt, au ieşit în zbor pe ferestrele palatului, au luat-o peste parc şi peste pădure.

Era dis-de-dimineaţă tare când au trecut pe la căsuţa în care stătea sora lor Eliza. La vremea asta, ea dormea. S-au învârtit pe deasupra casei, şi-au întins gâturile lungi şi au bătut din aripi, dar nimeni nu i-a văzut şi nici nu i-a auzit. Aşa că au plecat mai departe, s-au înălţat deasupra norilor şi s-au tot dus, până au ajuns la o pădure, care se întindea chiar până la marginea mării.

Eliza şedea în căsuţa ţăranului şi se juca cu o frunză verde de *brusture*[3], că altă jucărie n-avea; făcuse o gaură în frunză şi acuma se uita prin gaură la soare şi i se părea că vede ochii limpezi ai fraţilor ei, şi când razele de soare îi alunecau pe obraz, parcă ar fi sărutat-o ei.

Zilele treceau toate la fel. Când vântul se strecura printre tufele de trandafiri din grădină şi şoptea: „Cine-i mai frumos decât voi?" trandafirii clătinau din cap şi spuneau: „Eliza". Când vreo babă şedea duminica la uşă cu cartea de rugăciuni pe genunchi şi vântul întorcea filele şi spunea cărţii: „Cine-i mai cucernic decât tine?" cartea răspundea: „Eliza", şi chiar aşa era, cum spuneau trandafirii şi cartea de rugăciuni.

Când a împlinit cincisprezece ani, s-a întors acasă. Dar când a văzut Crăiasa cât era de frumoasă, i-a fost ciudă pe fată şi grozav ar fi vrut s-o schimbe în lebădă ca şi pe fraţii ei, dar n-a îndrăznit să facă asta chiar îndată, fiindcă Craiul voia să-şi vadă fiica.

Crăiasa s-a dus de dimineaţă în odaia ei de baie care era de marmură, cu *sofale*[4] moi şi covoare scumpe. A luat trei broaşte, le-a sărutat şi i-a spus uneia din ele: „Când are să intre în baie Eliza, să te

---

[3] brusture - plantă cu frunze mari, late, cu flori purpurii sau mov

[4] sofa - pat îngust ,

aşezi pe capul ei, ca să se facă proastă ca tine!". Altei broaşte i-a spus: „Aşază-te pe fruntea ei, ca să se facă urâtă ca tine şi tată-său să n-o mai cunoască!". Iar celei de-a treia broaşte i-a spus: „Aşază-te pe inima ei, ca să nu mai fie cu cugetul curat şi să o doară inima!"

După aceea a băgat în apă cele trei broaşte şi apa deodată s-a făcut verde. A chemat-o pe Eliza, a dezbrăcat-o şi a pus-o să intre în apă, şi când Eliza a intrat în apă, o broască i s-a pus în păr, alta pe frunte şi alta pe piept, însă Eliza parcă nici nu le-ar fi simţit. Când a ieşit din baie, pe apă au rămas trei flori roşii de mac. Dacă broaştele n-ar fi fost veninoase şi nu le-ar fi sărutat vrăjitoarea, s-ar fi prefăcut în trandafiri roşii, dar oricum, tot în flori au trebuit să se prefacă, fiindcă şezuseră pe capul şi pe inima Elizei, şi Eliza era aşa de cucernică şi de nevinovată, încât farmecele nu aveau asupra ei nicio putere.

Crăiasa, când a văzut aşa, a frecat-o pe fată cu zeamă de nucă şi a înnegrit-o toată, a uns-o pe faţă cu o alifie rău mirositoare şi i-a încâlcit părul; aşa cum era acum, era cu neputinţă s-o mai cunoască cineva.

Tată-său s-a speriat când a văzut-o şi a spus că nu-i fata lui; nimeni n-a mai cunoscut-o, numai câinele din curte şi cu rândunelele ştiau că-i ea, dar pe ei nu-i întreba nimeni.

Biata Eliza a început să plângă şi s-a gândit la cei unsprezece fraţi ai ei, care acuma nu mai erau acolo. A plecat amărâtă de la palat şi a umblat o zi întreagă pe câmp şi prin mlaştini şi seara a ajuns la o pădure mare. Nu mai ştia nici ea încotro să apuce şi era tare necăjită şi îi era dor de fraţii ei care, de bună seamă, fuseseră alungaţi ca şi ea. Voia să-i caute şi să-i găsească.

Abia apucase să intre în pădure că a şi prins-o noaptea. Cum nu mai ştia pe unde să meargă, s-a aşezat pe muşchiul moale, şi-a spus rugăciunea şi şi-a pus capul pe o buturugă. Era o linişte adâncă, nu bătea vântul şi de jur-împrejur, prin iarbă şi pe muşchi, străluceau o sumedenie de *licurici*[5]

când a atins o creangă cu mâna, gândacii luminoşi au căzut peste ea ca nişte stele căzătoare.

Toată noaptea i-a visat pe fraţii ei; se făcea că se jucau ca altă dată, când erau mici, scriau cu creioane de diamant pe tăbliţe de aur şi

---

N ote: _ licurici - insecte care răspândesc în întuneric lumina

se uitau în cartea cu poze care costase o mulţime de parale. Însă pe tăbliţă nu mai scriau ca altă dată linii şi rotocoale, ci isprăvile vitejeşti pe care le făcuseră, tot ce trăiseră şi văzuseră de atunci încoace; şi, în carte, toate prinseseră viaţă, păsările cântau şi oamenii ieşeau din carte şi vorbeau cu Eliza şi cu fraţii ei, dar când se întorcea fila, ei săreau repede înăuntru, să nu se încurce pozele.

Când s-a trezit, soarele era sus. Eliza nu putea să-l vadă, fiindcă copacii îşi întindeau crengile dese deasupra ei, dar razele se jucau printre frunze şi fluturau ca un văl de aur. Mireasma răcoroasă a pădurii o învăluia şi păsările aproape că i se aşezau pe umeri. Auzea un murmur de apă; erau nişte pâraie care se vărsau într-un lac cu fundul de nisip moale. Pe mal erau tufişuri dese, numai într-un loc era o deschizătură pe care o făcuseră cerbii şi pe aici s-a coborât şi Eliza către apă. Lacul era aşa de limpede, încât, dacă vântul n-ar fi mişcat crengile, ai fi putut crede că-i zugrăvit, aşa de desluşit se oglindeau pe luciul lui frunzele, şi cele luminate de soare, şi cele care stăteau în umbră.

Când şi-a zărit faţa în apă, s-a speriat văzând cât era de urâtă şi de neagră. Dar când a luat apă în pumni şi s-a frecat pe faţă şi pe ochi, pielea iar s-a înălbit; atunci s-a dezbrăcat şi s-a băgat în apă; o fată mai frumoasă decât ea nu se mai afla pe lume.

După ce s-a îmbrăcat iar şi şi-a împletit părul, s-a dus la un pârâu, a luat în pumni apă, a băut şi a intrat iar în pădure, fără să ştie nici ea încotro merge. Se gândea la fraţii ei şi se gândea că Dumnezeu n-are s-o lase să piară; doar el pusese să crească meri sălbatici prin pădure, ca să aibă ce mânca vreun rătăcitor flămând cum era ea. Şi chiar a găsit un măr de-aceştia cu crengile încovoiate de atâtea mere câte avea. A mâncat până s-a săturat, a pus crengilor proptele şi a plecat mai departe, în întunericul pădurii. Era aşa de mare liniştea, încât îşi auzea paşii când călca pe frunzele uscate. Nu era nicio pasăre nicăieri şi razele de soare nu străbăteau prin frunzişul des; trunchiurile copacilor erau aşa de aproape unul de altul, încât făceau ca un zid de jur-împrejur ei. Era o singurătate cum nu mai pomenise ea niciodată.

Noaptea a venit, dar de data asta nu mai era niciun licurici. Mâhnită, s-a aşezat jos ca să doarmă şi i se părea că ramurile de deasupra ei s-au dat într-o parte şi Dumnezeu se uita blând la ea şi îngeraşii se uitau şi ei peste umerii şi pe sub braţele lui ca s-o vadă.

Dimineaţa, când s-a trezit, nu ştia dacă visase sau dacă fusese chiar aşa.

A pornit iar prin pădure şi s-a întâlnit cu o babă care culegea într-un *paner*[6] zmeură şi mure. Baba i-a dat şi ei mure şi zmeură. Eliza a întrebat-o dacă n-a văzut unsprezece prinţi călări prin pădure.

— Nu – a spus baba – da' ieri am văzut unsprezece lebede pe-un râu, aici aproape, şi fiecare cu câte o coroană de aur pe cap.

Baba a dus-o pe Eliza până la un *pripor*[7], la picioarele căruia şerpuia un râu mititel; copacii de pe maluri îşi întindeau unii către alţii ramurile stufoase şi acolo unde nu ajunseseră să se împreune, îşi smulseseră din pământ rădăcinile şi atârnau cu crengile înclinate peste apă.

Eliza şi-a luat rămas bun de la babă şi a pornit de-a lungul râului, până a ajuns la malul mării.

Marea se întindea în faţa ei, dar nu zărea nicio luntre; cum să meargă mai departe? Şi, cum stătea ea aşa pe gânduri, privirile i-au căzut pe pietricelele care acopereau ţărmul. Sticlă, fier, piatră, tot ce arunca marea pe ţărm, era şlefuit şi poleit şi căpătase înfăţişarea apei care era mai moale decât mâna ei gingaşă. Şi ea s-a gândit: „Apa se mişcă mereu şi tot ce-i aspru netezeşte; tot aşa am să fiu şi eu, neostenită; vă mulţumesc că m-aţi învăţat asta, voi, valuri veşnic mişcătoare! îmi spune inima că odată aveţi să mă duceţi la fraţii mei dragi!"

Pe iarba-de-mare udă de pe ţărm erau unsprezece pene albe de lebădă. Eliza le-a strâns şi le-a luat. Era singurătate şi acolo, dar Eliza nu se simţea singură, fiindcă marea se schimba întruna; în câteva ceasuri, îşi schimba înfăţişarea mai mult decât un lac într-un an întreg. Când trecea câte un nor mare şi negru, marea parcă zicea: „Pot să fiu şi întunecată"; pe urmă bătea vântul şi valurile erau albe de spumă; iar când norii erau roşii şi vântul stătea, marea era trandafirie; şi pe urmă era iarăşi când verde, când albă, dar oricât ar fi fost de liniştită, lângă ţărm apa tot se mişca; se ridica domol ca pieptul unui copil care doarme.

N ote:

_ paner — coş

[7] pripor - coastă de deal

Când soarele tocmai asfinţea, Eliza a văzut cum veneau din larg unsprezece lebede cu coroane de aur pe cap; zburau una după alta şi de departe parcă erau o panglică lungă, albă. Eliza s-a ascuns după un tufiş; lebedele s-au lăsat jos şi şi-au scuturat aripile mari şi albe.

Când soarele s-a scufundat în apă, lebedele deodată s-au preschimbat în oameni; în faţa Elizei stăteau acum cei unsprezece prinţi frumoşi, fraţii ei. Fata a scos un ţipăt. Cu toate că se schimbaseră mult de când nu-i mai văzuse, a ghicit că fraţii ei erau. S-a repezit în braţele lor, i-a spus fiecăruia pe nume şi fraţii nu mai puteau de bucurie că au găsit-o iar pe sora lor care acum era mai frumoasă. Râdeau, plângeau şi suspinau cât de rău se purtase mama vitregă cu ei toţi.

— Noi – a zis fratele cel mai mare – suntem lebede numai cât stă soarele pe cer; îndată ce soarele apune, ne căpătăm iar înfăţişarea omenească. De aceea trebuie să avem grijă ca, la apusul soarelui, să avem pământul sub picioare, fiindcă dacă ne prinde noaptea în văzduh, deasupra apei, cădem în chip de oameni în apă şi ne înecăm. Nu locuim aici. Stăm într-o ţară tot aşa de frumoasă ca şi asta, de cealaltă parte a mării, dar drumul până acolo e lung. Trebuie să trecem în zbor marea şi nu-i nicio insulă pe care să poposim noaptea. Este numai o stâncă îngustă, în mijlocul mării; de-abia avem loc să stăm strânşi unul lângă altul; când marea-i zbuciumată, valurile ne stropesc până sus, dar noi stăm neclintiţi. Stăm aşa toată noaptea, cu chipurile noastre de oameni; dacă n-ar fi stânca asta, n-am putea să ne mai vedem niciodată ţara noastră dragă, fiindcă ne trebuie două zile, cele mai lungi ale anului, ca să ajungem până aici. Numai o dată pe an ne este îngăduit să ne întoarcem în ţară şi nu putem sta decât unsprezece zile, în care timp zburăm pe deasupra pădurii, de unde putem să zărim palatul în care ne-am născut şi unde stă tata şi să vedem turla bisericii în care-i înmormântată mama. Aici, parcă toţi copacii şi tufişurile sunt rude cu noi, aici aleargă pe câmpie caii sălbatici pe care i-am văzut în copilăria noastră, aici lemnarii cântă vechi cântece după care jucam când eram copii, aici e patria noastră, încoace ne trage mereu inima să venim şi aici, în sfârşit, te-am găsit, surioară dragă. Numai două zile putem să mai rămânem şi, după aceea, trebuie să plecăm iar pe deasupra mării, într-o ţară minunată, dar care nu-i ţara noastră. Dar cum să te luăm cu noi, că n-avem nici corabie, nici luntre?

— N-aş putea oare să vă mântui de vrajă? i-a întrebat ea.

Şi aşa au stat de vorbă mai toată noaptea şi au aţipit doar câteva ceasuri.

Eliza s-a trezit când lebedele îşi fâlfâiau aripile pe deasupra ei. Fraţii se schimbaseră iar în păsări. Au zburat de câteva ori de jur-împrejur, apoi şi-au întins aripile şi-au plecat în zori; cel mai tânăr, însă, a rămas în urmă, s-a lăsat jos şi şi-a pus capul pe genunchii ei şi ea l-a mângâiat pe aripi. Toată ziua au stat aşa împreună. Către seară au venit şi ceilalţi şi, când soarele a asfinţit, s-au prefăcut iar în oameni.

— Mâine – au spus ei – plecăm şi nu ne mai putem întoarce decât peste un an. Nu putem să te lăsăm aici. Mai bine hai cu noi. Suntem destul de voinici ca să te ducem în braţe; atunci, de ce adică n-am putea să te luăm pe aripi şi să zburăm cu tine pe deasupra mării?

— Da, da, luaţi-mă cu voi! a spus Eliza.

Toată noaptea au lucrat şi au împletit o plasă mare şi groasă, din răchită mlădioasă şi trestie tare. Au pus-o pe Eliza în plasă şi, când a răsărit soarele şi fraţii s-au prefăcut iar în lebede, au apucat plasa cu pliscurile şi s-au înălţat în zbor spre nori, cu sora lor care încă dormea. Razele soarelui îi cădeau drept pe obraz şi de aceea o lebădă zbura chiar deasupra capului ei ca să-i facă umbră cu aripile.

Erau departe-n larg când Eliza s-a trezit; întâi a crezut că visează când s-a văzut dusă aşa, prin aer, pe deasupra mării. Lângă ea era o creangă de zmeură şi o legătură de rădăcini bune de mâncat. Fratele cel mai mic le culesese şi le pusese acolo. Ea i-a mulţumit c-un zâmbet, fiindcă ştia care era: era acela care îi zbura deasupra capului şi îi făcea umbră cu aripile.

Erau aşa de sus, încât o corabie dedesubtul lor parcă era un pescăruş alb. Deodată, au ajuns deasupra unui nor mare, dar când Eliza s-a uitat mai bine, era un munte şi pe munte alergau umbra ei şi umbrele celor unsprezece lebede. Era o privelişte mai minunată decât tot ce văzuse ea vreodată. Dar când soarele s-a urcat mai sus pe cer şi muntele a rămas în urmă, au pierit şi umbrele.

Toată ziua au zburat prin văzduh ca o săgeată zbârnâitoare; totuşi, mergeau mai încet decât de obicei, fiindcă acuma o duceau şi pe Eliza cu ei. Vremea a început să se strice. Se făcea seară. Eliza vedea cu îngrijorare cum soarele se lasă către asfinţit şi stânca din mijlocul mării nu se zărea. I se părea că lebedele dădeau şi mai tare din aripi.

Era vina ei că nu puteau să zboare destul de repede; când soarele avea *să apuie*[8], ei aveau să se facă iar oameni, să cadă în apă şi să se înece. Se ruga în gând, dar stânca tot nu se zărea. Se întuneca şi vântul bătea tot mai tare, vestind furtuna. Norii deşi şi negri acoperiră cerul ameninţător şi plin de fulgere, care ţâşneau unul după altul.

Soarele ajunsese chiar la marginea apei. Elizei îi bătea inima cu putere. Deodată, lebedele se lăsară în jos, aşa de repede, încât ea a crezut că se prăbuşesc; dar ele au zburat mai departe. Soarele era pe jumătate în apă; deodată, se zări sub dânsa stânca. De sus, nu părea mai mare decât o focă cu capul afară din apă. Soarele se cobora repede în dosul zării; acuma nu mai era decât ca o stea. În sfârşit, piciorul ei atinse stânca şi soarele se stinse cum se stingea cea din urmă pâlpâire a unei hârtii aprinse. Fraţii stăteau braţ la braţ în jurul ei şi nu era loc pe stâncă decât numai pentru ei. Marea se lovea de stâncă şi împrăştia o ploaie de stropi peste dânşii; cerul era mereu sfâşiat de fulgere şi tunetul bubuia întruna, dar fraţii şi cu sora se ţineau de mână şi asta le dădea mângâiere şi curaj.

A doua zi, în zori, vremea s-a liniştit; cum a răsărit soarele, lebedele au plecat în zbor cu Eliza. Marea era încă zbuciumată: de sus, de unde erau ei, spuma de pe întinsul verde-ntunecat al valurilor parcă ar fi fost milioane de lebede care pluteau pe apă.

Când soarele era sus, Eliza a văzut în faţa ei, plutind în văzduh, nişte munţi cu piscuri acoperite de zăpadă; în mijlocul lor se ridica un palat mare şi înalt, cu mai multe rânduri de stâlpi, unii peste alţii; în jurul lui erau păduri de palmieri şi flori minunate, mari cât nişte roţi de moară. Ea a întrebat dacă asta e ţara la care trebuiau să ajungă, dar lebedele au clătinat din cap, fiindcă ceea ce vedea ea era palatul pe care şi-l clădeşte, în nord, Fata Morgana, şi care se schimbă mereu şi în care oamenii nu pot pătrunde. Eliza s-a uitat mai bine şi, deodată, munţii, pădurile şi palatul s-au prăbuşit şi în locul lor au răsărit douăzeci de biserici, toate la fel, cu turnuri înalte şi ferestre arcuite.

N ote:

_ să apuie - să apună

_ havuzuri - fântână arteziană

_ purpură - stofa scumpă de culoare roşie

Parcă se auzea şi orga, dar era numai marea care vuia. Când s-au apropiat, bisericile s-au preschimbat în tot atâtea corăbii, iar când Eliza s-a uitat mai bine, a văzut că erau neguri care pluteau pe apă. Într-adevăr, totul în faţa lor se schimba mereu. În sfârşit, au zărit ţara cea aievea la care voiau să ajungă. În faţa lor, departe, erau munţi albaştri, păduri de cedri, oraşe şi palate. Soarele nu asfinţise când au ajuns la o peşteră în care muşchiul moale era ca un covor.

— Să vedem ce-ai să visezi aici la noapte – a spus fratele cel mai mic şi i-a arătat odaia ei de culcare.

— Să dea Dumnezeu să visez cum aş putea să vă scap – a spus ea.

S-a rugat mult, apoi s-a culcat. Deodată, i s-a părut că zboară şi ajunge la palatul zânei Morgana. Zâna i-a ieşit înainte, frumoasă şi strălucitoare şi, totuşi, semăna cu baba din pădure, care îi dăduse zmeură şi-i spusese de lebedele cu coroană de aur pe cap.

— Fraţii tăi pot să scape – a zis zâna – numai să ai răbdare şi să nu-ţi fie frică. E drept că apa, deşi e mai moale decât mâinile tale, totuşi şlefuieşte pietrele, dar ea nu simte durerea pe care au s-o simtă degetele tale şi ea nu are o inimă şi nu simte frica şi chinul pe care ai să le simţi tu. Vezi tu urzica asta pe care o ţin în mână? Urzici de acestea cresc prin preajma peşterii în care dormi tu acum şi numai acestea, care cresc pe-aici, şi cele care cresc în cimitir sunt bune. Pe acestea, tu trebuie să le culegi şi să nu te sperii că au să te usture mâinile. După aceea, să le zdrobeşti cu piciorul şi să faci din ele fire şi cu firele să ţeşi şi să coşi unsprezece cămăşi cu mâneci lungi şi să le arunci peste cele unsprezece lebede. Atunci vraja are să se desfacă. Dar să ştii, că din clipa în care ai să începi lucrul şi până ai să-l isprăveşti, nu trebuie să vorbeşti deloc, chiar dacă ar trece ani şi ani de zile. Cel dintâi cuvânt pe care îl vei rosti, va străpunge ca un cuţit inima fraţilor tăi; de limba ta atârnă viaţa lor. Bagă bine de seamă!

Zâna a lovit-o uşurel cu urzica peste mână; Eliza a simţit ca o arsură şi s-a trezit. Se făcuse ziuă şi lângă ea era o urzică la fel ca cea din vis. Fata a căzut în genunchi, a mulţumit lui Dumnezeu şi a ieşit din peşteră ca să-şi înceapă lucrul.

Culegea urzici cu mâinile ei gingaşe şi urzicile o ardeau ca focul; mâinile şi braţele ei erau pline de băşici, dar ea îndura bucuroasă orice, numai să-i poată scăpa pe fraţii ei de vrajă. Zdrobea urzicile cu piciorul şi le prefăcea în fire verzi.

După ce a apus soarele, au venit fraţii şi s-au speriat când au văzut că Eliza e rănită; ei credeau că-i iar vreo vrajă de-a maşterii; când, însă, i-au văzut mâinile, au înţeles ce face sora lor pentru dânşii şi fratele cel mai mic a început să plângă pe mâinile ei şi acolo unde cădeau lacrimile, băşicile usturătoare piereau.

Toată noaptea a lucrat, fiindcă simţea că nu mai are linişte până nu scapă de vrajă pe fraţii ei. În ziua următoare, după ce lebedele au plecat, ea a rămas singură, dar niciodată n-a trecut vremea mai repede. O cămaşă era gata; tocmai începuse pe-a doua, când deodată, s-a auzit un corn de vânătoare. Eliza s-a speriat, cornul suna tot mai aproape şi s-auzeau şi câinii lătrând. Eliza a intrat repede în peşteră şi a adunat grămadă urzicile pe care le culesese şi le zdrobise şi s-a aşezat pe ele.

Deodată din râpă a ieşit un câine şi după el altul; toţi au început să latre la gura peşterii şi în curând vânătorii au fost şi ei acolo, să vadă ce-i. Cel mai frumos dintre ei şi care era Craiul ţării aceleia, s-a apropiat de Eliza; fată mai frumoasă decât ea, nu văzuse niciodată.

— Cum ai ajuns aici, fată frumoasă? a întrebat-o el.

Eliza a dat din cap pentru că n-avea voie să vorbească, dacă vorbea, punea în primejdie viaţa fraţilor ei. Mâinile şi le-a ascuns sub şorţ ca să nu vadă Craiul ce trebuia ea să îndure.

— Hai cu mine – a spus el; nu trebuie să mai stai aici! Dacă eşti tot aşa de bună pe cât eşti de frumoasă, am să te îmbrac numai în catifea şi-n mătase, am să-ţi pun pe cap coroană de aur şi ai să stai în palatul cel mai frumos pe care-l am.

Şi Craiul a luat-o pe Eliza şi a aşezat-o pe cal lângă el. Ea plângea şi-şi frângea mâinile. Şi atunci, craiul a spus:

— Eu îţi vreau binele! Odată şi-odată ai să-mi mulţumeşti.

Şi a pornit cu ea prin munţi, cu vânătorii după dânsul. Soarele asfinţea, când au ajuns în cetatea de scaun a ţări, oraş cu multe biserici şi palate. Craiul a dus-o pe Eliza la palatul lui, unde prin săli de marmură clipoceau havuzurişi pereţii erau zugrăviţi şi tavanele erau şi ele zugrăvite; Eliza, însă, nu se uita la nimic; era mâhnită şi plângea. Slujitoarele au îmbrăcat-o cu haine scumpe, i-au pus mărgăritare în păr şi mănuşi în degetele urzicate.

Gătită cum era acum, era atât de frumoasă, încât curtenii s-au închinat şi mai adânc în faţa ei şi Craiul a hotărât să se însoare cu ea, deşi duhovnicul curţii clătina din cap şi zicea că fata asta frumoasă, găsită în pădure, era o vrăjitoare care l-a orbit pe Crai şi i-a furat

minţile.

Craiul, însă, nu a ascultat ce spune, a pus muzica să cânte, a poruncit cele mai bune bucate şi a pus fete frumoase s-o însoţească dansând. Apoi a dus-o pe Eliza prin grădini pline de miresme şi prin odăi măreţe, dar ea nici nu zâmbea măcar, fiindcă era năpădită de durere. Când au ajuns în odăile ei, Craiul a deschis o uşă şi i-a arătat Elizei o cămăruţă aşternută cu covoare verzi şi scumpe, şi care semănau cu peştera în care o găsise. Pe jos, era mănunchiul de fire pe care ea le scosese din urzici şi de-un cui era atârnată cămaşa pe care tocmai o isprăvise: toate fuseseră aduse de un vânător care le socotise drept o ciudăţenie.

— Aici ai să crezi că eşti tot la tine acasă – a spus Craiul. Uite şi lucrul pe care-l lucrai.

Când Eliza a văzut lucrul care îi era ei drag, un zâmbet i-a răsărit pe buze şi sângele i s-a întors în obraji. S-a gândit la mântuirea fraţilor ei; a sărutat mâna Craiului şi el a strâns-o la piept şi a poruncit să tragă clopotele şi să vestească nunta. Frumoasa fată mută din pădure era acum Crăiasa ţării aceleia.

Duhovnicul i-a spus Craiului câteva vorbe rele la ureche, dar ele n-au ajuns până la inima lui. Nunta s-a făcut şi duhovnicul a trebuit chiar el să-i puie Elizei pe cap coroana şi, când i-a pus-o, i-a apăsat-o aşa de tare pe frunte, că a durut-o. Dar inima o durea şi mai tare, când se gândea la fraţii ei şi durerile trupului nu le mai simţea. Gura ei era mută; fiindcă o singură vorbă ar fi curmat viaţa fraţilor ei, dar ochii ei vorbeau şi arătau o adâncă dragoste Craiului celui bun şi frumos, care făcea tot ce putea ca s-o bucure. Dar nu putea, trebuia să fie mută şi mută să săvârşească lucrul pe care-l începuse. Noaptea se scula de lângă el şi se ducea în cămăruţă şi ţesea cămaşă după cămaşă; dar când s-o înceapă pe a şaptea, n-a mai avut fire.

În cimitir, ea ştia că sunt urzici de care avea nevoie, dar trebuia să se ducă chiar ea să le culeagă; cum să facă oare, ca s-ajungă până la ele?

„Ce-i durerea degetelor pe lângă chinul pe care îl îndură inima ei? se gândea ea. Trebuie să încerc numaidecât! Dumnezeu n-are să mă lase”.

Cu inima strânsă, ca şi cum ar fi făcut ceva rău, a ieşit pe furiş în grădina luminată de Lună, a pornit pe aleile lungi, apoi pe străzile pustii şi a ajuns la cimitir.

Un singur om o văzuse, duhovnicul. Numai el fusese treaz, pe când lumea dormea. Şi el se gândi că avusese dreptate, că nu-i lucru curat cu Crăiasa; era fără nicio îndoială vrăjitoare şi înşelase pe Crai şi pe toată lumea.

Duhovnicul a spus Craiului ce văzuse şi ce credea el că ar fi şi, la vorbele aspre pe care le rostea, pe obrajii Craiului au curs lacrimi grele. În inima lui a pătruns îndoiala. Noaptea s-a prefăcut că doarme, dar n-a dormit şi a văzut cum Eliza s-a sculat şi s-a dus încetişor în cămăruţa ei; şi asta se întâmpla în fiecare noapte.

Cu fiecare zi care trecea, faţa Craiului se întuneca tot mai tare. Eliza vedea asta, dar nu înţelegea de ce şi se îngrijora, dar şi mai tare se îngrijora când se gândea la fraţii ei. Cu lacrimi fierbinţi, ea uda catifeaua şi *purpura1* crăiască. Şi iată că lucrul ei s-apropia de sfârşit; doar o cămaşă mai trebuia, dar acuma iar nu mai avea fire şi nicio urzică; trebuia, deci, să se mai ducă o dată, cea din urmă, la cimitir şi să culeagă nişte urzici. Se gândea cu frică la drumul până acolo, dar nu s-a lăsat clintită în voinţa ei şi în credinţa în Cel-de-Sus.

Noaptea, a ieşit din palat şi s-a dus, dar de data asta, Craiul şi duhovnicul s-au luat după ea; au văzut cum Eliza a intrat pe poarta cimitirului şi, când au intrat şi ei, au văzut cum nişte vrăjitoare şedeau pe o lespede de mormânt. Craiul şi-a întors capul în altă parte, fiindcă şi-a închipuit că printre ele e şi aceea care adormise aseară cu capul pe pieptul lui.

— Poporul o va judeca – a spus el.

Şi poporul a judecat-o să fie arsă pe rug.

Au luat-o pe Eliza din odăile cele frumoase şi au dus-o într-o *hrubă***9** neagră şi umedă, în care vântul intra şuierând printre gratii; în loc de catifea şi mătase, i-au dat mănunchiul de urzici ca să-şi pună capul pe ele. Cămăşile aspre şi usturătoare pe care le ţesuse i le-au dat să se învelească, dar nimic n-ar fi putut să-i fie mai drag decât ele şi ea a început iar să lucreze, ca să le isprăvească.

Afară pe uliţă copii cântau cântece în care îşi băteau joc de dânsa şi nimeni nu-i spunea o vorbă de mângâiere.

Spre seară, iată că la gratii s-a auzit un fâlfâit de aripi; era fratele cel mai mic; aflase unde era soră-sa şi venise s-o vadă. Ea a început să

N ote: _ hrubă - încăpere sub pământ

plângă de bucurie, deşi se gândea că noaptea asta avea să fie cea din urmă pe care o mai avea de trăit. Dar, bine cel puţin că erau cămăşile aproape gata şi fraţii ei erau aici!

Duhovnicul a venit să stea în ceasul din urmă cu dânsa, fiindcă aşa făgăduise Craiului; dar ea a clătinat din cap şi l-a rugat din ochi să plece. Noaptea asta voia să-şi isprăvească lucrul, că dacă nu-l isprăvea, atunci toate fuseseră degeaba, necazurile, lacrimile şi nopţile ei nedormite. Duhovnicul a plecat, spunându-i vorbe aspre. Eliza însă ştia că era nevinovată şi nu s-a sinchisit de vorbele lui şi s-a pus să lucreze.

Şoriceii umblau repede încoace şi încolo şi îi aduceau urzicile la picioare, ca s-o ajute şi ei cât de cât. La fereastră a venit o pasăre şi i-a cântat toată noaptea tot cântece vesele, ca s-o îmbărbăteze.

Cu vreun ceas înainte de răsăritul soarelui, cei unsprezece fraţi au venit la poarta palatului şi au cerut să fie duşi în faţa Craiului. Li s-a răspuns că nu se poate, e noapte, Craiul doarme şi nu vrea să fie trezit. S-au rugat, au ameninţat, a venit straja, a ieşit şi Craiul şi a întrebat ce este; dar tocmai atunci a răsărit soarele şi pe cei unsprezece fraţi nu i-a mai văzut nimeni; doar pe deasupra castelului zburau unsprezece lebede.

La poarta oraşului se adunase lume de pe lume, să vadă cum au s-o ardă pe vrăjitoare. O mârţoagă trăgea căruţa în care era Eliza; o îmbrăcaseră cu o rochie de pânză de sac, părul ei cel frumos îi atârna desfăcut pe umeri, obrajii îi erau galbeni, buzele i se mişcau încetişor şi degetele ei împleteau firele verzi de urzică. Nici chiar pe drumul către moarte ea nu-şi lăsa lucrul. La picioarele ei erau zece cămăşi, la a unsprezecea lucra acum. Lumea râdea de ea:

— Ia uite, vrăjitoarea, cum tot şoşoteşte! Nu spune rugăciuni, cine ştie ce vrăji o fi făcând! Şi şi-a luat şi lucrul ei afurisit! Să i-l rupem în bucăţi!

Şi lumea s-a repezit şi a vrut să ia cămăşile şi să le rupă, dar deodată au venit în zbor unsprezece lebede şi s-au aşezat de jur-împrejurul ei, în căruţă, şi au început să dea din aripi. Lumea s-a dat înapoi speriată.

— E semn ceresc! E nevinovată! şopteau mulţi, dar nu îndrăzneau s-o spună cu glas tare.

Călăul a luat-o de mână, dar Eliza a aruncat cele unsprezece cămăşi peste lebede şi deodată au răsărit unsprezece prinţi frumoşi; numai cel tânăr avea la un umăr aripă în loc de braţ, deoarece cămaşa

lui avea numai o mânecă, din pricină că Eliza nu mai avusese timp să o facă şi pe cealaltă.

— Acum pot să vorbesc – a spus ea; sunt nevinovată!

Când lumea a văzut ce s-a întâmplat, s-a închinat în faţa ei, dar ea a căzut leşinată în braţele fraţilor ei; încordarea, spaima şi durerea o copleşiseră.

— Da, e nevinovată! a spus fratele cel mai mare, şi a povestit tot ce se întâmplase. În timp ce vorbea, s-a răspândit o mireasmă parcă de mii şi mii de trandafiri, fiindcă fiecare lemn din rug făcuse rădăcini şi scosese ramuri. Rugul era acuma ca o tufă mare de trandafiri roşii, care toţi erau înfloriţi, în vârf era o floare albă şi strălucitoare, care lumina ca o stea. Craiul a cules-o şi a prins-o Elizei în piept. Şi atunci, ea s-a trezit uşoară şi senină.

Toate clopotele au început să bată singure, şi păsări multe au venit în stoluri: şi a fost iar nuntă la palat; dar o nuntă cum niciun Crai nu mai văzuse vreodată!

Temă: Cum i-a ajutat Eliza pe fraţii săi?

JAMES BARRIE

Peter Pan în grădina Kensington (fragmente)

Peter Pan era un copil mic, care voia să rămână toată viaţa mic, să nu crească niciodată. Zânele îi dau aripi, el zboară pe fereastra casei şi de atunci trăieşte numai în grădina Kensington, printre zâne. Tot ce se povesteşte despre el trece din generaţie în generaţie. Mamele, când erau copii, aflau, şi ele despre Peter Pan ce află, apoi, copiii lor.

De-o vei întreba pe mama, dacă ea, când a fost mică, auzise cumva de Peter Pan, de bună seamă îţi va spune:

— Dar bineînţeles, copile!

Iar de-o vei întreba dacă pe-atunci el se plimba călare pe o capră, îţi va răspunde:

— Mai încape vorbă, fireşte că da!

Apoi, dac-ai s-o întrebi pe bunica de-a auzit de Peter Pan când a fost mică, îţi va spune şi ea:

— Desigur, copile, am auzit de el.

Dar de-ai s-o întrebi dacă pe atunci el se plimba pe o capră, îţi va răspunde că n-a auzit niciodată să fi avut vreo capră.

Poate că a uitat, aşa cum uneori îţi uită numele şi te strigă „Mildred", care-i de fapt numele mamei. Dar cum să uiţi ceva atât de important cum este capra? Aşadar, nu fusese nicio capră pe vremea

când bunica fusese mică. Şi, prin urmare, să spui povestea lui Peter Pan începând cu capra, cum fac cei mai mulţi, este o prostie la fel de mare ca atunci când, îmbrăcându-te, ţi-ai pune vesta peste haină.

Dacă-ţi închipui cumva că el a fost singurul copil care a voit vreodată să fugă de acasă, înseamnă că ai uitat de tot cum erai tu la vârsta aceea. Când David, care-i un copil ca tine, a auzit de-ntâmplarea lui Peter pentru prima oară, a fost convins că el nu încercase niciodată să fugă de acasă. Dar eu i-am spus să se gândească bine, apăsându-şi tâmplele cu mâinile şi dacă s-a gândit mult, tare mult, şi-a adus aminte cu precizie cum, o dată, în copilărie, dorise să se întoarcă în vârful copacilor.

Ei bine, Peter Pan a ieşit pe fereastra care nu avea zăbrele. Stând pe pervaz, el a văzut departe nişte copaci care erau, fără îndoială, cei din grădina Kensington. Şi cum i-a văzut, a uitat numaidecât că acum el era un băieţel în cămaşă de noapte, şi a pornit în zbor, pe deasupra caselor, drept spre grădină. […]

Este ne-nchipuit de greu să ştii prea multe despre zâne, dar un lucru e sigur: că acolo unde sunt copii, sunt şi zâne. Mai demult, copiii nu aveau voie să intre în grădina Kensington şi pe atunci nu era nicio zână acolo. Apoi, copiilor li s-a dat drumul în grădină, şi chiar în aceeaşi seară au venit şi zânele cu duiumul. Ele nu pot să nu se ia după copii, dar rareori ai să le vezi, şi asta, pe de o parte, pentru că în timpul zilei stau în spatele grilajului, unde nu ai voie să te duci, şi pe de altă parte, fiindcă sunt atât de şirete. Nu sunt deloc şirete după ora de închidere a grădinii, dar până atunci, sfinte Dumnezeule! […]

Când cred că nu te uiţi la ele, o iau repede la fugă, dar dacă te uiţi la ele şi le e teamă că n-au timp să se ascundă, stau liniştite şi se dau drept flori. […]

Cele mai multe sunt flori adevărate, dar unele sunt zâne. Niciodată nu poţi fi sigur care anume e zână, dar un mijloc bun de a afla este să te plimbi pe-acolo, uitându-te în altă parte, şi apoi să te întorci pe neaşteptate. Un alt mijloc, pe care David şi cu mine îl folosim uneori, este să le priveşti ţintă. După mai mult timp încep să clipească şi atunci ştii sigur că sunt zâne. […]

Cât despre casele zânelor, n-are rost să le cauţi, pentru că sunt chiar contrariul caselor noastre. Casele noastre se pot vedea ziua, nu însă noaptea. Ei bine, casele zânelor le poţi vedea pe întuneric, dar nu le poţi vedea ziua, căci ele au culoarea nopţii şi n-am auzit pe nimeni

care să vadă noaptea în timpul zilei. Asta nu înseamnă că au case negre, căci noaptea are culorile ei, tot astfel cum şi ziua le are pe ale ei, atâta doar că acestea sunt cu mult mai strălucitoare. Albastrul, roşul şi verdele lor este ca şi al nostru, dar cu o lumină în spate.

Zânele sunt minunate dansatoare. [...] Ele îşi ţin marile lor baluri sub cerul liber, într-un loc numit cercul zânelor. După aceea, săptămâni întregi poţi să le mai vezi cercul pe iarbă. Nu-i de la început acolo, dar îl fac rotindu-se mereu în pas de vals. Uneori, ai să găseşti ciuperci înăuntrul cercului; sunt scaunele zânelor, pe care slujitorii au uitat să le ia de acolo. Scaunele şi cercurile lor sunt singurele semne pe care aceste mici făpturi le lasă în urmă, şi nu le-ar lăsa nici pe ele, dacă nu le-ar plăcea atât de mult dansul, încât să nu se mai oprească din învârtit, până în clipa deschiderii porţilor grădinii. [...]

Zânele se lovesc foarte uşor şi, când Peter cântă din fluier mai repede şi tot mai repede, ele se ţin după el până cad jos. Pentru că, după cum ştii, fără să ţi-o mai spun, Peter Pan este orchestra zânelor. El stă în mijlocul cercului, şi astăzi nici nu-şi mai pot închipui un dans elegant fără el. [...] Dar zânele sunt făpturi recunoscătoare şi, la balul care a avut loc când prinţesa a împlinit vârsta pentru bal, (ele împlinesc vârsta asta la a doua lor zi de naştere şi au câte o zi de naştere în fiecare lună), i-au îndeplinit dorinţa inimii lui.

S-a întâmplat în felul următor: regina i-a poruncit să îngenuncheze şi apoi i-a spus că îi va împlini dorinţa inimii lui, pentru că a cântat atât de frumos. Atunci, toate zânele s-au strâns în jurul lui Peter să audă care era dorinţa inimii lui, dar el a şovăit mult timp, neştiind ce să ceară.

— Dacă vă cer să mă întorc la mama, a întrebat el în cele din urmă, îmi puteţi îndeplini dorinţa asta?

Vezi însă că întrebarea lui le-a necăjit, pentru că dacă s-ar fi întors la mama, ele şi-ar fi pierdut muzica, aşa că regina şi-a lăsat nasul în jos cu dispreţ şi a spus:

— Aida, de! Cere-mi să-ţi împlinesc o dorinţă mai mare ca asta!

— E o dorinţă chiar atât de mică? a întrebat el iarăşi.

— Uite-atât de mică, i-a răspuns regina, apropiindu-şi palmele una de alta.

— Dar cât de mare e o dorinţă mare?

Regina a măsurat pe fustă o lungime bunicică.

Atunci, Peter Pan s-a gândit şi a spus:

— Ei bine, atunci cred că am să cer să-mi îndepliniţi două dorinţe mai mici în loc de una mare.

Bineînţeles că zânele au trebuit să fie de acord, cu toate că deşteptăciunea lui le-a cam supărat. Iar el le-a spus că prima lui dorinţă era să se ducă la mama, dar să aibă dreptul să se întoarcă în grădina Kensington dacă ar fi cumva dezamăgit. Cât despre a doua sa dorinţă, pe aceasta şi-o va spune mai târziu.

Au încercat să-l abată de la hotărârea asta şi i-au pus chiar tot felul de piedici.

— Pot să-ţi dau puterea să zbori până la casa mamei tale, a spus regina, dar nu pot să-ţi deschid uşa.

— Fereastra pe care am zburat de la ea va fi deschisă, le-a spus el confidenţial. Mama o lasă întotdeauna deschisă, sperând că am să mă întorc în zbor.

— De unde ştii? s-au mirat zânele.

Şi, într-adevăr, Peter n-a putut să le explice de unde ştia.

— O ştiu eu, aşa!... a fost tot ce le-a spus.

Şi cum el a tot stăruit, n-au avut încotro şi au trebuit să-i îndeplinească dorinţa. Uite cum i-au dat puterea să zboare: l-au gâdilat toate pe umăr şi, în curând, el a simţit o ciudată furnicare în acea parte şi după asta, iată-l ridicându-se sus, tot mai sus, şi luându-şi zborul dincolo de grădina Kensington, peste acoperişurile caselor. […]

Fereastra era larg deschisă, exact aşa cum ştia că trebuia să fie şi el a pătruns înăuntru şi iat-o şi pe mama acolo, adormită. Peter a coborât uşor pe marginea patului, şi a privit-o îndelung. Dormea cu capul pe braţ şi adâncitura ce-o lăsa în pernă era aidoma unui cuib căptuşit cu părul ei castaniu ondulat. El şi-a adus aminte, deşi uitase de mult că ea întotdeauna îşi despletea părul noaptea. Ce gingaşe erau volanele cămăşii ei de noapte! Ce bucuros era să aibă o mamă atât de drăguţă!

Dar părea tristă şi el ştia de ce părea tristă. Un braţ i s-a mişcat de parcă ar fi vrut să îmbrăţişeze ceva şi el ştia ce voia să îmbrăţişeze.

— O, mamă! şi-a spus Peter în sinea lui, dacă ai şti cine stă pe marginea patului tău! Ştia că n-avea decât să şoptească „mamă”, oricât de uşor, şi ea s-ar fi trezit. Totdeauna, mama ta se trezeşte numaidecât dacă tu eşti cel care-i rosteşti numele. Şi-atunci, ce strigăt de bucurie ar fi scos, şi cum l-ar fi mai strâns la piept! Şi cât de mult i-ar fi plăcut lui,

dar mai ales cât de minunat ar fi fost pentru ea! Iată ceea ce mi-e teamă că şi-a spus şi Peter. El nu s-a îndoit niciodată că, întorcându-se la mama lui, i-ar fi făcut cea mai mare bucurie pe care-o poate avea o femeie. Nimic nu poate fi mai minunat, se gândi el, decât să ai un băieţel, care să fie al tău. Cât de mândră-i o mamă să te aibă! Şi pe drept cuvânt!

Dar de ce zăboveşte Peter atât de mult pe marginea patului? De ce nu-i spune mamei lui că s-a întors?

Aproape că mi-e teamă să recuilosc adevărul şi anume că el stătea acolo, şovăind între două hotărâri. Uneori se uita cu dor spre mamă şi uneori privea cu dor spre fereastră. Bineînţeles că era plăcut să fie iar băiatul ei, dar, pe de altă parte, ce de minunăţii îl aşteptau în grădina Kensington! Era el chiar atât de sigur că i-ar plăcea să mai poarte haine? sări de pe pat şi deschise un dulap, să se uite la vechile lui hăinuţe. Mai erau acolo, toate, dar nu putea să-şi aducă aminte cum se îmbrăcau. Şosetele, de exemplu, se purtau la mâini sau la picioare? Tocmai era să-şi tragă una din ele pe mână, când i se întâmplă ceva deosebit. Poate că dulapul a scârţâit; în orice caz, mama lui s-a trezit, pentru că a auzit-o şoptind „Peter" de parc-ar fi fost cel mai minunat cuvânt de pe lume. El a rămas pe podea, ţinându-şi răsuflarea, şi mirându-se de unde ştia ea că el se întorsese. Dacă ar mai fi spus odată: „Peter", el ar fi strigat la rândul lui „Mamă"! şi ar fi alergat la ea. Dar ea n-a mai spus nimic, a scos doar un geamăt uşor şi, când el s-a uitat din nou la ea, pe furiş, adormise din nou, cu lacrimi pe obraz.

Asta l-a amărât tare rău pe Peter şi care crezi că a fost primul lucru pe care l-a făcut? Stând pe marginea patului, i-a cântat mamei, din fluier, un prea frumos cântec de leagăn. L-a compus pe loc, după cum rostise ea „Peter", şi nu s-a mai oprit din cântat, până nu a văzut că faţa i se înseninează.

Găsi că făcuse o faptă atât de inteligentă, încât de-abia a rezistat să n-o trezească s-o audă spunând: „Vai, Peter, ce minunat cânţi!" în orice caz, cum ea părea acum mulţumită, el şi-a întors iar privirea spre fereastră. Să nu crezi că se gândea să zboare şi să nu se mai întoarcă niciodată. Era cu totul hotărât să fie iar băiatul mamei lui, dar şovăia dacă să înceapă chiar din noaptea aceea. Cea de-a doua dorinţă îl neliniştea. Nu-şi mai dorea să fie o pasăre, dar să renunţe la cea de-a doua dorinţă i se părea nechibzuit şi pentru asta trebuia să se întoarcă la zâne. Şi, de asemenea, dacă lăsa să treacă prea mult până să-şi spună

dorința, poate că nu i s-ar mai fi împlinit. […]

— Tare-aș vrea să mai călătoresc, măcar o singură dată, în barca mea! i-a spus el visător mamei care dormea. A încercat chiar s-o convingă, de parcă ea l-ar fi putut auzi: „Ar fi atât de minunat să le povestesc păsărilor ce aventură am avut!" Și apoi, solemn: „Îți făgăduiesc să mă întorc! Și o și credea".

Dar până la urmă, știi, a zburat de-acolo. S-a întors de două ori de la fereastră, vrând să-și sărute mama, dar i-a fost teamă să n-o trezească de bucurie, așa că până la urmă i-a cântat din fluier un sărut minunat, și-apoi a zburat înapoi în grădina Kensington.

Au trecut nopți de-a rândul și chiar luni, până să le ceară zânelor împlinirea celei de-a doua dorințe; și nici nu înțeleg de ce o fi întârziat atât. Un motiv era că a trebuit să-și ia de-atâtea ori rămas bun, nu numai de la prieteni, dar și de la atât de multe locuri îndrăgite. Apoi a făcut ultima călătorie, cu barca, și după asta a făcut într-adevăr ultima călătorie și pe urmă a făcut ultima călătorie dintre toate, și așa mai departe. De asemenea, s-au dat și o sumedenie de serbări de rămas bun în cinstea lui; și un alt motiv liniștitor pentru el era și acela că, de fapt, nu era nicio grabă, pentru că mama lui oricum avea să-l aștepte mereu. […]

Vezi, însă, că deși Peter nu se grăbea deloc să se întoarcă la mama, totuși era hotărât să o facă. Cea mai bună dovadă era grija cu care se purta cu zânele. Ele doreau foarte mult ca el să rămână în grădină să le cânte și, ca să nu mai ajungă să-i împlinească și cea de-a doua dorință, căutau să-l înșele, făcându-l să rostească unele dorințe simple, ca: „Aș vrea să nu mai fie iarba atât de udă". „Aș vrea să păstrați măsura". Atunci, ele i-ar fi spus că aceasta era cea de-a doua lui dorință. Dar el le ghicea gândul și, cu toate că uneori începea să spună: „Aș vrea…", se oprea totdeauna la timp. Astfel, când în cele din urmă le spuse cu curaj:

— Acum vreau să mă întorc la mama pentru totdeauna! – ele trebuiră să-i gâdile umerii și să-l lase să plece.

A plecat în mare grabă, pentru că o visase pe mamă plângând, și el știa prea bine că era acel lucru important după care plângea ea, și că o îmbrățișare de la Peter al ei cel fără de seamăn ar fi făcut-o numaidecât să zâmbească. Cât era de sigur de asta! Și-i era atât de dor să se cuibărească în brațele ei, încât acum a zburat drept la fereastra care trebuia să fie totdeauna deschisă pentru el.

Dar fereastra era închisă. I se puseseră chiar şi zăbrele. Şi Peter, căutând să privească înăuntru printre ele, îşi văzu mama dormind liniştită, cu braţul în jurul unui alt băieţel.

Peter a strigat-o:

— Mamă! Mamă! Dar ea nu l-a auzit, în zadar a bătut el cu pumnii şi picioarele în zăbrele. A trebuit să zboare înapoi în grădina Kensington, plângând cu sughiţuri şi să n-o mai vadă niciodată pe aceea care-i era dragă.

Temă: Cine era Peter Pan?

ANA BLANDIANA

— Anul naşterii: 1942;

— Poetă, prozatoare, eseistă, ziaristă. Reprezentantă de frunte a generaţiei sale, a scris la început o poezie ingenuă, ca apoi să evolueze spre meditaţie. Atacând teme esenţiale ca: moartea, iubirea, puritatea, păcatul, versurile comunică iubiri, înfiorări, nelinişti, obsesii. Este un poet din familia acelora care caută începuturile lirismului.

OPERA

Volume versuri:

— *Persoana întâia plural* – 1964
— *Călcâiul vulnerabil* – 1966
— *A treia taină* – 1969
— *Cincizeci de poeme* – 1970
— *Octombrie*, *Noiembrie*, *Decembrie* – 1972
— *Poezii* – 1974
— *Somnul din somn* – 1977
— *Setea de pradă* – 1985
— *Arhitectura valurilor* – 1990

Versuri pentru copii:

— *Întâmplări din grădina mea* – 1980
— *Alte întâmplări din grădina mea* – 1983
— *Întâmplări de pe strada mea* – 1988
— *Întâmplări fără Arpagic*, *pentru cititorul cel mic* – 1991

Proză:

— *Cele patru anotimpuri* – proză fantastică – 1977
— *Proiecte de trecut* – nuvelă – 1982
— *Sertarul cu aplauze* – roman – 1992

Tablete, eseuri, însemnări de călătorie, interviuri cu personalităţi:

— *Convorbiri subiective* – 1972
— *O discuţie la masa tăcerii* – 1977
— *Geniul de a fi* – 1998
APRECIERI CRITICE
„Poeta caută hotarul dintre bine şi rău, dintre înnorat şi senin, dintre lumină şi noapte, exterior şi interior, paradis şi infera".
Alexandru Piru
„Dedicându-se unei poezii a sentimentalităţii feminine filtrate printr-o emotivitate purificată, Ana Blandiana cultivă (...) o poezie a freneziei vitaliste, încărcată de acorduri şi palori melancolice".
Marin Bucur
Aprobarea într-o zi m-am gândit ce-ar fi să încerc să-l conving
Pe bunul meu amic, Pisoiul Arpagic, Să se lase transformat într-o floare. Nu aveam o pretenţie prea mare: Voiam doar să-i crească pe loc, în vârful fiecărei urechi, câte-un boboc şi, dac-ar fi avut un pic de bunăvoinţă să-i atârne şi un buchet din codiţă. Arpagic mi-a răspuns, Cam de sus, Că, dacă nu-l doare acest ornament, Lui îi este indiferent. Ei, acum se punea întrebarea Ce să fac cu aprobarea. Mai întâi l-am aşezat pe pământ şi i-am îngropat lăbuţele pe rând, Apoi am greblat stratul în jur ia să nu aibă niciun cusur, şi pe deasupra am presărat îngrăşământ cu superfosfat. Apoi, cum era şi firesc, Am început să-l stropesc. Din păcate, când l-am făcut leoarcă, Arpagic n-a mai vrut să ştie de joacă şi, scuturându-şi lăbuţele de noroi, şi-a luat cuvântu-napoi. Măcar o zi de-ar fi stat neclintit, Sunt sigură c-ar fi înflorit!
De-aş avea timp
De-aş avea timp să vă povestesc pe îndelete Tot ce se întâmplă la mine-n grădină Cât e ziua de mare, V-aş scrie pe o frunză de castravete (velină), Cu o pană de ciocănitoare, O scrisoare foarte mare. Dar, pentru că sunt extraordinar
De ocupată şi nu-mi mai văd capul de treabă, Vă scriu în grabă, Pe o frunză de mărar (presată), Cu un picioruş de furnică, O cărticică foarte mică.
(Temă: Citeşte şi alte poezii de Ana Blandiana.
FRANK BAUM
Vrăjitorul din Oz
(fragment)
Dorothy era o fetiţă orfană care locuia la câmpie, în Kansas, la

ferma unchiului Henry şi a mătuşii Em. Aceştia erau oameni severi, care nu ştiau să glumească. Cățelul Toto îi ţinea fetiţei tovărăşie şi o înveselea. Ciclonul smulse căsuţa în care se aflase Dorothy şi Toto şi o purtă departe, ca pe un balon. Ajunseră într-un ţinut de o rară frumuseţe, în ţara Oz, unde trăiau altinezii, nişte oameni ciudaţi, mici de statură şi îmbrăcaţi caraghios. Ei i-au mulţumit fetiţei că i-a scăpat de vrăjitoarea ticăloasă din Răsărit, pe care căsuţa ei zburătoare o zdrobise. Fetiţa află de la vrăjitoarea cea bună de la Miazănoapte că în ţara Oz trăia Marele Vrăjitor în Oraşul Smaraldelor. Primi în dar pantofii de argint ai vrăjitoarei ucise. Mai află că ţara era înconjurată de pustiuri primejdioase şi nu se putea întoarce acasă. Bătrâna vrăjitoare o sfătui să meargă în Oraşul Smaraldelor. O sărută pe frunte, unde îi rămase un semn luminos, care urma să o ferească de necazuri. Drumul era pietruit cu cărămizi galbene, astfel încât nu se putea rătăci. Dorothy urma să facă un drum lung, trecând prin locuri aspre şi primejdioase înainte de a ajunge la Vrăjitorul din Oz. Ea întâlneşte în drum şi salvează multe personaje care o vor însoţi în lunga ei călătorie: Sperietoarea de Ciori, Omul de Tinichea, Leul cel Laş. Trecând cu bine peste prăpastie, peste câmpul de maci ucigători şi înfruntând multe primejdii, ajunge la Marele Vrăjitor.

Îi deschise o uşă mică şi Dorothy trecu pragul cu îndrăzneală, pomenindu-se într-un loc fermecător. Era o încăpere mare, cu acoperişul înalt şi boltit. Pereţii, tavanul şi duşumeaua erau acoperiţi cu smaralde mari; în mijlocul acoperişului lucea o lumină mare, tot atât de strălucitoare ca soarele, care făcea ca smaraldele să sclipească într-un chip neobişnuit. Dar ceea ce o atrăgea mai mult, era marele tron de marmură verde, ce străjuia în mijlocul încăperii. Avea forma unui scaun, şi strălucea plin de pietre preţioase. În mijlocul scaunului se afla un cap enorm, fără trup care să-l susţină, fără braţe sau picioare. Pe cap nu vedeai păr, dar avea ochi, nas şi gură şi era un cap mai mare decât capul celui mai falnic uriaş. Cum Dorothy stătea cu privirea aţintită, plină de uimire şi teamă, ochii uriaşului se învârtiră încet şi o priviră tăios şi neclintit. Apoi gura se mişcă şi Dorothy auzi o voce care grăia:

— Sunt Oz cel Mare şi Cumplit. Cine eşti tu şi de ce mă cauţi?

Vocea nu era atât de fioroasă după cum se aştepta fetiţa ca să iasă din acest cap mare, aşa că prinse curaj şi răspunse:

— Sunt Dorothy, cea neînsemnată şi smerită, şi am venit la tine

ca să mă ajuți. Trimite-mă înapoi în Kansas, unde se află mătușa mea Em și unchiul Henry, răspunse ea cu hotărâre și seriozitate. Mie nu-mi place țara voastră, cu toate că este așa de frumoasă, apoi știu că mătușa Em trebuie să fie nespus de mâhnită din cauza lipsei mele îndelungate. Ochii sclipiră de trei ori, apoi priviră spre tavan, spre duşumea, şi se învârtiră împrejur atât de ciudat, încât păreau că văd fiecare colțișor din odaie. În sfârșit, ajunseră din nou la Dorothy.

— Bine, grăi capul, îți voi da răspunsul meu. N-ai niciun drept să aştepți de la mine să te trimit înapoi în

Kansas, până ce nu-mi faci şi tu în schimb un bine. În țara asta, oricine trebuie să plătească pentru ceea ce primește. Dacă dorești ca eu să întrebuințez puterea mea vrăjitorească spre a te trimite acasă, tu trebuie să faci mai întâi ceva pentru mine. Ajută-mă şi te voi ajuta.

— Ce trebuie să fac? întrebă fetița.

— Omoară pe ticăloasa de vrăjitoare de la Apus! răspunse Oz.

— Dar nu pot! strigă Dorothy, foarte uimită de cererea lui Oz.

— Ai omorât pe vrăjitoarea cea rea de la Răsărit şi porți pantofii de argint care au o putere nemărginită. În țara asta nu se mai află decât o singură vrăjitoare ticăloasă, şi când ai să-mi poți spune că aceasta e moartă, atunci am să te trimit înapoi în Kansas… în niciun caz înainte.

Temă: Ce dorea fiecare dintre personaje să obțină de la Vrăjitorul din Oz?

I. AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI

— 1868 – 1946;

— Prozator, om politic;

— Volume: *Nuvele şi schițe*; *în lumea dreptății*; *întuneric şi lumină*; *Rătăcire*; *Firimituri*.

Scriitor fără mari ambiții, preocupat de a procura cititorului „o clipă de uitare de sine, un zâmbet sau o lacrimă de înduioşare pentru suferințele altora”.

Din scrierile sale se degajă compasiunea față de cei învinşi, față de cei suferinzi, față de inadaptați.

APRECIERI CRITICE

„Mi s-a pus de multe ori întrebarea de ce n-am scris un roman. Subiectele pe care le-am abordat s-ar fi pretat, în adevăr, la un studiu mai mare. Eu am scris întotdeauna foarte laborios. Cele mai multe din nuvelele mele (…) au fost concepute pe un număr mare de pagini. Pe de o parte, însă, faptul că profesam avocatura, care îmi ocupa aproape

tot timpul, pe de alta, mania mea de concentrare, m-au făcut să reduc la jumătate decât s-ar fi părut la început.

(…) Trebuie să mărturisesc că sunt un om lipsit cu totul de imaginaţie. Fiecare bucată a mea e plecată de la o întâmplare reală, care mi-a intrat în minte şi în jurul căreia subconştientul meu a grupat încetul cu încetul o serie de detalii ce se potrivesc cu acea întâmplare (…) Căci o bucată literară, un roman şi, mai ales, o schiţă ori o nuvelă, trebuie să aibă o formă precisă, aşa cum un cristal, orice i-ai adăuga e de prisos, care îi strică frumuseţea".

I. Al. Brătescu-Voineşti

„Brătescu-Voineşti nu e scriitor mare în termeni absoluţi, nu e poet ca Sadoveanu, dar prin intensitatea atinsă în câteva puncte, prin originalitatea indiscutabilă a «duioşiei» lui, ce înfăţişează o treaptă superioară curatei simţiri etice, ocupă în literatura română un loc remarcabil, mai ales dacă ţinem seamă de sărăcia producţiei de acum câteva decenii şi de tot binele care a decurs din pătrunderea acestei literaturi în şcoală, unde vorbeşte ca nicio alta sufletelor tinere, fără a se coborî din zona artei".

George Călinescu

Puiul

Sandi, să asculţi de mămica într-o primăvară, o prepeliţă aproape moartă de oboseală – că venea de departe, tocmai din Africa – s-a lăsat din zbor într-un lan verde de grâu, la marginea unui lăstar. După ce s-a odihnit vreo câteva zile, a început să adune beţigaşe, foi uscate, paie şi fire de fân şi şi-a făcut un cuib pe un muşuroi de pământ, mai sus, ca să nu i-l înece ploile. Pe urmă, şapte zile de-a rândul a ouat câte un ou, în tot şapte ouă mici ca nişte cofeturi şi a început ca să le clocească. Ai văzut cum stă găina pe ouă? Aşa sta şi ea, doar că ea, în loc să stea în coteţ, sta afară în grâu… Şi ploua, ploua de vărsa şi ea nu se mişca, ca nu cumva să pătrunză o picătură de ploaie la ouă. După trei săptămâni i-au ieşit nişte pui drăguţi, nu goi ca puii de vrabie, îmbrăcaţi cu puf galben ca puii de găină, dar mici, parcă erau şapte gogoşi de mătase şi au început să umble prin grâu după mâncare. Prepeliţa prindea câte o furnică, ori câte o lăcustă, le-o fărâmiţa în bucăţele mici şi ei, pic! pic! pic! cu cioculeţele lor, o mâncau numaidecât. Şi erau frumoşi, cuminţi şi ascultători. Se plimbau primprejurul mamei lor şi când îi striga: „pitpalac!" repede veneau lângă ea… Odată, prin iunie, când au venit ţăranii să secere grâul, ăl

mai mare dintre pui n-a alergat repede la chemarea mă-sii, şi cum nu ştia să zboare, haţ! l-a prins un flăcău sub căciulă. Ce frică a păţit, când s-a simţit strâns în palma flăcăului, numai el a ştiut. îi bătea inima ca ceasornicul meu din buzunar. Dar a avut noroc de un ţăran bătrân, care s-a rugat pentru el.

— Lasă-l jos, mă Marine, că e păcat de el, moare! Nu-l vezi că de-abia e cât luleaua?!

Când s-a văzut scăpat, fuga speriat la prepeliţă să-i spuie ce-a păţit. Ea l-a luat, l-a mângâiat şi i-a spus:

— Vezi ce va să zică să nu mă asculţi? Când te-i face mare, o să faci cum ăi vrea tu, dar acum, că eşti mic, să nu ieşi niciodată din vorba mea, că poţi să păţeşti şi mai rău.

Şi aşa trăiau acolo liniştiţi şi fericiţi. Din seceratul grâului şi din ridicarea snopilor se scuturaseră pe mirişte o groază de boabe cu care se hrăneau şi, măcar că nu era vreo apă prin apropiere, nu sufereau de sete, că beau dimineaţa picături de rouă de pe firele de iarbă. Ziua, când era căldură mare, stau la umbră la lăstare. După amiază, când se potolea văpaia, ieşeau cu toţii pe mirişte. Iar în nopţile răcoroase se adunau grămadă, ca sub un cort, sub aripile ocrotitoare ale prepeliţei. Încet-încet puful de pe ei s-a schimbat în fulgi şi în pene, şi cu ajutorul mamei lor au început să zboare. Lecţiile de zbor se făceau dimineaţa spre răsăritul soarelui, când se îngâna ziua cu noaptea, şi seara în amurg, căci ziua era primejdios din pricina hereţilor, care dădeau târcoale pe deasupra mirişteі.

Mama lor îi aşeza la rând şi îi întreba:

— Gata?

— Da! răspundeau ei.

— Una, două, trei!

Şi când zicea „trei”, frr! zburau cu toţii de la marginea lăstarului tocmai colo lângă cantonul de pe şosea şi tot aşa îndărăt. Şi mama lor le spunea că-i învaţă să zboare pentru o călătorie lungă, pe care trebuiau s-o facă în curând, când o trece vara.

— Şi o să zburăm pe sus de tot, zile şi nopţi, şi o să vedem dedesubtul nostru oraşe mari, şi râuri, şi marea.

* * *

Într-o după-amiază pe la sfârşitul lui august, pe când puii se jucau frumos în mirişte împrejurul prepeliţei, aud o căruţă venind şi oprindu-se în drumeagul de pe marginea lăstarului. Au ridicat toţi în

sus capetele cu ochişorii ca nişte mărgele negre şi ascultau.

— Nero, înapoi! s-a auzit un glas strigând.

Puii n-au priceput. Dar mama lor, care înţelesese că e un vânător, a rămas încremenită. Scăparea lor era lăstarul, dar tocmai dintr-acolo venea vânătorul. După o clipă de socoteală, le-a poruncit să se pitulească jos, lipiţi cu pământul, şi cu niciun preţ să nu se mişte.

— Eu o să zbor. Voi să rămâneţi nemişcaţi. Care zboară, e pierdut. Aţi înţeles?

Puii au clipit din ochi c-au înţeles şi au rămas aşteptând în tăcere.

Se auzea faşâitul unui câine care alerga prin mirişte şi din când în când glasul omului:

— Unde fugi? înapoi, Nero!

Fâşâitul se apropie, uite câinele. A rămas împietrit cu o labă în sus, cu ochii ţintă înspre ei.

— Nu vă mişcaţi! le şopteşte prepeliţa şi se strecoară binişor mai departe.

Câinele păşeşte încet după ea. Se apropie grăbit şi vânătorul. Uite-l: piciorul lui e acum aşa de aproape de ei, încât văd cum i se urcă o furnică pe carâmbul cizmei. Vai, cum le bate inima! După câteva clipe prepeliţa zboară ras cu pământul, la doi paşi de la botul câinelui, care o urmăreşte. Vânătorul se depărtează strigând:

— Înapoi! înapoi!

Nu poate trage, de frică să nu-şi împuşte câinele. Dar prepeliţa se preface aşa de bine că e rănită, încât câinele vrea cu orice preţ s-o prindă. Iar când socoteşte ea că e în afară de bătaia puştii, zboară repede spre lăstar.

În vremea asta, puiul ăl mai mare, în loc să stea nemişcat ca fraţii lui, după cum le poruncise mă-sa, zboară. Vânătorul îi aude pârâitul zborului, se întoarce şi trage. Era cam departe. O singură alică l-a ajuns la aripă. N-a picat, a putut zbura până în lăstar. Dar acolo, de mişcarea aripii, osul – la început numai plesnit – a crăpat de tot şi puiul a căzut cu o aripă moartă. Vânătorul, cunoscând desimea lăstarului, şi văzând că trăsese într-un pui, nu s-a luat după dânsul, socotind că nu face truda de a-l căuta prin lăstar.

Ăilalţi pui nu s-au mişcat din locul unde-i lăsase prepeliţa. Ascultau în tăcere. Din când în când se auzeau pocnete de puşcă şi glasul vânătorului strigând: „apporte”! mai târziu, căruţa s-a depărtat

înspre vânător pe drumeagul lăstarului. Încet-încet, pocnetele şi strigătele s-au pierdut, s-au stins şi, în tăcerea serii care se lăsa, nu se mai auzea decât cântecul greierilor. Iar când s-a înnoptat şi răsărea luna dinspre Cornăţel, au auzit desluşit glasul mamei lor chemându-i din capul miriştei:

— Pitpalac! Pitpalac!

Repede au zburat înspre ea şi au găsit-o. Ea i-a numărat. Lipsea unul.

— Unde e nenea?

— Nu ştim, a zburat!

Atunci prepeliţa, disperată, a început să-l strige tare, mai tare, ascultând din toate părţile. Din lăstar i-a răspuns un glas stins: „piu, piu!”

Când l-a găsit, când i-a văzut aripa ruptă, a înţeles că era pierdut. Dar şi-a ascuns durerea, ca să nu-l deznădăjduiască pe el…

D-atunci au început zile triste pentru bietul pui. Se uita cu ochii plânşi cum fraţii lui se învăţau la zbor, dimineaţa şi seara. Iar noaptea, când ăilalţi adormeau sub aripa mamei, el o întreba cu spaimă:

— Mamă, nu e aşa că o să mă fac bine? Nu e aşa c-o să merg şi eu să-mi arăţi cetăţi mari, şi râuri, şi marea?

— Da, mamă! răspundea prepeliţa, silindu-se să nu plângă.

Şi a trecut vara. Au venit ţăranii cu plugurile şi au arat miriştea, prepeliţa s-a mutat cu puii într-un lan de porumb de alături. Dar, peste câtăva vreme, au venit oamenii de au cules porumbul, au tăiat cocenii şi au întors locul. Arunci s-au mutat în nişte pârloage din marginea lăstarului.

În locul zilelor mari şi frumoase au venit zile mici şi posomorâte, a început să cadă brumă şi să se rărească frunza lăstarului. Pe înserat, se vedeau rândunici întârziate zburând în rasul pământului, ori pâlcuri de alte păsări călătoare, iar în tăcerea nopţilor friguroase se auzeau strigătele cocorilor, mergând toate în aceeaşi parte, către miazăzi.

În inima bietei prepeliţe era o luptă sfâşietoare. Ar fi vrut să se rupă în două: jumătate să plece cu copiii sănătoşi, care sufereau de frigul toamnei înaintate, iar jumătate să rămâie cu puiul schilod, care se agăţa de ea cu disperare. Suflarea duşmănoasă a Crivăţului, pornită fără veste într-o zi, a hotărât-o: decât să-i moară toţi puii, mai bine numai unul. Şi fără să se uite înapoi, ca să nu-i slăbească hotărârea, a zburat cu puii zdraveni, pe când ăl rănit striga cu deznădejde:

— Nu mă lăsaţi! Nu mă lăsaţi!

A încercat să se târască după ei, dar n-a putut, şi a rămas în loc, urmărindu-i cu ochii până au pierit în zarea despre miazăzi.

Peste trei zile toată preajma era îmbrăcată în haina albă şi rece a iernii. După o ninsoare cu viscol, urmă un senin ca sticla, aducând cu dânsul un ger aprig.

* * *

La marginea lăstarului, un pui de prepeliţă, cu aripa ruptă, stă zgribulit de frig.

După durerile grozave de până adineaori, urmează acum o perioadă plăcută. Prin mintea lui fulgeră crâmpeie de vedenii… mirişte… un carâmb de cizmă pe care se urcă o furnică… aripa caldă a mamei. Se clatină într-o parte şi într-alta, şi pică mort, cu degetele ghearei împreunate ca pentru închinăciune.

Temă: Găseşte alt final pentru această întâmplare.

ION LUCA CARAGIALE

— 1852 (Haimanale) – 1912 (Berlin);

— Dramaturg, prozator, director teatru, gazetar.

Geniu clasic şi realist, este în literatura română creatorul limbajului dramatic, aşa cum Eminescu este creatorul limbajului liric, iar Creangă este creatorul limbajului narativ. Opera lui cuprinde, în esenţă, întreaga societate românească burgheză. Prin schiţe şi momente realizează, cu un umor neegalat, o adevărată fenomenologie a societăţii româneşti, surprinsă în câteva din zonele în care acesta se lasă mai uşor definită: familia, şcoala, justiţia, cafeneaua, berăria, teatrul. Scriitor de valoare universală, opera sa a fost tradusă încă din timpul vieţii în limbile franceză, germană, italiană.

OPERA

Teatru:

— *Năpasta*

— *O scrisoare pierdută*

— *O noapte furtunoasă*

— *D'ale carnavalului*.

Nuvele şi povestiri:

— *Păcat*

— *O Jaclie de Paşti*

— *La Hanul lui Mănjoală ş.a*.

Momente şi schiţe:

— *Dl. Goe*
— *Bacalaureat*
— *Five o'clock*
— *Vizita*
— *Bubico*
— *Petiţiune*
— *Tren de plăcere ş.a*.

APRECIERI CRITICE

„Rolul ironiei în opera lui Caragiale este covârşitor. Fără teama exagerării se poate afirma că ironia este principala coordonată a umorului caragialian".

Şerban Cioculescu

„A murit acum 50 de ani cel născut acum 110 ani şi mă întreb dacă se cuvine să comemorăm moartea unui scriitor a cărui operă e fără moarte sau, mai curând, naşterea unui geniu".

George Călinescu, *1962*

Bubico…

Nouă ceasuri şi nouă minute… Peste şase minute pleacă trenul. Un minut încă şi se-nchide casa. Repede-mi iau biletul, ies pe peron, alerg la tren, sunt în vagon… Trec de colo până colo prin coridor, să văz în care compartiment aş găsi un loc mai comod… Aci. O damă singură, şi fumează, atât mai bine! Intru şi salut, când auz o mârâitură şi văz apărând dintr-un *paneraş*[10] de lângă cocoana capul unui căţel lăţos, plin de funde de panglici roşii şi albastre, care-ncepe să mă latre ca pe un făcător de rele intrat noaptea în iatacul stăpâni-sii.

— Bubico! zice cocoana… Şezi mumos, mamă!

„Norocul meu, gândesc eu, să trăiesc bine!… Luate-ar dracul de javră!"

Bubico se linişteşte puţin; nu mai latră; îşi retrage capul în paneraş, unde i-l acopere iar cucoana cu un *tărtănaş*[11]

de lână roşie; dar tot mârâie înfundat… Eu, foarte plictisit, mă lungesc pe canapeaua din faţa cocoanii şi-nchiz ochii. Trenul a pornit… Prin coridor umblă pasageri şi vorbesc. Bubico mârâie arţăgos.

N ote:

[10] paneraş - diminutiv de la paner, coş
[11] tărtănaş - diminutiv de la tartan, şal de lână

— Biletele, domnilor! zice conductorul, intrând cu zgomot în compartimentul nostru.

Acum Bubico scoate capul foarte sus şi, vrând să sară de la locul lui, începe să latre şi mai grozav ca adineauri. Eu întind biletul meu conductorului, care mi-l perforează. Conductorul face un pas către cocoană, care-şi caută biletul ei în săculeţul de mână, pe când Bubico latră şi chelălăie desperat, smucindu-se să iasă din paner.

— Bubico! zice cocoana, şezi mumos, mamiţo!

Şi-ntinde biletul. Când mâna conductorului s-a atins de mâna cocoanei, Bubico parc-a-nnebunit. Dar conductorul şi-a terminat treaba şi iese. Cocoana îşi înveleşte favoritul mângâindu-l „mumos"; eu mă lungesc la loc închizând ochii, pe când Bubico mârâie înfundat ca tunetul care se tot depărtează după trecerea unei grozave furtuni. Acum nu se mai aude deloc. Dar auz hârşâitul unui chibrit; cocoana îşi aprinde o ţigaretă… încă nu mi-e somn. De ce n-aş aprinde şi eu una? A! de degrabă să nu pierz trenul, am uitat să-mi iau chibrituri. Dar nu face nimic… S-o rog pe mamiţa lui Bubico… Scot o ţigaretă, mă ridic şi dau să m-apropii de cocoana. Dar n-apuc să fac bine o mişcare, şi Bubico scoate capul lătrându-mă mai furios decât pe conductor; latră şi chelălăie şi tuşeşte şi…

— Bubico, zice cocoana, şezi mumos, mamiţico!

„Lovi-te-ar jigodia, potaia dracului!" zic în gândul meu. N-am văzut de când sunt o javră mai antipatică, şi mai scârboasă… Dacă aş putea, i-aş rupe gâtul.

x în zbieretele desperate ale lui Bubico, mamiţica îmi dă s-aprind. îi mulţumesc şi m-aşez în locul cel mai depărtat din compartiment, de teamă că n-am să mai pot rezista pornirii şi am să-i trag la cap când şi l-o mai scoate din paner.

— Frumuşel căţel aveţi, zic eu cocoanii, după câteva momente de tăcere; da' rău!

— Aş! nu e rău, zice cocoana; până se-nvaţă cu omul; dar nu ştiţi ce cuminte şi fidel este, şi deştept! Ei bine! e ca un om, frate! doar că nu vorbeşte…

Apoi către paner, cu multă dragoste:

— Unde-i Bubico?… Nu e Bubico!…

Din paner se aude un miorlăit sentimental.

— Să-i dea mama băieţelului zăhărel?… Bubico! Bubi!!

Băieţelul scoate capul cu panglicuţa… Mamiţa-l degajează din

ţoalele în care dospeşte-nfăşurat şi-l scoate afară. Bubico se uită la mine şi mârâie-n surdină 1. Eu, apucat de groază la ideea că nenorocitul ar încerca să mă provoace, zic cocoanei:

— Madam! pentru Dumnezeu, ţineţi-l să nu se dea la mine! eu sunt nevricos şi nu ştiu ce-aş fi în stare… de frică…

Dar cocoana, luând în braţe pe favorit şi mângâindu-l cu toată duioşia:

— Vai de mine! cum crezi dumneata?… Noi suntem băieţi cuminţi şi binecrescuţi… Noi nu suntem mojici ca Bismark…

— Ha? zic eu.

— Bismark al ofiţerului Papadopolinii.

Dându-mi această explicaţie, cocoana scoate din săculeţul de mână o bucăţică de zahăr:

— Cui îi place zăhărelul?…

Bubico (făcând pe bancă sluj frumos, cu toată clătinătura vagonului): Ham!

— Să-i dea mamiţica băiatului zăhărel?

Bubico: Ham! Ham!

Şi apucă bucăţica de zahăr şi-ncepe s-o ronţăie… cocoana scoate din alt săculeţ o sticlă cu lapte, din care toarnă într-un pahar; apoi:

— Cui îi place lăptic?

Bubico (lingându-se pe bot): Ham!

— Să-i dea mamiţica lăptic băiatului?

Bubico (impacientat): Ham! Ham!

„Ah! suspin eu în adânc; lua-te-ar hingherul, Bubico!”

Dar cocoana apropie paharul aplecat de botul favoritului, care-ncepe să lăpăie, şi lăpăie, şi lăpăie, până când un pasajer se arată la uşa compartimentului nostru, uitându-se năuntru. Bubico se opreşte din lăpăit şi se porneşte să latre ca o fiară, cu ochii holbaţi şi muşcând şi clănţănind din dinţi, şi tuşind şi…

„Vedea-te-aş la Babeş, jigăraie îndrăcită!” gândesc eu, şi prin mintea mea încep să treacă fel de fel de idei, care de care mai crudă şi mai *infamă*[12].

Pasajerul s-a retras de la geam. Bubico s-a potolit. Cocoana

N ote:

_ infam - nedemn, josnic

toarnă iar lapte-n pahar şi bea şi dumneaei. Eu simţ cum mă năvălesc, din ce în ce mai irezistibile, ideile negre.

— *À-propos*[13], zic eu, madam, vorbeaţi adineaori de Bismark… al…

— Al ofiţerului Papadopolinii…

— Ei! Ce e Bismark?

— Un dulău de curte… Era să mi-l omoare pe Bubico… Papadopolina are o căţeluşă, Zambilica, foarte frumuşică! Şade alături de mine; suntem prietene; şi dumnealui (arată pe Bubico), curte teribilă! (Către Bubico:) Craiule!… (Către mine:) Mizerabila de servitoare, o dobitoacă! i-am spus, când l-a dus afară de dimineaţă – că nu ştii ce curat e! – zic: „Bagă de seamă să nu scape, să se ducă iar la Papadopolina, că-l rupe Bismark…" dulăul ofiţerului, care şade cu chirie la ea. (Tuşeşte cu mult înţeles.) Eu nu ştiu ce făceam prin casă, când auz afară chelălăituri şi ţipete… Strig: „Bubico! Bubico! unde e băiatul?!" Alerg… Mi-l aducea dobitoaca pe braţe; d-abia-l scoseseră ea şi Papadopolina şi soldatul ofiţerului din gura dulăului. Ce să-l vezi?… tăvălit, leşinat şi moale ca o cârpă. Zic: „Vai de mine! moare băiatul!" Stropeşte-l cu apă! dă-i cu *odicolon*[14] la nas!… Ce-am pătimit, numai eu ştiu… Două săptămâni a zăcut… am adus şi doftor. Da-n sfârşit, slavă Domnului! a scăpat… (Către Bubico:) Mai merge la Zambilica băiatul?

Bubico: Ham!

— Să te mănânce Bismark… craiule!

— Ham! Ham!

Şi sare de pe bancă jos în vagon şi apucă spre mine.

— Cocoană! strig eu, ridicându-mi picioarele; eu sunt nevricos, să nu se dea la mine, că…

— Nu, frate! zice cocoana, nu vezi că vrea să se-mprietenească? Aşa e el: numaidecât simte pe cine-l iubeşte…

— A! zic eu, având o inspiraţie infernală; al simte pe cine-l iubeşte… vrea să ne-mprietenim?… Bravo!

Şi pe când căţelul se apropie să mă miroasă, iau un pacheţel de bomboane, pe care le duc în provincie la un prieten; îl deschid, scot un

---

[13] Â propos- fr. fiindcă a venit vorba

[14] odicolon - apă de colonie

bombon şi, întinzându-l în jos, cu multă blândeţe:

— Cuţu, cuţu! Bubico băiatul! Bubi!

Bubico, dând din coadă, se apropie mai întâi cu oarecare sfială şi îndoinţă, apoi, încurajat de blândeţea mea, apucă frumos bombonul şi-ncepe să-l clefăie.

— Vezi că v-aţi împrietenit! zice cocoana cu multă satisfacţie de această apropiere.

Apoi îmi spune genealogia favoritului… Bubico este copilul lui Garson şi al Gigichii, care era soră cu Zambilica a Papadopolinii, ceea ce, care va să zică, înseamnă că Zambilica este mătuşa lui Bubico după mamă… în timp ce Cocoana-mi povesteşte, eu, înfrângându-mi aversiunea şi dezgustul în favoarea unui scop înalt, întrebuinţez cele mai înjositoare mijloace spre a intra în bunele graţii ale nepotului Zambilichii. Şi-n adevăr, Bubico se tot apropie de mine, până se lasă să-l iau în braţe. Simţ că mi se bate inima de teamă ca nu cumva, printr-o mişcare, ori privire, să trădez un plan mare ce l-am croit în adâncul conştiinţei mele. Cocoana nu se poate mira îndestul de prietenia ce-mi arată Bubico, pe când eu cultiv cu stăruinţă această prietenie atât de scumpă mie, prin mângâieri şi bomboane.

— Ei, vezi! cum v-aţi împrietenit… Ce e, Bubico? Ce e, mamă? Iubeşti pe domnul? Da?

Şi Bubico răspunde, gudurându-se-n braţele mele:

— Ham!

— Aşa? Ai trădat-o care va să zică pe mamiţica?… Craiule!

Bubico: Ham! ham!

— Trebuie să fii om bun! Nu trage el la fitecine…

— Firește, coconiță; simte câinele; are instinct.

Când zic acestea, iată că trenul se opreşte în Crivina.

Pe peron se aud lătrături şi ceartă de câni. Bubico dă să se smucească din braţele mele; eu îl ţin bine; el începe să latre îndârjit către fereastra vagonului. Trenul porneşte iar şi Bubico, întorcând capul către partea de unde s-aude depărtându-se cearta semenilor lui, latră mereu; eu îl mângâi, să-l potolesc; el, când nu se mai aude nimic, ridică botul spre tavan şi începe, în braţele mele, să urle!… în braţele mele!

„Ah! Bubico, zic eu în sine-mi, mângâindu-l frumos – de capu-ţi!… Vedea-te-aş mănuşi!”

Dar Bubico urlă mereu.

— Doamnă, zic eu, rău faceţi că-l ţineţi aşa de aproape pe Bubico şi acoperit aşa în căldură, poate să turbeze… Chiar aşa, aici e prea cald.

Şi zicând acestea, mă scol cu Bubico-n braţe şi m-apropii de fereastra vagonului. Pun pe Bubico binişor jos lângă mamiţa lui, şi cobor geamul, aplecându-mă să respir. Afară, noaptea neagră ca şi ideile mele.

— Bine faci! Să mai iasă fumul de ţigară, zice cocoana.

Intrăm pe podul Prahovii… Mă-ntorc, iau o bomboană, i-o arăt lui Bubico, care s-apropie de mine bâţâind frumuşel din coadă.

„Pe memoria lui *Plutone*[15] şi a fidelului său *Cerber*[16]! zic eu în gând; jur că au minţit acei cari au cântat instinctul cânilor! E o minciună! Nu există!"

Bubico îmi ia bomboana; iar îl iau în braţe şi mă dau lângă fereastră, ridicându-l în dreptul deschizăturii. Aerul răcoros, trecându-i pe la bot, face mare plăcere lui Bubico. Scoate limba şi respiră adânc.

— Să nu-l scapi pe fereastră!… pentru Dumn…

Dar n-apucă mamiţica să rostească-ntreg sfântul nume al Creatorului, şi Bubico dispare ca un porumbel alb în neagra noapte, înapoi spre Bucureşti, zburând – la Zambilica, probabil. Mă-ntorc cu faţa spre cocoana şi, prezentându-i mâinile goale, strig exasperat:

— Doamnă!

Un răcnet!… A-nnebunit cocoana!

— Repede, doamnă, semnalul de alarmă!

O duc la semnal şi o-nvăţ cum să-l tragă. Pierdută de durere, execută mişcarea cu o supremă energie. Trenul, stop! pe loc. Clătinătură colosală. Emoţie generală-ntre pasajeri.

— Cine? Cine a dat alarma?

— Dumneaei! zic eu către personalul trenului, arătând pe cocoana leşinată.

Trenul se pune din nou în mişcare. La Ploieşti, cocoana s-a deşteptat din leşin; zdrobită de nenorocire, trebuie să răspunză la procesul verbal ce i se dresează pentru întrebuinţarea semnalului. Pe

---

N ote:

_ Pluton-zeul infernului, Hades, stăpânul bogăţiilor din interiorul pământului

[16] Cerber -monstru, cu trei capete, apăra poarta Infernului (legende greceşti)

când, în mijlocul pasajerilor grămădiţi, cocoana se jeleşte, eu m-apropii de urechea ei şi, c-un rânjet diabolic, îi şoptesc răspicat:

— Cocoană! Eu l-am aruncat, mânca-i-ai coada! Ea leşină iar… Eu trec ca un demon prin mulţime şi dispar în noaptea neagră…

Temă: Ce credeţi că s-a întâmplat cu Bubico?

D-l Goe…

Ca să nu mai rămâie repetent şi anul acesta, mammare, mamiţica şi tanti Miţa au promis tânărului Goe să-l ducă-n Bucureşti de 10 mai.

Puţin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor spre a veni în Capitală numai de hatârul fiului şi nepoţelului lor. Destul că, foarte de dimineaţă, dumnealor, frumos gătite, împreună cu tânărul Goe, aşteaptă cu multă nerăbdare, pe peronul din *urbea*[17] X, trenul accelerat care trebuie să le ducă la Bucureşti. Adevărul e că, dacă se hotărăşte cineva să asiste la o sărbătoare naţională aşa de importantă, trebuie s-o ia de dimineaţă. Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m. Dl. Goe este foarte impacientat şi, cu un ton de comandă, zice încruntat:

— Mam-mare! De ce nu mai vine?… Eu vreau să vie!

— Vine, vine acum, puişorul mamii! răspunde cucoana.

Şi sărută pe nepoţel; apoi îi potriveşte pălăria.

Tânărul Goe poartă un frumos costum de marinar, pălărie de paie, cu inscripţia pe panglică: *le Formidable*[18], şi sub panglică biletul de călătorie înfipt de tanti Miţa, că „aşa ţin bărbaţii biletul".

— Vezi ce bine-i şade lui, zice mam-mare, cu costumul de marinei?

— Mamiţo, nu ţi-am spus că nu se zice marinei?

— Da' cum?

— Marinai…

— Ei! ziceţi voi cum ştiţi; eu zic cum am apucat. Aşa se zicea pe vremea mea, când a ieşit întâi moda asta la copii – marinei.

— Vezi, că sunteţi proaste amândouă? întrerupe tânărul Goe. Nu se zice nici marinai, nici marinei…

N ote:

_ urbea - oraşul

[18] Le formidable - fr. formidabilul

— Da' cum, procopsitule? întrebă tanti Miţa cu un zâmbet simpatic.

— Mariner…

— Apoi de! N-a învăţat toată lumea carte ca dumneata! zice mam-mare şi iar sărută pe nepoţel şi iar îi potriveşte pălăria de mariner.

Dar nu e vreme de discuţii filologice: soseşte trenul – şi nu stă mult.

Trenul este plin… Dar cu multă bunăvoinţă din partea unor tineri politicoşi, cari merg până la o staţie apropiată, se fac locuri pentru dame. Trenul a plecat… Mam-mare îşi face cruce, apoi aprinde o ţigară… Goe nu vrea să intre în *cupeu*[19]; vrea să şadă în coridorul vagonului cu bărbaţii.

— Nu!… Nu e voie să scoţi capul pe fereastră, mititelule! zice unul dintre tineri lui dl. Goe, şi-l trage puţin înapoi.

— Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smucindu-se.

Şi după ce se strâmbă la urâtul, se spânzură iar cu amândouă mâinile de vergeaua de alamă şi scoate iar capul. Dar n-apucă să răspunză ceva urâtul şi mititelul îşi retrage îngrozit capul gol înăuntru şi-ncepe să zbiere.

— Mamiţoo! M-am maree! Tantii!

— Ce e? Ce e? sar cocoanele.

— Să oprească! zbiară şi mai tare Goe, bătând din picioare. Mi-a zburat pălăria! Să oprească!!!

Tot într-un timp, iacătă conductorul intră să vază cine s-a suit de la staţia din urmă.

— Biletele, domnilor!

Cocoanele arată biletele dumnealor, explicând domnului conductor de ce nu poate şi Goe să facă acelaşi lucru: fiindcă biletul era în panglica pălăriei, şi, dacă a zburat pălăria, firește c-a zburat şi cu bilet cu tot. Dar avea bilet…

— *Parol*[20]] Chiar eu l-am cumpărat! zice tanti Miţa.

Conductorul însă nu înţelege, pretinde bilet; dacă nu, la staţia

---

N ote:

_ cupeu - compartiment

[20] parol - zău

apropiată, trebuie să-l dea jos pe dl. Goe. Aşa scrie regulamentul; dacă un pasager n-are bilet şi nu declară că n-are bilet, i se ia o amendă de 7 lei şi 50 de bani, şi-l dă jos din tren la orice staţie.

— Dar noi n-am declaratără? strigă mamiţa.

— Ce e vinovat băiatul dacă i-a zburat pălăria? zice mam-mare.

— De ce-a scos capul pe fereastră? eu i-am spus să nu scoată capul pe fereastră! zice cu pică urâtul.

— Nu-i treaba dumitale! Ce te-amesteci dumneata? zice tanti Miţa urâtului.

— Uite ce e, cucoană, zice conductorul, trebuie să plătiţi un bilet…

— Să mai plătim? N-am plătitără o dată?

— Şi pe deasupra un leu şi 25 de bani.

— Şi pe deasupra?…

— Vezi, dacă nu te-astâmperi? zice mamiţa, şi-l zguduie pe Goe de mână.

— Ce faci, soro? Eşti nebună? Nu ştii ce simţitor e? zice mam-mare.

Şi, apucându-l de mâna cealaltă, îl smuceşte de la mamiţa lui, tocmai când trenul, clănţănind din roate, trece la un macaz. Din smucitura lu' mam-mare într-un sens, combinată cu clătinătura vagonului în alt sens, rezultă că Goe îşi pierde un moment centrul de gravitate şi se reazemă în nas de clanţa uşii de la cupeu. Goe începe să urle… în sfârşit, n-au ce să facă. Trebuie să se hotărască a plăti biletul, pe care are să-l taie conductorul din carnetul lui. Păcat însă de pălărie!… Ce-o să facă dl. Goe la Bucureşti cu capul gol? şi toate prăvăliile închise!… s-ar întreba oricine, care nu ştie câtă grijă are mam-mare şi câtă prevedere. Cum era să plece băiatul numai cu pălăria de paie? Dacă se întâmplă să plouă, ori răcoare? Şi mam-mare scoate din săculeţul ei un *beret*[21] tot din uniforma *canonierii*[22] *le Formidable*.

— Te mai doare nasul, puişorule? întrebă mam-mare.

— Nu… răspunde Goe.

— Să moară mam-mare?

---

[21] beret - bască

[22] canonieră - navă mică de război

— Să moară!

— Ad, să-l pupe mam-mare, că trece!

Şi-l pupă în vârful nasului; apoi, aşezându-i frumos beretul:

— Parcă-i şade mai bine cu beretul!… zice mammare scuipându-l să nu-l deoache, apoi îl sărută dulce.

— Cu ce nu-i şade lui bine? adaugă tanti Miţa, şi-l scuipă şi dumneaei şi-l sărută.

— Lasă-l încolo! Că prea e nu ştiu cum!… Auzi dumneata! pălărie nouă şi biletul! zice mamiţa, prefăcându-se foarte supărată.

— Să fie el sănătos, să poarte mai bună! zice mammare.

Dar mamiţa adaugă:

— Da' pe mamiţica n-o pupi?

— Pe tine nu vreau! zice Goe cu humor.

— Aşa? zice mamiţa. Lasă!… şi-şi acoperă ochii cu mâinile şi se face că plânge.

— Las că ştiu eu că te prefaci! zice Goe.

— Ţi-ai găsit pe cine să-nşeli! zice mam-mare.

Mamiţa începe să râză; scoate din săculeţ ceva şi zice:

— Cine mă pupă… Uite!… Ciucalată!

Mamiţa pupă pe Goe, Goe pe mamiţa şi, luând bucata de ciucalată, iese iar în coridor.

— Puişorule, nu mai scoate capul pe fereastră!… E lucru mare, cât e de deştept! zice mam-mare.

— E ceva de speriat, parol! adaugă tanti Miţa.

Pe când Goe îşi mănâncă afară ciucalata, cocoanele se dau în vorbă de una, de alta… Trenul aleargă acuma dinspre Crivina către Periş.

— Ia mai vezi ce face băiatul afară, mamiţo! zice mamiţa către mam-mare.

Mam-mare se ridică bătrâneşte şi se duce pe coridor:

— Goe! Puişorule! Goe! Goe!

Goe nicăieri.

— Vai de mine! ţipă cocoana, nu-i băiatul! Unde e băiatul!… S-a prăpădit băiatul!

Şi toate cucoanele sar…

— A căzut din tren băiatul! Ţaţo, mor!

Dar, deodată, cu tot zgomotul trenului, se aud bubuituri în uşa compartimentului unde nu intră decât o persoană.

— Goe! maică! acolo eşti?

— Da!

— Aide! zice mam-mare, ieşi odată! Ne-ai speriat.

— Nu pot! zbiară Goe dinăuntru.

— De ce?… Te doare la inimă?

— Nu! Nu pot…

— E încuiat! zice mam-mare, vrând să deschidă pe dinafară.

— Nu pot deschide! zbiară Goe desperat.

— Vai de mine! îi vine rău băiatului înăuntru!

În sfârşit, iacătă conductorul cu biletul: primeşte paralele şi liberează pe captiv, pe care toate trei cocoanele îl sărută dulce, ca şi cum l-ar revedea după o îndelungată absenţă. Şi mam-mare se hotărăşte să stea în coridor, pe un geamantan străin, să păzească pe Goe, să nu se mai întâmple ceva puişorului. Puişorul vede o linie de metal în colţul coridorului, care are la capătul de sus o maşină cu mâner. Se suie-n picioare pe geamantan, pune mâna pe mânerul maşinii şi începe să-l tragă.

— Şezi binişor, puişorule! Să nu strici ceva! zice mam-mare.

Trenul îşi urmează drumul de la Periş către Buftea cu mare viteză. Dar pe la mijlocul kilometrului 24, deodată s-aude un şuier, apoi semnalul de alarmă, trei fluiere scurte, şi trenul se opreşte pe loc, producând o zguduitură puternică.

„Ce e? ce e?…” Toţi pasagerii sar înspăimântaţi la ferestre, la uşi, pe scări…

— Goe! puişorule! Goe! strigă tanti Miţa şi se repede afară din compartiment.

Goe este în coridor… De ce s-a oprit trenul?

Cineva, nu se ştie din ce vagon, a tras semnalul de alarmă. Din ce vagon?… Asta e uşor de constatat; manivela semnalului nu se poate trage decât rupându-se aţa înnodată şi cu nodul plumbuit. Personalul trenului umblă forfota, examinând roatele tamponate cu toată presiunea, aşa de tamponate că-i trebuie vreo zece minute mecanicului să-şi încarce iar pompa de aer comprimat şi să poată urni trenul din loc. În toată vremea asta, conductorii şi şeful trenului aleargă din vagon în vagon şi cercetează aparatele semnalelor de alarmă.

Cine poate ghici în ce vagon era ruptă aţa plumbuită şi răsturnată manivela? Ciudat! Tocmai în vagonul de unde zburase mai adineauri pălăria marinelului! Cine? Cine a tras manivela? Mam-mare

doarme în fundul cupeului cu puişorul în braţe. Nu se poate şti cine a tras manivela.

Trenul se porneşte în sfârşit şi ajunge în Bucureşti cu o întârziere de câteva minute. Toată lumea coboară. Mam-mare aşază frumuşel beretul lui Goe, îl scuipă pe puişor să nu-l deoache, îl întreabă dacă-l mai doare nasul şi-l sărută dulce.

Apoi cocoanele se suie cu puişorul în trăsură şi pornesc în oraş:

— La bulivar, birjar! la bulivar!…

(Temă: Imaginaţi-vi-l pe Goe ajuns adult.)

Vizită…

M-am dus la Sf. Ion să fac o vizită doamnei Maria Popescu, o veche prietenă, ca s-o felicit pentru onomastica unicului său fiu, Ionel Popescu, un copilaş foarte drăguţ, de vreo opt anişori. N-am voit să merg cu mâna goală şi i-am dus băieţelului o minge foarte mare de cauciuc şi foarte elastică. Atenţiunea mea a făcut mare plăcere amicei mele şi mai ales copilului, pe care l-am găsit îmbrăcat ca maior de roşiori în uniformă de mare ţinută. După formalităţile de rigoare, am început să convorbim despre vreme, despre sorţii agriculturii – d. Popescu-tatăl este mare agricultor – despre criză ş.cl. Am observat doamnei Popescu că în anul acesta nu se prea vede la plimbare, la teatru, la petreceri… Doamna mi-a răspuns că de la o vreme i se urăşte unei femei cu petrecerile, mai ales când are copii.

— Să-ţi spun drept, cât era Ionel mititel, mai mergea; acu, de când s-a făcut băiat mare, trebuie să mă ocup eu de el; trebuie să-i fac educaţia. Şi nu ştiţi dv., bărbaţii, cât timp îi ia unei femei educaţia unui copil, mai ales când mama nu vrea să-l lase fără educaţie!

Pe când doamna Popescu-mi expune părerile ei sănătoase în privinţa educaţiei copiilor, auzim dintr-o odaie de alături o voce răguşită de femeie bătrână:

— Uite, coniţă, Ionel nu s-astâmpără!

— Ionel! strigă madam Popescu. Ionel! Vin la mama!

Apoi, către mine încet:

— Nu ştii ce ştrengar se face… şi deştept…

Dar vocea de dincolo adaugă:

— Coniţă! Uite Ionel! Vrea să-mi răstoarne maşina!… Astâmpără-te, că te arzi!

— Ionel! strigă iar madam Popescu. Ionel! Vin la mama!

— Sări, coniţă! Varsă spirtul! S-aprinde!

— Ionel! strigă iar mama şi se scoală repede să meargă după el.

Dar pe când vrea să iasă pe uşă, apare micul maior de roşiori cu sabia scoasă şi-i opreşte trecerea, luând o poză foarte marţială. Mama ia pe maior în braţe şi-l sărută…

— Nu ţi-am spus să nu te mai apropii de maşină când face cafea, că dacă te-aprinzi, moare mama? Vrei să moară mama?

— Dar, întrerup eu, pentru cine aţi poruncit cafea, madam Popescu?

— Pentru dumneata.

— Da' de ce vă mai supăraţi?

— Da' ce supărare!

Madam Popescu mai sărută o dată dulce pe maioraşul, îl scuipă, să nu-l deoache, şi-l lasă jos. El a pus sabia în teacă, salută milităreşte şi merge într-un colţ al salonului unde, pe două mese, pe canapea, pe foteluri şi pe jos, stau grămădite fel de fel de jucării. Dintre toate, maiorul alege o trâmbiţă şi o tobă. Atârnă toba de gât, suie pe un superb cal vânăt rotat, pune trâmbiţa la gură şi, legănându-se călare, începe să bată toba cu o mână şi să sufle-n trâmbiţă. Madam Popescu îmi spune ceva; eu n-aud nimica. îi răspund totuşi că nu cred să mai ţie mult gerul aşa de aspru; ea n-aude nimica.

— Ionel! Ionel!! Ionel!!! Du-te dincolo, mamă; spargi urechile domnului. Nu e frumos, când sunt musafiri!

Iar eu, profitând de un moment când trâmbiţa şi toba tac, adaug:

— Şi pe urmă, dumneata eşti roşior, în cavalerie.

— Maior! strigă mândrul militar.

— Tocmai! zic eu. La cavalerie nu e tobă; şi maiorul nu cântă cu trâmbiţa; cu trâmbiţa cântă numai gradele inferioare; maiorul comandă şi merge-n fruntea soldaţilor cu sabia scoasă.

Explicaţia mea prinde bine. Maiorul descalecă, scoate de după gât toba pe care o trânteşte cât colo; asemenea şi trâmbiţa. Apoi începe să comande:

— Înainte! marş!

Şi cu sabia scoasă, începe să atace straşnic tot ce-ntâlneşte-n cale. În momentul acesta, jupâneasa cea răguşită intră cu tava aducând dulceaţă şi cafele. Cum o vede, maiorul se opreşte o clipă, ca şi cum ar vrea să se reculeagă fiind surprins de inamic. Clipa însă de reculegere trece ca o clipă şi maiorul, dând un răcnet suprem de asalt, se repede

asupra inamicului. Inamicul dă un ţipăt de desperare.

— Ţine-l, coniţă, că mă dă jos cu tava!

Madam Popescu se repede să taie drumul maiorului, care, în furia atacului, nu mai vede nimic înaintea lui. Jupâneasa este salvată; dar madam Popescu, deoarece a avut imprudenţa să iasă din neutralitate şi să intervie în război, primeşte în obraz, dedesubtul ochiului drept, o puternică lovitură de spadă.

— Vezi? Vezi, dacă faci nebunii? Era să-mi scoţi ochiul… Ţi-ar fi plăcut să mă omori? Sărută-mă, să-mi treacă şi să te iert!

Maiorul sare de gâtul mamei şi o sărută… mamei îi trece; iar eu, după ce am luat dulceaţa, mă pregătesc să sorb din cafea…

— Nu vă supără fumul de tutun? întreb pe madam Popescu.

— Vai de mine! La noi se fumează. Bărbatu-meu fumează… şi… dumnealui… mi se pare că-i cam place.

Şi zicând „dumnealui", madam mi-arată râzând pe domnul maior.

— A! zic eu, şi dumnealui?

— Da, da, dumnealui! să-l vezi ce caraghios e cu ţigara-n gură, să te prăpădeşti de râs… ca un om mare…

— A! asta nu e bine, domnule maior, zic eu; tutunul este o otravă…

— Da' tu de ce tragi? mă-ntrerupe maiorul lucrând cu lingura în cheseaua de dulceaţă.

— Ajunge, Ionel! destulă dulceaţă, mamă! iar te-apucă stomacul…

Maiorul ascultă, după ce mai ia încă vreo trei-patru linguriţe; apoi iese cu cheseaua în vestibul.

— Unde te duci? întreabă mama.

— Vin acu'! răspunse Ionel.

După un moment, se-ntoarce cu cheseaua goală; o pune pe masă, se apropie de mine, îmi ia de pe mescioară tabachera cu ţigarete regale, scoate una, o pune în gură şi mă salută milităreşte, ca orice soldat care cere unui ţivil să-i împrumute un foc. Eu nu ştiu ce trebuie să fac. Mama, râzând, îmi face cu ochiul şi mă-ndeamnă să servesc pe domnul maior. Întind ţigareta mea, militarul o aprinde pe a lui şi, fumând ca orice militar, se plimbă foarte grav de colo până colo. Eu nu-l pot admira îndestul, pe când mama îl scuipă, să nu-l deoache, şi mai zice:

— Scuipă-l, să nu-l deochi!

Maiorul şi-a fumat ţigareta până la carton. Apoi se repede la mingea pe care i-am adus-o eu şimcepe s-o trântească. Mingea sare până la policandrul din tavanul salonului, unde tulbură grozav liniştea ciucurilor de cristal.

— Ionel! astâmpără-te, mamă! Ai să spargi ceva… Vrei să mă superi? Vrei să moară mama?

Dar maiorul s-a-ndârjit asupra ghiulelei săltătoare, care i-a scăpat din mână: o trânteşte cu mult necaz de parchet. Eu aduc spre gură ceaşca, dar, vorba francezului, *entre la coupé et les levres* (între ceaşcă şi buze) … mingea îmi zboară din mână ceaşca, opărindu-mă cu cafeaua, care se varsă pe pantalonii mei de vizită, culoarea oului de raţa.

— Ai văzut ce-ai făcut?… Nu ţi-am spus să te-astâmperi… Vezi? Ai supărat pe domnul!… Altă dată n-o să-ţi mai aducă nicio jucărie!

Apoi, întorcându-se către mine, cu multă bunătate:

— Nu e nimic! Iese… Cafeaua nu pătează! Iese cu puţină apă caldă!…

Dar n-apucă să termine, şi deodată o văd schimbându-se la faţă ca de o adâncă groază. Apoi dă un ţipăt şi, ridicându-se de pe scaun:

— Ionel, mamă! Ce ai?

Mă-ntorc şi văz pe maiorul, alb ca varul, cu ochii pierduţi şi cu drăgălaşa lui figură strâmbată. Mama se repede spre el, dar până să facă un pas, maiorul cade lat.

— Vai de mine! ţipă mama. E rău copilului!… Ajutor! Moare copilul!

Ridic pe maiorul, îi deschei repede mondirul la gât şi la piept.

— Nu-i nimic! zic eu. Apă rece!

Îl stropesc bine, pe când mama, pierdută, îşi smulge părul.

— Vezi, domnule maior! îl întreb eu după ce-şi mai vine în fire; vezi? Nu ţi-am spus eu că tutunul nu e lucru bun? Al dată să nu mai fumezi!

Am lăsat pe madam Popescu liniştită cu scumpul ei maior afară de orice stare alarmantă. Când am ajuns acasă, am înţeles de ce maiorul ieşise un moment cu cheseaua în vestibul – ca să-mi toarne dulceaţă în şoşoni.

Temă: Ce părere aveţi despre comportamentul lui Ionel?

LEWIS CARROLL

Peripeţiile lui Alice în Ţara Minunilor (fragmente)

Alice este o fetiţă ca toate fetiţele. îi plac poveştile, într-o zi, adoarme cu gândul la ele şi începe să viseze că se află într-o „ţară a minunilor". Aici se petrec tot felul de întâmplări, cum numai în poveşti se pot întâmpla.

— Astfel, de pildă, ea descoperă aici că se poate face mai mare sau mai mică, după nevoie.

Iat-o încercând să pătrundă într-o grădină fermecată, de care o despărţea, însă, o uşiţă atât de scundă încât nici capul nu-i putea intra. Ce-i de făcut? „Ah, ce bine ar fi să mă pot strânge ca o lunetă" – se gândeşte ea. Şi tocmai atunci, găseşte o sticluţă pe eticheta căreia stătea scris „cu litere frumoase şi mari, de tipar": BEA-MĂ.

Uşor de zis: „Bea-mă!" ţ dar Alice, o fetiţă înţeleaptă, cuminte, nu era să se repeadă să facă una ca asta.

— Ba nu – zise ea –, întâi mă uit, să văd dacă nu cumva scrie pe sticlă: „Otravă".

Citise ea câteva istorioare foarte drăguţe despre copii care se aleseseră cu arsuri sau fuseseră înghiţiţi de lighioane sălbatice, sau avuseseră alte păţanii neplăcute – şi toate astea numai şi numai pentru că nu ţinuseră seama de nişte reguli foarte simple, pe care încercaseră să-i înveţe cei ce le voiau binele – de pildă: că un vătrai încins te arde dacă-l ţii prea mult în mână şi că atunci când te tai foarte adânc la deget cu un cuţit, de obicei curge sânge;

şi nu uitase niciodată că, dacă bei dintr-o sticlă pe care scrie „otravă", e aproape sigur că mai curând sau mai târziu n-are să-ţi priască.

În orice caz, pe sticla asta nu scria defel „otravă", aşa că Alice se încumetă să guste din ea şi, găsind-o foarte pe placul ei (fiindcă avea un gust amestecat, de plăcintă cu vişine, cremă de ananas, friptură de curcan şi pâine prăjită, caldă, unsă cu unt), repede o dădu gata toată.

— Ce ciudat mă simt! zise Alice. Cred că sunt pe cale să mă strâng ca o lunetă!

Şi-aşa şi era: scăzuse în înălţime cam până la zece degete; şi i se lumină faţa la gândul că acum era tocmai de mărimea potrivită ca să poată trece prin uşiţă în grădina aceea fermecătoare. Totuşi, mai aşteptă câteva minute, ca să vadă dacă mai scade încă; era cam neliniştită în această privinţă, „căci, mai ştii – îşi zicea – te pomeneşti că mă sfârşesc de tot, ca o lumânare. Stau şi mă întreb: cum aş fi

atunci?" Şi încerca să-şi închipuie cam cum arată oare flacăra unei lumânări după ce s-a stins lumânarea – fiindcă nu-şi amintea să fi văzut vreodată aşa ceva.

Mai stătu niţeluş şi, văzând că nu se mai întâmplă nimic, se hotărî să intre îndată în grădină, dar – vai! biata Alice! – când ajunse la uşă, văzu că uitase cheiţa de aur…

Cheiţa aceea se afla însă pe o masă din cleştar, de mărime obişnuită, cum sunt toate mesele din casele noastre. Acum, Alice era mult prea mică şi nu putea ajunge până la cheiţă!

O vedea foarte lămurit prin sticla străvezie şi încerca din răsputeri să se caţere pe unul din picioarele mesei, dar prea era lunecos; şi după multe încercări zadarnice, biata neghiniţă se aşeză la picioarele mesei şi începu să plângă.

„Hai şi nu mai plânge aşa degeaba! îşi spuse Alice, cu asprime. Te poftesc să încetezi imediat!" De obicei îşi dădea sfaturi foarte cuminţi (deşi cam rar le urma) şi uneori se certa atât de rău, încât o podideau lacrimile.

Nu trecu mult şi-i căzu privirea asupra unei cutioare de sticlă care se afla sub masă; o deschise şi găsi în ea o prăjitură mică, mică, pe care erau scrise frumos, cu stafide, cuvintele: MĂNÂNCĂ-MĂ!

— Foarte bine, zise Alice, am s-o mănânc şi, dacă mă fac mai mare, o să pot ajunge până la cheie, iar dacă mă fac mai mică, o să pot să mă strecor pe sub uşă; aşa că, de intrat în grădină intru – şi puţin îmi pasă cum şi în ce fel!

Îmbucă o fărâmă şi se întrebă îngrijorată: „Ce se întâmplă? Ce se întâmplă?" ţinându-şi mâna pe creştetul capului, ca să vadă dacă se înalţă ori o ia în jos. Fu foarte mirată să vadă că rămânea cum era; bineînţeles că asta se întâmplă ori de câte ori mănânci o prăjitură, dar Alice într-atâta se deprinsese a se aştepta la întâmplări neobişnuite, încât i se părea nerod şi plicticos ca lucrurile să decurgă în chip obişnuit. Aşadar, se apucă să mănânce prăjitura şi, foarte repede, o dădu gata.

— Cum nu se poate mai ciu-ciudat! exclamă Alice (atât de uluită, încât începuse a se bâlbâi). Acu'iată că mă lungesc ca cea mai cogeamite lunetă din lume! Rămâneţi cu bine, picioarelor! (fiindcă, privind în jos, spre picioarele ei, aproape că nu şi le mai vedea, într-atât se îndepărtau). O, bietele mele picioruşe, stau şi mă întreb cine o să vă tragă ciorapii de acum încolo, cine are să vă încalţe, dragile

mele? Eu, una, cu siguranţă că n-am să mai fiu în stare! Voi fi cu mult prea departe ca să mă pot ocupa de voi; trebuie să vă descurcaţi cum ştiţi.

Pii! Ce prostii mai îndrug!

Tocmai când spunea asta, se lovi cu capul de tavanul sălii; într-adevăr, atinsese acum o lungime de 3 – 4 metri; îndată puse mâna pe cheiţa de aur şi se îndreptă în grabă spre uşa grădinii.

Biata Alice! Altceva decât să se culce pe-o parte şi să privească chiorâş prin uşa grădinii, fireşte că nu fu în stare; cât de trecut prin uşă, nici vorbă nu putea fi, asta era mai imposibil ca oricând! Se aşeză jos şi se puse iar pe plâns.

„Ar trebui să-ţi fie ruşine, îşi zicea Alice, o fată mare ca tine (şi aici avea dreptate) să tot plângi! încetează imediat, atâta îţi spun!" Dar, cu toate astea, plângea înainte, vărsând un potop de lacrimi. Până la urmă, se făcuse împrejurul ei o cogeamite baltă, cam la vreo patru degete de adâncă şi care se revărsa până, hăt, spre mijlocul sălii.

Era balta făcută din lacrimile ei?

Prin balta aceasta trece un iepure alb, *îmbrăcat ca un domn elegant*. *Când o vede pe Alice*, *se sperie*, *scapă din mâini mănuşile albe şi evantaiul şi o ia la goană*. *Dar evantaiul iepurelui avea*, *pasămite*, *darul de a te face din nou mic*! *Făcându-şi vânt cu el*, *Alice îşi dădu seama de acest lucru*.

Se sculă şi se apropie de măsuţă, ca să se poată măsura. Pe cât îşi putea da seama, nu mai avea acum decât cel mult un metru înălţime şi scădea întruna, foarte repede; curând, descoperi că din pricina evantaiului pe care-l ţinea în mână, şi-i dete drumul în grabă – tocmai la timp, fiindcă altfel n-ar mai fi rămas nimic din ea.

„Am scăpat ca prin urechile acului!" zise Alice, destul de speriată de această schimbare bruscă, dar mulţumită foarte că mai era în fiinţă", şi-acu' spre grădină!" şi dete fuga, cât putu de repede, către uşiţă; dar, vai! uşiţa iar era încuiată şi cheiţa de aur sta, ca şi mai înainte, pe măsuţa de cleştar, şi „e mai rău ca oricând – gândi biata copilă – fiindcă niciodată până acum n-am fost chiar atât de mică! Nu, niciodată! Serios, prea e de tot! Zău!"

Şi pe când se jeluia aşa, îi alunecă piciorul şi în clipa următoare, bâldâbâc! căzuse într-o apă sărată, care-i ajungea până la bărbie.

Însă îşi dădu seama curând că se află în balta de lacrimi pe care le vărsase ea, pe când era înaltă de vreo patru metri.

— Ce bine era să nu fi plâns atât! zicea Alice, încercând să treacă balta înot. Drept pedeapsă, mă tem că acum mă voi îneca în propriile mele lacrimi.

Alice a fost ajutată de şoarece să ajungă la ţărm.

După micile peripeţii, Alice, tot mititică-mititică, se află într-o pădure deasă şi se întreabă ce are de făcut.

„Cel dintâi lucru pe care trebuie să-l fac, îşi spunea Alice, este să cresc din nou până la măsura mea obişnuită; iar cel de-al doilea, să găsesc drumul către grădina aceea încântătoare. Cred că ăsta e cel mai bun plan".

„Bănuiesc c-ar trebui să mănânc sau să beau ceva; dar vorba e: ce?"

Într-adevăr, asta era întrebarea: ce să mănânce? Alice se uită în juru-i, la flori şi la firele de iarbă, dar nu văzu nimic care să-i fi părut potrivit a fi mâncat sau băut, în situaţia ei. În apropiere, creştea o ciupercă mare, cam de-o înălţime cu dânsa; după ce o cercetă, pe dedesubt, din amândouă laturile şi dindărăt, îi dete în gând că n-ar fi rău să se uite şi pe deasupra, să vadă acolo ce era?

Se înalţă deci în vârful picioarelor şi aruncă o privire peste marginea ciupercii; îndată dădu ochi în ochi cu o omidă mare, albastră, care şedea în vârf, cu braţele încrucişate şi – ca un boier bătrân – fuma tacticos dintr-o narghilea lungă, neluând-o câtuşi de puţin în seamă pe Alisa, cum de altfel nu părea să ia în seamă nimic altceva.

Domnul Omidă şi Alice se priviră câtva timp în tăcere; în cele din urmă, Omida scoase ciubucul din gură şi o întreabă cu glas sfârşit, somnoros:

— Da, 'mneata cine eşti?

Alice nu prea se simţea încurajată de această introducere. Răspunse cam sfioasă:

— De, în clipa asta nu prea ştiu, domnule, cine sunt; atâta ştiu – cine eram când m-am dat jos din pat azi-dimineaţă, dar cred că de-atunci m-am schimbat de câteva ori.

— Cum adică? zise domnul Omidă cu severitate. Vorbeşte lămurit!

— Aş vrea, domnule, zise Alice, dar mi-e teamă că n-o să pot, fiindcă nici eu nu-s lămurită.

— E de neînţeles, zise domnul Omidă.

— Mă tem că mai de înţeles ca atât n-o să vă pot explica,

răspunse Alice, foarte politicos, de vreme ce şi mie îmi e totul de neînţeles; şi, ştiţi, când te schimbi de atâtea ori pe zi, începi să nu mai înţelegi nimic, nu-i aşa?

— Nu-i aşa! zise domnul Omidă.

— De, poate că dumneavoastră încă n-aţi fost în situaţia asta, zise Alice, dar când o să trebuiască să vă schimbaţi în crisalidă, şi o să vină şi ziua aceea, şi apoi în fluture, desigur c-o să vi se pară cam ciudat, nu credeţi?

— Deloc! zise domnul Omidă.

— De, poate că dumneavoastră simţiţi altfel decât mine, zise Alisa. Tot ce ştiu e că mie mi s-ar părea foarte ciudat.

Câteva minute, domnul Omidă pufăi înainte în tăcere, dar în cele din urmă îşi desfăcu braţele încrucişate, scoase ciubucul din gură şi zise:

— Va să zică, gândeşti că te-ai schimbat, hm?

— Mă tem că da, domnule, zise Alice. Unele lucruri nu mi le amintesc că altă dată şi nici zece minute în şir nu rămân la fel – ba mă fac mică, ba mă fac mare!

Urmă o tăcere de câteva minute. Cel dintâi vorbi domnul Omidă.

— Ce mărime ţi-ar conveni? întrebă.

— A, nu m-am gândit la o mărime anume, răspunse repede Alice. Atâta că-i neplăcut să te tot schimbi mereu, ştiţi?

După un minut, două, domnul Omidă scoase ciubucul din gură, căscă o dată, de două ori, se scutură, apoi se dete jos de pe ciupercă şi se depărtă prin iarbă, rostind între timp, nepăsător:

— Dintr-o parte creşti mare, din cealaltă te faci mică.

„Dintr-o parte din ce? Cealaltă parte din ce?” se întrebă Alice în sinea ei.

— Din ciupercă, zise domnul Omidă, de parcă ar fi fost întrebat cu glas tare; şi, o clipă mai târziu, se făcuse nevăzut. Alice rămase câtva timp pe gânduri în faţa ciupercii, încercând a se lămuri care să-i fie cele două părţi; şi cum ciuperca era cu desăvârşire rotundă, găsea problema foarte gréa. În cele din urmă, o cuprinse cu braţele până unde putea ajunge şi rupse cu fiece mână câte o bucăţică din margine.

„Ei, acu’ care, ce e?” se întrebă şi ronţăi o fărâmiţă din bucăţica ce-o ţinea în mâna dreaptă, ca s-o încerce; în clipa următoare simţi o izbitură sub bărbie: i se pocnise de picior.

Fu foarte speriată de această schimbare bruscă; dar îşi dădu

seama că nu e timp de pierdut, căci scădea repede; trebuia îndată să mănânce puţin din cealaltă bucăţică. Bărbia îi era atât de îndesată în picior, încât abia mai avea loc să deschidă gura; dar în cele din urmă o deschise şi reuşi să înghită o fărâmă şi din bucăţica mâinii stângi.

— Ce bine că pot să mişc capul! exclamă Alice, încântată, dar în clipa următoare se sperie din nou, căci nu-şi mai găsea umerii. Tot ce vedea, când privea în jos, era o lungime imensă de gât, care părea a se înălţa ca un lujer dintr-o mare de frunziş verde, ce se zărea aşternut departe, sub ea.

— Ce-o fi verdeaţa aia multă? zise Alice. Şi ce s-or fi făcut umerii mei? Şi bietele mele mâini, cum de nu vă pot vedea?

Vorbind, îşi mişcă mâinile de colo până colo, dar fără altă urmare decât că îndepărtatul frunziş de sub ea tremura niţeluş.

Cum se părea că nu-i chip să-şi ducă mâinile la cap, încercă să-şi aplece capul până va da de mâini – şi fu încântată să vadă că gâtul îi era mlădios ca un şarpe.

Tocmai reuşise să-l aplece, unduit într-un zigzag graţios şi se pregătea să-l cufunde printre frunze (descoperise că acestea nu erau decât coroanele copacilor sub care umblase), când un sâsâit aprig o făcu să se tragă înapoi cu grabă: un porumbel mare îi zburase în obraz şi o bătea mânios cu aripile.

— Şarpe! ţipă Porumbelul.

— Nu sunt şarpe! protestă Alice, indignată. Dă-mi pace?

— Ba eşti şarpe! repetă Porumbelul, dar cu glas ceva mai potolit; apoi adaugă aproape plângând: Am încercat în toate felurile – şi tot degeaba! Nu-i chip să le intri în voie!

— Nu înţeleg câtuşi de puţin despre ce vorbiţi, zise Alice.

— Am încercat prin rădăcinile arborilor, am încercat în malul apei, am încercat prin tufişuri, continuă Porumbelul, fără a lua seama la ea. Dar şerpii ăştia… Nu poţi să-i împaci!

Alice era tot mai nelămurită; gândi însă că n-avea rost să mai spună ceva până nu va termina de vorbit Porumbelul.

— Ca şi cum n-ar fi destulă osteneală cu clocitul ouălor, zise Porumbelul. Trebuie să mai fi şi cu ochii în patru după şerpi, zi şi noapte! Niciun picuşor n-am dormit, de trei săptămâni!

— Îmi pare foarte rău c-aţi avut supărări, spuse Alice, care acum începea să înţeleagă păsul Porumbelului.

— Şi tocmai când alesesem cel mai înalt copac din pădure,

continuă Porumbelul, aţâţându-i-se iar glasul, tocmai când mă gândeam că în sfârşit am scăpat de ei, poftim, se ivesc iar din senin, şerpeşte, cu tertipurile lor! Brr! Şarpe!

— Dar eu nu sunt şarpe, ţi-am mai spus! îl încredinţă Alice. Eu sunt o… eu sunt o…

— Da, sigur! Ce eşti atunci? zise Porumbelul. Văd eu că te căzneşti a născoci ceva!

— Eu… eu sunt o fetiţă, zise Alice, cam cu îndoială, amintindu-şi de câte ori se prefăcuse în acea zi.

— Nu zău, ce mai scorneală! răspunse Porumbelul, pe un ton de adânc dispreţ. Am văzut eu destule fetiţe în viaţa mea, dar *niciuna* cu gât aşa ca ăsta! Nu, nu! Eşti şarpe, degeaba tăgăduieşti. Acuşi o să-mi spui că n-ai gustat niciodată un ou!

— Am gustat ouă, desigur, zise Alice, căci era un copil care spunea totdeauna adevărul, fiindcă, ştiţi, fetiţele mănâncă şi ele ouă, ca şi şerpii.

— Nu cred asta, spuse Porumbelul, dar dac-o fi aşa, atunci înseamnă că sunt şi ele un fel de şerpi; asta-i tot ce pot să spun.

Era o idee atât de nouă pentru Alice, încât amuţi câteva clipe, ceea ce-i dete Porumbelului răgaz să adauge:

— Te uiţi după ouă, las că ştiu eu; şi dacă-i aşa, ce-mi pasă mie de eşti fetiţă, ori şarpe?

— Da-mi pasă mie foarte mult, se grăbi să spună Alice, numai că, din întâmplare, nu mă uit după ouă; şi chiar dacă aş face una ca asta, nu le-aş lua pe-ale dumitale; mie nu-mi plac ouăle crude.

— Atunci pleacă de-aici! zise Porumbelul îmbufnat, aciuindu-se iarăşi în cuibul lui. Alice se ghemui printre copaci, cu chiu cu vai, fiindcă gâtul i se încurca mereu printre crengi, şi una, două, trebuia să stea şi să-l descurce. După câtva timp, îşi aminti că încă mai ţinea în mâini cele două bucăţele de ciupercă şi se apucă să ronţăie, cu mare grijă, câte-un pic, când dintr-o bucată, când din cealaltă – ba crescând, ba scăzând – până ce, în sfârşit, văzu că izbutise să ajungă la înălţimea ei obişnuită.

De atâta vreme nu mai fusese cât de cât normală ca statură, încât la început i se păru foarte curios; dar în câteva minute se obişnui şi începu iar să stea de vorbă cu sine însăşi, cum prinsese obiceiul. „Bravo, acum am împlinit jumătate din ce-aveam de gând! Uluitoare sunt schimbările astea… niciodată nu ştiu ce-o să devin, de la un minut

la altul! Totuşi, iată c-am revenit la măsura mea obişnuită; ceea ce am de făcut acum, întâi şi întâi, e să pătrund în grădina aceea frumoasă. Mă-ntreb, oare cum pot face asta?"

Dar, *până la urmă*, *Alice nu izbuteşte să ajungă în grădina aceea*. *Mereu alte întâmplări*, *unele hazlii*, *altele primejdioase*, *o opresc în loc*, *când prea mare*, *când prea mică*. *Şi încă se mai afla printre tot felul de fiinţe ciudate*, *când auzi*, *deodată*, *glasul surorii ei*:

— Trezeşte-te, Alice dragă! Ce mult ai dormit! spuse sora ei.

— O, am avut un vis atât de ciudat! zise Alice, şi-apoi îi povesti surorii ei, pe cât şi le amintea, straniile peripeţii despre care aţi citit voi în această carte, iar când termină povestea, soră-sa o sărută şi spuse:

— A fost, într-adevăr, un vis foarte ciudat… Dar acum dă fuga acasă, la ceai! S-a făcut târziu.

Iar Alice se sculă în picioare şi o tuli spre casă; şi alergând, se tot gândea, pe bună dreptate, ce vis minunat avusese.

Şi când va creşte cu adevărat mare, Alice… va aduna în preajmă-i alţi micuţi şi cu poveştile ei năzdrăvane – poate chiar cu visul din Ţara Minunilor – le va aprinde luminiţe în ochi şi va lua parte la mâhnirile lor, oricât de neînsemnate, şi la curatele lor bucurii, amintindu-şi propria ei copilărie şi fericitele zile de vară.

Temă: Unde se afla Tara Minunilor?

VLADIMIR COLIN

Deşteptăciunea proştilor

Doi proşti s-au întâlnit cândva la o răscruce de drumuri. Pe cel dintâi îl goniseră oamenii din satul lui, că prea era din cale-afară de prost şi le făcea satul de râs. Celălalt se suise într-o căruţă în care se mai înghesuiseră nouăzeci şi nouă de proşti. Căruţa cu proşti se rupsese de greul prostiei şi proştii se împrăştiaseră care încotro, umplând lumea până-n ziua de azi…

— Bună vreme, om cuminte, spuse aşadar primul prost văzând că se întâlneşte cu unul care, deşi soarele ardea, purta două căciuli şi trei cojoace.

— Mulţumesc dumitale, om cu scaun la cap, răspunse al doilea, băgând de seamă că drumeţul ce-i dăduse bineţe purta pe cap un scaun cu fundul spart.

Auzind fiecare vorbele celuilalt, pricepură proştii că se întâlniseră doi oameni de nădejde şi hotărâră să-şi urmeze calea

împreună, iar, dacă merseră ce merseră li se făcu sete.

— Bună ar fi acum nişte apă, spuse cel dintâi.

— Phii! Tare bună încuviinţă al doilea. Bună de tot…

Şi, ca un făcut, dădură îndată peste două fântâni, aşezate, cine ştie de ce, una lângă alta.

— Vezi? Eu am să beau dintr-asta, spuse prostul cu două căciuli şi trei cojoace, oprindu-se lângă una dintre fântâni.

— Oare cealaltă n-o fi având apă mai bună? întrebă prostul cu scaun la cap.

Prostul cuminte căzu pe gânduri. Privi fântânile cu îndoială şi, izbindu-se cu palma peste frunte, grăi:

— Ştii că ai dreptate? Păi, atunci din care să bem?

— He-he, râse cel cu scaun la cap, te-nvăţ eu. Am zis că a doua are apă mai bună? Iacă, bem dintr-a doua!

Dar prostul cuminte, cu două căciuli şi trei cojoace, căzu parcă şi mai tare pe gânduri.

— Aşa, pare lesne de zis, răspunse el după o vreme, dar dacă tot apa din prima fântână e mai bună, ai?

Prostul cu scaun la cap căscă atunci o gură mare, mare şi n-o închise decât după ce strigă:

— Vai de mine! Şi ce-i de făcut?

— Iaca, măcar că sunt cuminte şi umblu iarna-vara cu două căciuli şi trei cojoace, tot nu mă pricep ce să spun, vorbi încurcat al doilea prost. Ce ne facem?

Şi amândoi uscându-se de sete, rămaseră să cugete. Cugetau şi trăgeau cu coada ochiului când la o fântână, când la alta, neputându-se hotărî din care să bea.

— Frate-meu, auzi?… Mor de sete! izbucni deodată cu glas plângător prostul cuminte.

— Dară eu! îi ţinu isonul cel cu scaun la cap. Mă tem c-am şi murit de-a binelea… Dar cum să bem aşa, ca proştii! Nu-i ruşine?

— Drept! Aşa-i. Ca proştii nu putem bea, spuse al doilea prost, izbucnind în hohote de plâns.

— Nu mai plânge, că-mi sfâşii inima, rosti atunci cel dintâi, plângând cu lacrimi cât bobul de strugure. Ce păcat că nu suntem mai proşti, strigă deznădăjduit prostul cuminte. Am bea şi noi ca proştii, şi gata…

Prostul cu scaun la cap căzu sfârşit lângă ghizdurile uneia dintre

fântâni.

— Numai ca să ne răpună cu zile au săpat, te miri ce ticăloşi, două fântâni taman aici! Două… Una nu le-ajungea? Prostul cuminte se prăbuşi lângă ghizdurile celeilalte şi prinse a răcni ca din gură de şarpe:

— Ajutor! Săriţi, oameni buni!… Murim de sete!

Dar, cum se aflau departe de sat, nimeni nu-i auzi.

Prostul îşi luă atunci rămas bun de la viaţă şi, închizând ochii, îşi propti capul în ţărână. Când colo, nasul i se opri într-un ochi de apă stătută, cursă din găleata cine ştie cui.

— Bogdaproste! îşi spuse uşurat şi, lipăind încetişor, să nu-l simtă tovarăşul, bău toată apa aia verzuie.

Dar, să vezi comedie, tot aşa făcu şi prostul cu scaun la cap, care găsi şi el lângă fântâna lui un ochi de apă încropită de soare.

— Hai, frate-miu, să mergem, rosti atunci înviorat prostul cuminte. Dă-le-ncolo de fântâni păcătoase!

— Că bine zici, frăţioare, răspunse la fel de înviorat prostul cu scaun la cap. Lasă-le naibii de fântâni…

Şi, încântaţi că nu băuseră ca proştii, cei doi înţelepţi îşi urmară drumul cărând două căciuli, trei cojoace şi un scaun cu fundul spart.

Cel ce nu i-a întâlnit
Rog să-mi scrie negreşit.
Prostul dacă nu e şi fudul, *parcă nu e prost destul*.
Un prost zvârle o piatră în apă şi zece deştepţi n-o pot scoate.
Ce mi-e prostul, *ce mi-e nebunul*!

Temă: Descrieţi înfăţişarea celor două personaje.], Găsiţi şi alte proverbe despre prostie.)

c. *COLLODI*

Pinocchio (fragmente)

A fost odată o bucată de lemn. *Nu era*, *ce-i drept*, *un lemn de preţ*, *ci doar o bucată din grămadă*, *din cele pe care le băgăm iarna în sobe sau în vetre*, *ca s-aprindem focul şi să-ncălzim odăile*.

Şi nu ştiu cum s-a întâmplat, *dar*, *într-o bună zi*, *bucata asta de lemn nimeri în dugheana unui tâmplar bătrân*, *pe care-l chema meşterul Anton şi căruia toată lumea îi spunea meşterul Cireaşă*.

Îndată ce văzu bucata de lemn, meşterul Cireaşă se bucură nespus. Îşi frecă mâinile mulţumit şi mormăi cu jumătate de glas:

— Lemnul ăsta a nimerit tocmai la timp: tare aş vrea să fac din

el un picior de masă.

Zis şi făcut. Apucă repede o secure ascuţită, cu gând să-l cojească şi să-l cioplească. Dar când fu gata să-i desprindă prima aşchie, rămase cu mâna încremenită în aer: desluşi un glăscior subţirel, care ţipa:

— Nu mă lovi prea tare!

Închipuiţi-vă, dar, cum a rămas bunul unchiaş, meşterul Cireaşă!

Îşi roti speriat ochii, jur-împrejurul odăii, să vadă de unde se pornise glăsciorul, dar nu descoperi nimic! Se uită pe sub masa pe care lucra – nimic; se uită într-un dulap care stătea încuiat mereu – nimic.

Până una-alta, puse securea deoparte şi luă rindeaua să răşluiască şi să netezească bucata de lemn. În timp ce trăgea însă cu rindeaua în sus şi-n jos, auzi din nou acelaşi glăscior, care-i spuse râzând:

— Astâmpără-te! Mă gâdili de nu mai pot! De data asta, bietul meşter Cireaşă, căzu jos ca trăsnit.

Meşterul Cireaşă dăruieşte bucata de lemn prietenului său, Geppetto. Acesta o ia să-şi facă dintr-însa o păpuşă de lemn, cu meşteşug, care să ştie să danseze, să se bată cu sabia şi să se dea tumba.

A

Îndată ce intră în casă, Geppetto îşi luă uneltele şi se apucă să-l cioplească şi să-l meşterească pe prichindel.

„Ce nume să-i pun? se întrebă el. Aş vrea să-l cheme Pinocchio. Numele ăsta o să-i poarte noroc…”

După ce-i găsi prichindelului un nume, începu să-l lucreze fără zăbavă şi-i făcu la repezeală părul, pe urmă fruntea şi mai apoi ochii.

Îndată ce-i făcu ochii, care nu-i fu uimirea când băgă de seamă că ochii se mişcă. Şi-l privesc ţintă întruna.

Văzându-se astfel pironit de cei doi ochişori de lemn, Geppetto nu se simţi prea în largul său şi zise cu dojană în glas:

— Ochişori de lemn, de ce mă priviţi aşa?

Nu-i răspunse însă nimeni.

Atunci, după ochi, îi făcu nasul; dar abia îl isprăvi, şi nasul începu să-i crească: şi creştea, şi creştea, şi creştea, de ajunse în câteva minute un năsoi ce părea că nu se mai isprăveşte!

Degeaba se tot trudea bietul Geppetto să i-l scurteze. Cu cât îl tăia şi-l scurta mai mult, cu atât obraznicul de nas se lungea mai tare!

După nas îi făcu gura.

Dar n-apucă să-i facă bine gura, că aceasta se porni numaidecât să râdă şi să-l îngâne.

— Termină cu râsul! zise Geppetto, încruntându-se. Dar parc-ar fi vorbit cu pereţii.

— Termină odată cu râsul, îţi spun! răcni el cu glas mânios.

Atunci, gura încetă să mai râdă, dar scoase afară o limbă de-un cot.

Ca să nu-şi fărâme opera, Geppetto se prefăcu că nu-l ia în seamă şi-şi văzu mai departe de lucru.

După gură îi făcu bărbia, apoi gâtul, umerii, pântecul, braţele şi mâinile.

Abia-i isprăvi mâinile, şi Geppetto simţi că peruca din cap i-o la la sănătoasa! Se uită în sus şi ce credeţi că-i fu dat să vadă?

Peruca-i blondă era în mâinile prichindelului!

— Pinocchio!... Să-mi dai repede peruca înapoi.

Dar ţi-ai găsit! în loc să-i dea peruca înapoi.

Pinocchio şi-o îndesă pe cap atât de vârtos, că era gata-gata să se înăbuşe!

Faţă de-o asemenea obrăznicie şi batjocură, Geppetto deveni pe dată trist şi amărât, cum nu mai fusese nicicând în viaţa sa. Şi, întorcându-se către Pinocchio, îi grăi:

— Copil afurisit ce eşti! Nici nu te-am isprăvit şi ai şi-nceput să-l iei pe taică-tău în răspăr! Rău, băiatul meu, tare rău!

Şi îşi şterse o lacrimă.

Mai rămânea să-i facă picioarele.

Când isprăvi şi picioarele, Geppetto se pomeni c-un şut drept în vârful nasului.

— Uite, aşa-mi trebuie! îşi spuse el atunci. Trebuia să mă gândesc bine mai înainte! Acu-i prea târziu!

În cele din urmă apucă prichindelul de subsuori şi-l aşeză în picioare, pe podea, ca să-l înveţe să meargă.

Însă Pinocchio avea picioarele ţepene şi nu ştia încă să şi le mişte; astfel că Geppetto, luându-l de mână, începu să-l plimbe şi să-l deprindă cum să-şi mişte un picior după celălalt.

După multe întâmplări, *Pinocchio*, *care este neascultător şi fuge de acasă*, *ajunge pe mâna unor tâlhari care îl spânzură de un copac*.

În vreme ce bietul Pinocchio, spânzurat de către tâlhari de-o cracă a Marelui Stejar, părea mai mult mort decât viu, o frumoasă

copilă cu părul negru-albăstrui se arătă la fereastră. Înduioşându-se la vederea nefericitului care se bălăbănea atârnat de gât în bătaia vântului de miazănoapte, bătu uşurel de trei ori din palme.

La acest semn se desluşi un fâlfâit puternic de aripi şi un şoim mare se înfăţişă pe prichiciul ferestrei.

— Care-i porunca, Zână prea frumoasă? spuse Şoimul, înclinând pliscul în semn de plecăciune:

Trebuie să aflaţi, la urma urmelor, că micuţa copilă cu părul negru-albăstrui nu era alta decât o preabună Zână, care de mai bine de-o mie de ani sălăşluia în vecinătatea acelei păduri.

— Vezi tu, prichindelul de colo, aninat de creanga Marelui Stejar?

— Îl văd.

— Prea bine! Atunci zboară repede într-acolo! Rupe cu pliscul tău cel puternic nodul care-l ţine atârnat în aer şi aşterne-l uşurel pe iarbă, la picioarele Stejarului!…

Şoimul porni repede în zbor şi după două minute se înapoie, spunând:

— Am îndeplinit tot ce mi-ai poruncit.

— Şi cum l-ai găsit? Viu sau mort?

— Când îl priveşti, pare mort. Dar nu cred să fie încă mort, fiindcă, îndată ce i-am rupt nodul care-l sugruma, a lăsat să-i scape un suspin şi a îngânat cu jumătate glas: „Acum mă simt mai bine!”

La auzul acestei veşti, Zâna bătu de trei ori din palme şi pe dată se arătă un Câinelăţos năzdrăvan, care mergea drept, pe picioarele dinapoi, întocmai ca un om.

Câinelelăţos era înveşmântat ca un vizitiu, în livrea de gală. Pe cap purta o tichie în trei colţuri, împodobită cu fireturi de aur, peste o perucă albă, cu cârlionţi care-i cădeau pe gât, avea un frac de culoarea ciocolatei, cu nasturi de briliant şi cu două buzunare mari pentru păstrat oasele dăruite de stăpână la masă; mai avea o pereche de pantalonaşi scurţi din catifea roşie închisă, ciorapi de mătase, pantofiori decoltaţi, iar la spate purta un fel de teacă din catifea albastră, ca să-şi vâre coada-n ea când plouă.

— Bine c-ai venit, Medoro! spuse Zâna, Câineluilăţos. Ia repede cea mai frumoasă trăsură din grajdul meu şi dă fuga în pădure. Când ajungi sub Marele Stejar, ai să găseşti întins pe iarbă un biet prichindel din lemn, pe jumătate mort. Ridică-l binişor de-acolo, aşază-l încet pe

pernele trăsurii şi adu-mi-l aici. Ai înţeles?

Câinelelăţos, în semn c-a înţeles, dădu de trei patru ori din teaca de catifea albastră şi-o porni ca un cal nărăvaş.

Nu trecu mult şi pe poarta grajdului ieşi o trăsurică minunată de culoarea văzduhului, împodobită toată cu pene de canar şi căptuşită pe dinăuntru cu frişcă şi cremă de alune. Trăsurică era trasă de-o sută de perechi de şoricei albi, iar Câinelelăţos, aşezat pe capra trăsurii, pocnea din bici în dreapta şi-n stânga, ca un vizitiu care se teme să nu întârzie.

Nu trecu niciun sfert de ceas, că trăsurica se şi înapoie, iar Zâna, care aşteptase în pragul casei, îl luă pe bietul prichindel în braţe şi, ducându-l într-o încăpere cu pereţii de sidef, trimise îndată după cei mai vestiţi doctori din împrejurimi.

Doctorii veniră în grabă, unul după altul. Veniră anume: un Corb, o Bufniţă şi un Greiere-vorbitor.

— Aş dori să aflu de la dumneavoastră, grăi Zâna, întorcându-se spre cei trei doctori strânşi în jurul patului lui Pinocchio, aş dori să ştiu de la dumneavoastră dacă acest prichindel nefericit este mort sau mai trăieşte!…

La această întrebare, Corbul, păşind primul înainte, îi pipăi pulsul lui Pinocchio. Apoi îi pipăi nasul şi pe urmă degetul cel mic de la picior.

— După părerea mea, prichindelul e mort de-a binelea. Dar dacă din nefericire n-a murit, atunci mai mult ca sigur că trăieşte încă!

— Mi-e neplăcut, grăi Bufniţa, că trebuie să-l contrazic pe Corb, ilustrul meu prieten şi coleg dar, după mine, prichindelul este încă viu. Însă dacă din nefericire nu mai trăieşte, atunci mai mult ca sigur că e mort de-a binelea!

— Şi dumneata nu zici nimic? întrebă Zâna pe Greierul-vorbitor.

— Eu zic că un doctor înţelept, atunci când nu ştie ce să spună, cel mai bun lucru pe care l-ar avea de făcut ar fi să tacă din gură. Cât despre dumnealui, prichindelul ăsta e o cunoştinţă veche, îl cunosc de multă vreme!…

Pinocchio, care până atunci stătuse nemişcat, întocmai ca o bucată de lemn, fu cuprins de nişte scuturături grozave, de se zgâlţâi tot patul cu el.

— Prichindelul ăsta, continua să vorbească Greierulvorbitor, este un împielițat cu diplomă!

Pinocchio deschise ochii, dar îi închise la repezeală!…

— E un derbedeu, un nesuferit, o haimana…

Pinocchio îşi ascunse faţa sub cuvertură.

— Prichindelul ăsta e un copil neascultător, care o să-l facă pe bietul taică-său să moară de inimă rea.

În clipa aceea, în încăpere se desluşiră plânsete şi sughiţuri înăbuşite. Închipuiţi-vă cum au rămas toţi când, ridicând puţin cuvertura, băgară de seamă că cel care plângea şi sughiţa atât nu era altul decât însuşi Pinocchio.

— Când mortul plânge, e semn că e pe cale să se lecuiască, rosti cu glas pompos Corbul.

— Îmi pare foarte rău că trebuie să-l contrazic pe ilustrul meu prieten şi coleg – adăugă Bufniţa – dar după mine, când mortul plânge, este semn că nici nu se gândeşte să mai moară!

Îndată ce tustrei doctorii ieşiră din cameră, Zâna se apropie de Pinocchio şi, după ce-l mângâie pe frunte, băgă de seamă că e chinuit de nişte călduri grozave.

Atunci, turnă un praf alb într-o jumătate de pahar de apă şi, întinzându-l prichindelului nostru, îi grăi cu dragoste:

— Bea-l, şi-n câteva zile ai să te faci sănătos.

Pinocchio se uită lung la pahar, strâmbă niţel din nas, apoi întrebă cu glas miorlăit:

— E dulce, ori amară?

— Amară, dar o să-ţi facă bine.

— Dacă e amară, n-o vreau!

— Ascultă-mă! Ia şi bea.

— Dacă e amară, nu-mi place!

— Bea, şi după ce bei, am să-ţi dau o bucăţică de zahăr, ca să-ţi îndulceşti gura.

— Dar unde e bucăţica de zahăr?

— Uite-o aici, spuse Zâna, scoţând-o dintr-o zaharniţă de aur.

— Mai întâi vreau bucăţica de zahăr şi p-ormă o să beau zeama aia amară…

— Îmi făgăduieşti?

— Da…

Zâna îi dete bucăţica de zahăr şi Pinocchio, după ce o ronţăi şi-o înghiţi într-o clipită, spuse lingându-şi buzele:

— Ce bine ar fi să fie şi zahărul doctorie!… Aş lua curăţenie în

fiecare zi!!…

— Acum ţine-te de făgăduială şi bea picăturile astea de apă, care-ţi vor face bine.

De voie, de nevoie, Pinocchio luă paharul în mână, dar îşi vârî înăuntru numai vârful nasului. Apoi îl duse la gură, pe urmă îşi vârî din nou vârful nasului şi-n cele din urmă scânci:

— E prea amară! Prea amară! Nu pot s-o beau.

— Cum poţi să spui aşa, când nici n-ai gustat-o?

— Ştiu eu, ce mai! Cunosc după miros! Vreau mai întâi încă o bucăţică de zahăr… şi pe urmă o beau!…

Atunci, Zâna, cu toată răbdarea unei mame, îi vârî în gură încă o bucăţică de zahăr, după care îi arătă din nou paharul.

— Aşa nu pot s-o beau, spuse prichindelul, strâmbându-se în fel şi chip.

— Dar de ce?

— Fiindcă mă supără perna aia care-mi stă pe picioare…

Zâna îi luă perna.

— Degeaba. Nici aşa nu pot s-o beau…

— Dar acum ce te mai supără?

— Mă supără uşa camerei, care nu-i bine închisă.

Zâna se duse şi închise uşa încăperii.

— Cu toate astea, ţipă Pinocchio, izbucnind în plâns, nu vreau nici acum să beau zeama asta amară, nu, nu, nu…

— Copilul meu, o să-ţi pară rău…

— Puţin îmi pasă…

— Frigurile astea te vor duce, în câteva ceasuri, pe lumea cealaltă.

— Nu-mi pasă de nimic…

— Nu ţi-e frică de moarte?

— Isprăveşte cu frica!… Mai degrabă vreau să mor decât să beau doctoria asta nesuferită.

În clipa aceea, uşa încăperii se deschise şi patru iepuraşi negri ca smoala aduseră pe umeri un sicriu mic.

— Ce vreţi cu mine? strigă Pinocchio, ridicându-se din pat, grozav de speriat.

— Am venit să te luăm, răspunse iepuraşul cel mai mare.

— Să mă luaţi?… Dar eu n-am murit încă!…

— Încă nu, dar mai ai doar câteva minute de trăit, fiindcă te-ai

încăpăţânat să nu bei doctoria care te-ar lecui de friguri!…

— O, Zâna mea, Zâna mea, începu atunci să strige prichindelul, dă-mi repede paharul… Grăbeşte-te, fie-ţi milă, fiindcă nu vreau să mor, nu… nu vreau să mor…

Şi, înşfăcând paharul cu amândouă mâinile, îl dădu pe gât pe nerăsuflate.

— Nu-i nimic! spuseră iepuraşii. De data asta am făcut drumul degeaba.

Şi luând din nou micul sicriu la spinare, ieşiră din încăpere, bombănind şi mormăind printre dinţi.

Fapt este că, după câteva minute, Pinocchio sări jos din pat, de parcă n-ar fi avut nimic de când lumea; fiindcă trebuie să ştiţi că prichindeii de lemn au avantajul că se îmbolnăvesc rar şi se însănătoşesc repede. Zâna, văzându-l zburdând şi ţopăind prin odaie, vioi şi vesel ca un cocoşel, îi spuse:

— Prin urmare, doctoria mea ţi-a făcut într-adevăr bine!

— Mai mult decât bine! Parcă m-a înviat din morţi!…

— Păi, atunci de ce te lăsai rugat atâta ca s-o iei?

— Fiindcă noi, copiii, suntem toţi la fel! Ne e frică mai mare de doctorii decât de boală.

— Ce ruşine!… Copiii ar trebui să ştie că un leac bun luat la timp te poate scăpa de-o boală grea, şi poate chiar de moarte.

— Oh! Altă dată n-o să mai mă las rugat atâta! Am să-mi aduc totdeauna aminte de iepurii cei negri, cu sicriul pe umeri… şi atunci am să pun repede mâna pe pahar şi până la fund!…

— Unde ai pus cei patru bănuţi? vru să ştie Zâna.

— I-am pierdut! răspunse Pinocchio, dar de fapt spusese o minciună gogonată, fiindcă-i avea în buzunar.

Nici nu trânti bine minciuna, că nasul, care şi aşa-i era destul de lung, îi mai crescu de două degete.

— Şi unde i-ai pierdut?

— Acolo, în pădure.

La cea de-a doua minciună, nasul îi crescu şi mai mult.

— Dacă într-adevăr i-ai pierdut acolo în pădure, spuse Zâna, o să-i căutăm şi o să-i găsim: fiindcă tot ce se pierde în pădurea asta, se găseşte totdeauna.

— Ah, acum îmi aduc aminte foarte bine – spuse prichindelul de lemn încurcându-se – că n-am pierdut cei patru gologani, ci i-am

înghiţit, fără să bag de seamă, în timp ce beam doctoria pe care mi-ai dat-o.

La a treia minciună, nasul i se lungi atât de tare, încât bietul Pinocchio nu se mai putea întoarce în niciun fel.

Dacă voia să se întoarcă încoa, îşi izbea nasul de pat sau de geamurile de la fereastră, dacă se întorcea încolo, şi-l izbea de pereţi sau de uşă, iar dacă ar fi ridicat puţin capul, ar fi fost primejdie mare să-i scoată ochii Zânei!

Zâna îl privea şi nu mai putea de râs.

— De ce râzi? o întrebă prichindelul, zăpăcit cu totul şi îngrijorat de nasul acela care creştea văzând cu ochii.

— Râd de minciuna pe care mi-ai spus-o.

— Dar cum de ştii că ţi-am spus o minciună?

— Minciunile, dragul meu, se cunosc repede, fiindcă sunt de două feluri: sunt minciuni care au picioare scurte şi sunt minciuni care au nasul lung. La tine sunt tocmai din acelea care au nasul lung.

Pinocchio, neştiind unde să se mai ascundă de ruşine, încercă să spele putina din odaie, dar nu izbuti. Nasul îi crescuse atât de cumplit, că nu mai putea să-l scoată pe uşă!!…

După cum lesne vă puteţi închipui, Zâna îl lăsă pe Pinocchio să plângă şi să se văicărească mai bine de jumătate de oră, din pricina nasului care nu mai încăpea pe uşă. Asta, ca să-l înveţe minte şi să-l lecuiască de urâtul năravde a minţi, cel mai urât năravpe care poate să-l aibă un copil! Dar când îl văzu aşa de palid şi cu ochii ieşiţi din orbite de atâta bocet, i se făcu tare milă de el şi bătu de trei ori din palme. La semnul acesta, năvăliră în odaie, pe fereastră, o mie de păsăruici din cele cărora li se spune „ţarce”. Şi poposind toate pe nasul lui Pinocchio, începură să-l ciugulească atât de bine, încât, în câteva minute, nasul acela din cale-afară de lung se făcu din nou precum fusese mai înainte.

Temă: De ce i-a crescut nasul lui Pinocchio?

ION CREANGĂ

— 1837 (Humuleşti) – 1889 (Iaşi);

— Prozator;

Unul dintre marii clasici ai literaturii române, s-a afirmat în a doua jumătate a secolului al XIX-lea în cercul literar al Junimii. Scriitor realist şi talentat povestitor, este „Homer al nostru”, după aprecierea lui G. Ibrăileanu.

Opera sa este formată din poveşti, povestiri, amintiri, printre cele mai cunoscute fiind:

— *Soacra cu trei nurori*

— *Capra cu trei iezi*

— *Povestea lui Har ap-Alb*

— *Povestea unui om leneş*

— *Prostia omenească*

— *Moş Ion Roată şi Unirea*

— *Amintiri din copilărie*, carte construită ca un „roman de formare".

„Roman al copilăriei ţărăneşti", primul de acest fel din literatura română, *Amintirile* cuprind o poveste încântătoare, spectacolul vârstei fericite a omului de pretutindeni.

APRECIERI CRITICE:

„Unic prin genul lui oral, Creangă este, prin neasemănata lui putere de a evoca viaţa, un scriitor din linia realismului".

T. Vianu

„Opera lui Creangă este epopeea poporului român!"

G. Ibrăileanu

„Aşa cum în lirică există momente pure, scutite de orice fabulă şi de orice noţiune, proza are şi ea varietăţi pure de epică, fără observaţie analitică şi fără creaţie inedită. Scriitorul nu vede nimic nou şi nu adânceşte, ci numai zice, cu un farmec misterios ca şi muzica unor poeţi şi care trebuie determinat de la caz la caz".

G. Călinescu

Poveste (Prostia omenească)

A fost odată, când a fost, că dacă n-ar fi fost, nu s-ar povesti.

Noi nu suntem de pe când poveştile, ci suntem mai dincoace cu vreo două-trei zile, de pe când se potcovea purecele cu nouăzeci şi nouă de ocă de fier la un picior şi tot i se părea că-i uşor.

Cică[23] era odată un om însurat, şi omul acela trăia la un loc cu soacră-sa. Nevasta lui, care avea copil de ţâţă, era cam proastă; dar şi soacră-sa nu era tocmai *hâtră*[24].

N ote:

[23] cică - se spune că...

[24] hâtru - isteţ

Într-una din zile, omul nostru iese de-acasă după trebi, ca fiecare om. Nevasta lui, după ce-şi scăldă copilul, îl înfăşă şi-i dete ţâţă, îl puse în *albie*[25] lângă sobă, căci era iarnă; apoi îl legănă şi-l dezmierdă, până ce-l adormi. După ce-l adormi, stătu ea puţin pe gânduri ş-apoi începu a *se boci*[26] cât îi lua gura: „Aulio! Copilaşul meu, copilaşul meu!"

Mama ei, care torcea după horn, cuprinsă de spaimă, zvârli fusul din mână şi furca cât colo şi, sărind fără sine, o întrebă cu spaimă:

— Ce ai, draga mamei, ce-ţi este?

— Mamă, mamă! Copilul meu are să moară!

— Când şi cum?

— Iată cum. Vezi *drobul*[27] cel de sare pe horn?

— Îl văd. Şi?

— De s-a sui mâţa, are să-l trântească drept în capul copilului şi să mi-l omoare!

— Vai de mine şi de mine, că bine zici, fata mea; se vede că i s-au sfârşit mititelului zilele!

Şi, cu ochii pironiţi la drobul de sare de pe horn şi cu mâinile încleştate, de parcă le legase cineva, începură a-l boci amândouă, ca nişte smintitede clocotea casa. Pe când se *sluţeau*[28] ele, cum vă spun, numai *iaca*[29] şi tatăl copilului intră pe uşă, flămând şi năcăjit ca vai de el.

— Ce este? Ce v-a găsit, nebunelor?

Atunci, ele, viindu-şi puţin în sine, începură a-şi şterge lacrimile şi a-i povesti cu mare jale despre întâmv plarea neîntâmplată.

Omul, după ce le ascultă, zise cu mirare:

— Bre! Mulţi proşti am văzut eu în viaţa mea, dar ca voi n-am mai văzut. Mă... duc în toată lumea! Şi de-oi găsi mai proşti decât voi, m-oi mai întoarce acasă, iar de nu, ba.

Aşa zicând, oftă din greu, ieşi din casă, fără să-şi ieie ziua bună, şi plecă supărat şi amărât ca vai de om!

---

[25] albie - copaie cioplită în lemn

N ote:

* a boci - a se văicări

[27] drob - bulgăre de sare

[28] se sluţeau - se urâţeau, ţipau, urlau

[29] iaca - iată

Şi mergând el *bezmetic*[30], fără să ştie unde se duce, după o bucată de vreme, oprindu-se într-un loc, i se întâmplă iar să vadă ceva ce nu mai văzuse: un om ţinea puţin un *oboroc*[31] deşert cu gura spre soare, apoi repede-l înşfăca şi intra cu dânsul într-un bordei; pe urmă iar ieşea, îl punea iar cu gura la soare, şi tot aşa făcea… Drumeţul nostru, nedumerit, zise:

— Bună ziua, om bun!

— Mulţămesc dumitale, prietene!

— Da' ce faci aici?

— Ia, mă trudesc de vreo două-trei zile să car *pocituv* ist de soare în bordei, ca să am lumină, şi nici că-l pot…

— Bre, ce *trudă*[32]\ zise drumeţul. N-ai vreun topor la îndemână?

— Ba am.

— Le-l de coadă, sparge ici, şi soarele va intra singur înăuntru.

Îndată făcu aşa, şi lumina soarelui intră în bordei.

— Mare minune, om bun, zise gazda. De nu te-aducea Dumnezeu pe la noi, eram să îmbătrânim cărând soarele cu oborocul.

„Încă un *tont*[33]", zise drumeţul în sine şi plecă.

Şi, mergând el tot înainte, peste câtva timp ajunse într-un sat şi, din întâmplare, se opri la casa unui om. Omul de gazdă, fiind rotar, îşi lucrase un car şi-l înjghebase, în casă, în toată întregimea lui; ş-acum, voind să-l scoată afară, trăgea de *proţap*[34] cu toată puterea, dar carul nu ieşea, Ştiţi de ce? Aşa: uşile erau mai strâmte decât carul. Rotarul voia acum să taie *uşorii*[35], spre a scoate carul. Noroc însă, că drumeţul l-a învăţat să-l desfacă în toate părţile lui, să le scoată afară ş-apoi iarăşi *să-l înjghebe*[36]la loc.

— Foarte mulţămesc, om bun, zise gazda; bine m-ai învăţat! Ia

---

[30] bezmetic - zăpăcit
[31] oboroc - coş de nuiele
[32] trudă - muncă
[33] tont - prost
N ote:

_ proţap - lemn fasonat fixat cu un capăt la roţie din faţă ale carului şi cu celălalt la jugul unde se înjugă vitele care trag
[35] uşori - cadru de lemn în care este prinsă uşa
[36] a înjgheba - a monta

uită-te dumneata! Era să dărâm bunătate de casă din pricina carului…

De aici, drumeţul nostru, mai numărând un *nătărău* merse tot înainte, până ce ajunse iară la o casă. Acolo, ce să vadă? Un om, c-un*ţ apoi*[37] în mână, voia s-arunce nişte nuci din *tindă*[38] în pod.

„Din ce în ce dau peste dobitoci", zise drumeţul în sine.

— Da' ce te frământi aşa, om bun?

— Ia, vreau să zvârl nişte nuci în pod, şi ţăpoiul ista, bată-l *scârba*[39] să-l bată, nu-i nici de-o treabă…

— Că degeaba te trudeşti, nene! Poţi să-l blastămi cât l-ai blăstăma, habar n-are ţăpoiul de scârbă. Ai un oboroc?

— Da' cum să n-am?!

— Pune nucile într-însul, le-l pe umăr şi suie-le frumuşel în pod; ţăpoiul e pentru paie şi fân, iar nu pentru nuci.

Omul ascultă, şi treaba se făcu îndată.

Drumeţul nu *zăbovi*[40] nici aici mult, ci pleacă, mai numărând şi alt neghiob.

Apoi, de aici merse mai departe, până ce ajunse ca să mai vadă aiurea şi altă năzbâtie. Un om legase o vacă cu funia de gât şi, suindu-se pe-o şură, unde avea aruncat oleacă de fân, trăgea din răsputeri de funie, să urce vaca pe *şură*[41]. Vaca răgea cumplit şi el nu mai putea de *ostenit*[42]…

— Mă, omule! zise drumeţul, făcându-şi cruce; dar ce vrei să faci?

— Ce să fac, mă-ntrebi? Da' nu vezi?

— Ba văd, numai nu pricep.

— Ia, *hăramul*[43] ista e hămisit de foame şi nu vrea nici în ruptul capului să vie după mine sus, pe iastă şură, să mănânce fân…

N ote:

_ ţăpoi - furcă din lemn

[38] tindă - antreu

[39] scârbă — supărare

[40] a zăbovi - a întârzia

[41] şură - grajd acoperit cu paie

[42] nătărău - prost

N ote:

_ haram - animal (peior.)

— Stăi puţin, creştine, că spânzuri vaca! Ie fânul şi-l dă jos la vacă!

— Da' nu s-a irosi?...

— Nu fi *scump la tărăţe şi ieftin la faină*[44].

Atunci omul ascultă, şi vaca scăpă cu viaţă.

— Bine m-ai învăţat, om bun! Pentru un lucru de nimic eram cât pe ce să-mi gătui vaca!

Aşa, drumeţul nostru, mirându-se şi de această mare prostie, zise în sine: „mâţa tot s-ar fi putut întâmpla să deie drobul de sare jos de pe horn; dar să cari soarele în casă cu oborocul, să arunci nucile în pod cu ţăpoiul şi să tragi vaca pe şură, n-am mai gândit!"

Apoi drumeţul se întoarse acasă şi petrecu lângă ai săi, pe care-i socoti *mai cu duh*[45] decât pe cei ce văzuse în călătoria sa. Ş-am încălecat pe-o şea, ş-am spus povestea aşa. Ş-am încălecat pe-o roată, ş-am spus-o toată. Ş-am încălecat pe-o căpşună, şi v-am spus, oameni buni, o mare minciună

Temă: Ce ciudăţenii a întâlnit omul în drumul să

BARBU ŞTEFĂNESCU DE LA VRANCEA

— 1858 – 1918;

— Dramaturg şi prozator; avocat, om politic;

— Prietenie celebră cu I.L. Caragiale şi cu Al. Vlahuţă;

— Membru al Academiei Române. Temperament artistic tumultuos şi contradictoriu, a lăsat o operă literară situată la interferenţa mai multor curente estetice; se remarcă viziunea picturală asupra naturii, generată de înclinţia scriitorului spre artele plastice, dar şi de vocaţia lui romantică nativă.

OPERA

Nuvele şi povestiri:

— *Liniște – Trubadurul*

— *Paraziţii*

— *Hagii Tudose*

— *Bunicul*

— *Bunica*

— *Domnul Vucea... ş.a*. Teatru:

---

[44] scump la tărâţe şi ieftin la făină - zgârcit şi prost

[45] mai cu duh - mai inteligenţi

— *Apus de soare*
— *Viforul*
— *Luceafărul*…
Basme:
— *Neghiniță*
— *Norocul dracului*
— *Stăpânea odată*
— *Poveste*
APRECIERI CRITICE
„În cele mai multe din nuvelele sale, chiar în cele de tip realist, Delavrancea se reprezintă pe sine, narează împrejurări de-ale sale sau încarnează conflicte sufleteşti proprii".
Tudor Vianu
„În *Bunicul* şi *Bunica*, poetul liric şi pictorul Delavrancea folosesc întregul lor potenţial artistic. Puritatea de piatră preţioasă a acestor creaţii – miniaturale prin întindere – nu este întunecată nici de idilism excesiv, nici de îngroşări naturaliste… *Bunicul* şi *Bunica* lui Delavrancea rămân în literatura română flori fără de moarte, aşa cum le-a numit Mihail Sadoveanu".
Emilia Milicescu
Bunicul
Se scutură din salcâmi o ploaie de miresme.
Bunicul stă pe prispă. Se gândeşte. La ce se gândeşte? La nimic. Numără florile care cad. Se uită-n fundul grădinii. Se scarpină-n cap. Iar numără florile scuturate de adiere.
Pletele lui albe şi creţe parcă sunt nişte ciorchini de flori albe; sprâncenele, mustăţile, barba… peste toate au nins ani mulţi şi grei.
Numai ochii bunicului au rămas ca odinioară; blânzi şi mângâietori. Cine trânti poarta?
— Credeam că s-a umflat vântul… o, bată-vă norocul, cocoşeii moşului! Un băietan şi-o fetiţă, roşii şi bucălaţi, sărutară mâinile lui „tata-moşu'".
— Tată-moşule, zise fetiţa, de ce zboară păsările?
— Fiindcă au aripi, răspunse bătrânul sorbind-o din ochi.
— Apoi raţele n-au aripi? De ce nu zboară?
— Zboară, zise băiatul, dar pe jos.
Bătrânul cuprinse într-o mână pe fată şi în cealaltă pe băiat.
— O, voinicii moşului!…

Şi zâmbi pe sub mustăţi, şi-i privi cu atâta dragoste, că ochii lui era numai lumină şi binecuvântare.

— Tată-moşule; da' cocorii nu se duc când se duc?

— În ţara cocorilor.

— În ţara cocorilor?

— Da.

— Da' rândunelele nu se duc când se duc?

— În ţara rândunelelor.

— În ţara rândunelelor?

— Da.

— Tată-moşule, aş vrea să-mi crească şi mie aripi şi să zbor sus de tot, până în slava cerului, zise băiatul netezindu-i barba.

— Dacă ţi-or creşte ţie aripi, zise fata, mie să-mi prinzi o presură şi un sticlete.

— Da… hî… hî… apoi ce fel… şi mie? Fata se întristă. Bătrânul o mângâie şi zise băiatului:

— Bine, să prinzi şi pentru mine, să prinzi şi pentru ea.

— Ţie două şi mie două… nu e-aşa, tată-moşule?

— Fireşte, ţie două, lui două şi mie una.

— Vrei şi tu, tată-moşule? întrebă băiatul cu mândrie.

— Cum de nu?! Mie un scatiu. Ce fericiţi sunt!

Băiatul încălecă pe un genunchi şi fata pe altul. Bunicul îi joacă. Copiii bat în palme. Bunicul le cântă „Măi cazace, căzăcele, ce caţi noaptea prin argele"…

O femeie uscăţivă intră pe poartă cu două doniţi de apă. Copiii tăcură din râs şi bunicul din cântec. E muma lor şi fata lui. Cum îl văzu, începu:

— Îi… tată, şi dumneata… iar îi răzgâi… o să ţi s-a suie în cap…

Bunicul ridică mâna în sus, aducând degetele ca un preot care binecuvântează, şi zise prelung:

— Lăsaţi pe copii să vie la mine!

— Biiine, tată, biine… dar ştii, o, bată-i focul de copii!… Femeia intră în casă.

— Să-i bată norocul şi sănătatea, şopti moşul ca şi cum ar fi mustrat pe cineva, şi sărută în creştetul capului şi pe unul, şi pe altul.

Şi iar începu râsul, şi jocul, şi cântecul.

Se osteni bunicul. Stătu din joc. Copiii începură să-l mângâie. Din vorbă în vorbă, copiii se făcură stăpâni pe obrajii bunicului.

— Partea asta este a mea.
— Şi partea asta, a mea!
— Mustaţa asta este a mea.
— Şi asta, a mea!
La barbăse-ncurcară. Bunicul îi împăcă, zicându-le:
— Pe din două.
Şi copiii o şi despicară, cam repede, că bătrânul strânse din ochi.
— Jumătate mie.
— Şi jumătate mie.
Şi după ce o împărţiră frăţeşte, începu lauda. Băiatul:
— Mustaţa mea e mai lungă. Fata:
— Ba a mea e mai lungă!
Şi băiatul întinse de-o mustaţă şi fata de alta, ba a lui, ba a ei să fie mai lungă.
Pe bunic îl trecură lacrimile; dar tăcu şi-i împăcă zicându-le:
— Amândouă sunt deopotrivă.
— Şi-a mea, şi-a ei!
— Şi-a mea, şi-a lui!
La obraji, cearta se aprinse mai tare.
— Partea mea e mai frumoasă.
— Ba a mea, că e mai albă! Bunicul zâmbi.
— Ba a mea, că e mai caldă!
— Ba a mea, că e mai dulce!
— Ba a mea, că nu e ca a ta!
— Ba a mea, că are un ochi mai verde!
— Ba a mea, că are un ochi şi mai verde! Bunicul abia se ţinea de râs.
— Ba a mea!
— Ba a mea!
Şi băiatul, înfuriindu-se, trase o palmă în partea fetei. Fata ţipă, sări de pe genunchiul bătrânului, se repezi şi trase o palmă în partea băiatului.
Mama lor ieşi pe uşă şi întrebă restit:
— Ce e asta, viermi neadormiţi?!
Băiatul, cu lacrimile în ochi, sărută partea lui, şi fata, suspinând, pe a ei.
Obrajii bunicului erau roşii şi calzi. Şi surâzând fericit, răspunse fiesei:

— Lăsaţi pe copii să vină la mine!

f Temă: Citiţi fragmentul în care este redată l înfăţişarea bunicului.

BUNICA

O văz, ca prin vis. O văz limpede; aşa cum era. Înaltă, uscăţivă, cu părul alb şi creţ, cu ochii căprui, cu gura strânsă şi cu buza de sus crestată în dinţi de pieptene, de la nas în jos. Cum deschidea poarta, îi săream înainte. Ea băga binişor mâna în sân şi-mi zicea:

— Ghici…

— Alune!

— Nu.

— Stafide!

— Nu.

— Năut!

— Nu.

— Turtă-dulce!

— Nu.

Până nu ghiceam, nu scotea mâna din sân.

Şi totdeauna sânul ei era plin.

Îi sărutam mâna.

Ea – mi dădea părul în sus şi mă săruta pe frunte.

Ne duceam la umbra dudului din fundul grădinii.

Ea îşi înfigea furca cu caierul de in brâu şi începea să tragă şi să răsucească un fir lung şi subţire. Eu mă culcam pe spate şi lăsam alene capul în poala ei.

Fusul îmi sfârâia pe la urechi. Mă uitam la cer, printre frunzele dudului. De sus, mi se părea că se scutură o ploaie albastră.

— Ei, ce mai vrei? îmi zicea bunica. Surâsul ei mă gâdila în creştetul capului.

— Să spui…

Şi niciodată nu isprăvea basmul.

Glasul ei dulce mă legăna; genele mi se prindeau şi adormeam; uneori tresăream şi-o întrebam câte ceva; ea începea să spuie, şi eu visam înainte.

— A fost odată un împărat mare, mare…

— Cât de mare?

— Mare de tot. Şi-şi iubea împărăteasa ca ochii din cap. Dar copii nu avea. Şi îi părea rău, îi părea rău că nu avea copii…

— Bunico, e rău să nu ai copii?

— Firește că e rău. Casa omului fără copii e casă pustie.

— Bunico, dar eu n-am copii și nu-mi pare rău.

Ea lăsa fusul, râdea, îmi desfăcea părul cârlionțat în două și mă săruta în creștetul capului.

Câte-o frunză se desprindea din ramuri și cădea legănându-se. Eu mă luam cu ochii după ea și ziceam:

— Spune, bunico, spune.

— Și așa, îi părea grozav de rău că nu avea copii. Și… nu mai putea de părere de rău că nu are copii… într-o zi, veni la el un moș bătrân, bătrân, că-și târa barba pe jos de bătrân și de cocoșat ce era. Și era mic, mic, de tot.

— Cât era de mic?

— Poate să fi fost cam ca tine.

— Va să zică, nu era mic, mic de tot…

— Era mic, da' nu așa mic de tot. Și cum veni, îi zise: „Măria-ta, ai doi meri în grădină, unul lângă altul, că nu știi care simt ramurile unuia și care sunt ale altuia; și când înfloresc nu știi care sunt florile unuia și care sunt ale altuia; și ăștia doi meri înfrunzesc, înfloresc, se scutură și mere nu fac. Măria-ta, să știi că atunci când or lega rod ăștia doi meri, împărăteasa o să rămâie grea și o să nască un cocon cu totul și cu totul de aur…": Piticul se duse și împăratul alergă în grădină, și căută, căută peste tot locul, până dete peste cei doi meri. Merii se scuturaseră de flori, că sub ei parcă ninsese, dar rod nu legaseră.

— De ce nu legau rod, bunico?

— Știu eu?… Dumnezeu știe…

Era așa de cald… așa de bine în poala bunicii… o adiere încetinică îmi răcorea fruntea… norii albi, alunecând pe cerul albastru, mă ameţeau… închideam ochii.

Ea spunea, spunea înainte, mulgând repede și ușurel firul lung din caierul de in

— Și se gândi împăratul ce să facă, ce să dreagă, ca merii să facă mere. Unii îl sfătuiau ca să-l ude mereu; și i-a udat mereu; alții ziceau să le dea mai mult soare; și împăratul a tăiat toți pomii de jur-împrejur. Și merii

Înfloreau în fiece săptămână, și se scuturau, și rod nu legau. Într-o zi, veni la împărat o babă bătrână, bătrână și zbârcită, ca mine de

zbârcită, şi mică, mică, ca ţine de mică…

— Ca moşu' de mică?

— Da, ca moşu!…

— Atunci, nu era mică de tot…

— Aşa, mică de tot, nu era. Şi zise împăratului: „Măria-ta, până n-oi mulge un ulcior de lapte de la Zâna Florilor, care doarme dincolo de Valea Plângerii, într-o câmpie de muşeţel, şi n-oi uda merii cu laptele ei, merii nu leagă rod. Dar să te păzeşti, Măria-ta, că îndată ce te-or simţi florile, încep să se mişte, să se bată, şi multe se apleacă pe obrajii ei şi ea se deşteaptă, că doarme mai uşor ca o pasăre; şi vai de cel ce l-o vedea, că-l preface, după cum or apuca-o toanele, în buruiană pucioasă ori în floare mirositoare, dar d-acolo nu se mai mişcă"…

— Dar ce, ai adormit, flăcăul mamei?

Tresăream:

— A, nu… ştiu unde ai rămas… la a-a… Zâna Florilor… Auzisem prin vis.

Pleoapele-mi cădeau încărcate de lene, de somn, de mulţumire. Şi mă simţeam uşor, ca un fulg plutind pe o apă care curgea încet, încetinel, încetişor…

Şi bunica spunea, spunea înainte, şi fusul sfâr-sfâr pe la urechi, ca un bondar, ca acele cântece din buruienile în care adormisem de atâtea ori.

— Şi împăratul a încălecat pe calul cel mai bun…

— Cel mai bun… îngânam eu, de frică ca să nu mă fure somnul.

— …Şi-a luat o desagă cu merinde şi a plecaaat…

— …Şi-a plecaaat…

— Şi s-a dus, s-a dus, s-a dus…

— …S-a dus, s-a dus…

— Până a dat de o pădure mare şi întunecoasă…

— …întunecoasă…

— …de nu se vedea prin ea. Şi acolo şi-a legat calul de-un stejar bătrân, şi-a pus desagele căpătâi şi a închis ochii ca să se odihnească. Şi… pasămite pădurea cânta şi vorbea, că era fermecată. Şi… cum îi aducea şoapte de departe, de pe unde ea era ca un fum, împăratul adormi, şi dormi, şi dormi…

Când m-am deşteptat, bunica isprăvise caierul… Dar basmul?

Cu capul în poala bunicii, niciodată n-am putut asculta un basm întreg.

Avea o poală fermecată, şi un glas, şi un fus cari mă furau pe nesimţite şi adormeam fericit sub privirile şi zâmbetul ei.

Temă: Citeşte poezia *Bunica* de Şt. O. Iosif

Neghiniţă

A fost odată o babă, bătrână, bătrână. Abia se zărea de bătrână ce era. Şi mâinile îi umblau la ciorap, iar în gândul ei se ruga la Dumnezeu s-o dăruiască cu un copil, că n-avea decât pe unchiaşul ei. Şi unchiaşul, ba la pădure, ba la arie, ba la târg, iar baba sta singură cuc, că toată ziulica i-ar fi ţiuit tăcerea în fundul urechilor dacă n-ar fi strănutat şi n-ar fi tuşit câteodată. Ba, uneori, ca să-şi mai ţie de urât, tot ea vorbea şi tot ea răspundea. Şi râdea ea de ea, ca şi cum ar fi râs ea de altcineva, înşirând ochiurile pe cârlige.

„Ei, ei, ce n-ar plăti un flăcău la bătrâneţele noastre!"

„Cât, de? Cât?"

„Îhi, îhi, mult de tot!"

Adică ce, nu te-ai mulţumi şi c-o fată mare?"

„Ba, ce să zic, bine ar fi şi-o fată".

„Da, dar la fată vrea zestre".

„S-ar găsi, că eu şi unchiaşul avem ce ne trebuie, şi nu ne trebuie mult, trei coţi de pânză şi câte un coşciug; iar boii moşului, iar plugul moşului, iar casa moşului şi a babei, toate ar fi ale fetei".

„Bine, mătuşe, bine, da' de unde şi fată? Tu nu ştii că copacii uscaţi nu mai dau de la rădăcină?"

Şi bătrâna începu să râză şi să ofteze: „Hi, hi, hi, ooof, of!"

„Ei, toate se întorc şi apele se întorc de la Dumnezeu, numai tinereţile ba. Ce nu e la timp nu mai e niciodată. M-aş mulţumi eu şi cu un prichindel de băiat".

„Ba te-ai mulţumi şi cu o codană Tu să-nşiri şi ea să deşire, tu să cerni şi ea să risipească, tu să pui de mămăligă şi ea să răstoarne căldarea pe foc".

„Dacă e aşa m-aş mulţumi şi cu un copil cât ghemul, numai s-auz în casă «mamă», că mult e pustiu când uşa se închide peste doi bătrâni".

„Da' dacă ar fi mai mic?"

„Fie şi mai mic".

Şi bătrâna începu să râză.

„Ce neroadă!"

„Ba neroadă, nu glumă!"

„Dar dacă ar fi cât un bob de mazăre?”

Note: 1 codană – fată tânără

Şi tocmai când da bătrâna capul peste cap, de râs, odată tresări, că de după uşă s-auzi un glas ascuţit şi înţepat:

— Dar dacă ar fi cât o neghiniţă?

Bătrâna se uită, se uită şi începu să se închine.

— Bine, bine, zise acelaşi glas, văz eu că nu-ţi trebuie copii.

Baba îşi luă inima în dinţi şi zise:

— Ba-mi trebuie… Da, unde eşti… Cine eşti?

— Cine sunt? Neghiniţă, gândul lumii. De mic ce sunt pătrund în urechile oamenilor şi-i ascult cum gândesc. Adineaori eram în urechea ta cea dreaptă, apoi am trecut în cea stângă, şi-am râs de m-am prăpădit când am văzut ce-ţi trece prin minte…

— Ei, aş, ce mi-a trecut? Nimic!

— Nu e adevărat, răspunse Neghiniţă râzând, omul spune mai puţin decât gândeşte. Dacă nu-ţi şopteam eu că copacul uscat nu mai dă de la rădăcină, cine ştie ce-ai mai fi spus…

Baba se făcu ca para focului.

— Zău aşa… Nu te ruşina, mamă, nu zău… Aşa e omul. Când e mic, face nebunii fiindcă e mic; când e la tinereţe, face nebunii fiindcă e tânăr, iar la bătrâneţe se gândeşte la nebunii fiindcă nu le mai poate face…

Bătrâna pierdu sfiala şi răbdarea şi se răsti cât putu:

— Neghiniţă, ci tacă-ţi gura şi vin să te văd!

Şi pe loc s-auzi un ţâşt ca de lăcustă şi un bâzâit ca de albină. Bătrâna simţi pe mână o picătură caldă.

— Iată-mă şi pe mine!

Biata femeie făcu nişte ochi mari cât toate zilele şi se miră toată de ce văzu pe mână, că cerul de i s-ar fi deschis nu s-ar fi minunat mai mult.

Neghiniţă era frumos ca o piatră scumpă; şi era mic, cât o neghină; şi avea doi ochişori ca două scântei albastre şi nişte mâini şi picioruşe ca nişte firişoare de păianjen.

Bătrâna dădu să-l sărute. Neghiniţă, ţâşti pe nas, ţâşti iar pe mână.

— Încet, mamă, încet, că mă striveşti, zise Neghiniţă.

— Să te sărut, că-mi umpluşi casa cu dragoste când îmi ziseşi mamă.

— Încet, să nu mă sorbi.

Îl sărută.

— Cum mănânci tu, Neghiniţă al maichii?

— Eu? Eu mă satur din fum. Până acum am mâncat la mese împărăteşti fără să ştie nimeni. Şi ce-am mai râs când ceilalţi tremurau înaintea împăraţilor, iar eu mă plimbam prin urechile lor şi le aflam gândul.

— Bine o fi de ei, Neghiniţă mamă!

— Aş, binele focului. Săracii mor de foame, iar ei mor de mâncare. De săraci e rău că n-au cui să poruncească, şi de ei e rău că trebuie să poruncească la mulţi. Pe ceilalţi oameni când îi minţi, te ia de guler şi te judecă, judecată dreaptă; pe ei îi minţi şi dau din cap; ba şi mai şi, ei ştiu că-i minţi, şi tac, şi înghit, şi n-au ce face, ca să nu se strice trebile împărăţiei.

— Da' bine, Neghiniţă, ţie-ţi trebuie un an ca să umbli cât altul umblă într-o zi.

— Da? Ei, nu e aşa deloc. Eu mă las p-o adiere şi plutesc ca pe apă, şi mă mlădii pe apa vântului ca pe valurile mării. Ba uneori întrec rândunelile, ca o săgeată de argint.

— Ce bucurie pe unchiaşul meu, zise bătrâna, când o afla că are şi el un copil. Diseară o să se îmbete de bucurie.

— Ba e vorbă, răspunse Neghiniţă, eu vreau să văz pe tata acuşi, acuşic.

Şi bătrâna, când auzi cuvântul tată, se bucură de bucuria moşului. Şi îi zice:

— Aria moşului este cât vezi cu ochii de departe, pusă p-un deal mare şi întins. Unde-i vedea şase cai murgi treierând grâul, acolo să te opreşti, că dai peste unchiaşul babei.

— Iaca plec.

Cum îi deschise uşa, Neghiniţă se aruncă, cu mâinile întinse şi cu picioruşele deschise, într-o undă de adiere. Şi se făcu nevăzut ca un strop de lumină.

Pe drum întâlni o cireadă de vaci. De minunici ce era, se dete afund într-o urmă de vacă şi începu să strige:

— Măi, văcari, măi, veniţi de mă scoateţi din inima pământului, că vă fac pe voia gândului!

Văcarii se luară după glas, până deteră peste Neghiniţă. Unul, mai rău şi mai prost, vru să-l strivească, şi-şi repezi călcâiul din

băierile inimei. Neghiniţă ţâşti şi sări alături, iar văcarul lovind cu sete pământul, îşi scrânti piciorul şi începu să se vaiete. Ceilalţi începură cu măciuca şi, cum izbeau, rămâneau cu jumătate în mână, iar ailaltă se ducea zbârnâind.

— Să nu vă păziţi vacile cum vă păziţi minţile. Cruce lată, minte întunecată, urechi de văcar, urechi de măgar! le zise Neghiniţă şi se dădu vântului.

Ajunse la unchiaş. I se sui pe nas ca să-l vază mai bine. Unchiaşul se bucură, dar nu ca baba, iar Neghiniţă se întristă. Dar ca să s-arate grozav, zise unchiaşului:

— Nu căta că-s mititel! Calul nu e mai mare ca copilul? Şi-l încalecă copilul. Bivolul nu e mai mare ca omul? Şi-l înjugă omul. Munţii nu-s mai mari ca oile? Şi-i pasc turmele. Pământul nu e mai mare ca fierul plugului?

Şi-l despică fierul plugului. Codrul nu e mai mare ca toporul? Şi-l culcă toporul la pământ. Tu nu eşti mai mare ca mine? Şi te-au ostenit murgii în arie. Ia să vezi cum îi dau eu la arie, fără bici, fără nimic.

Unchiaşul, minunat, îl duse la arie. Cum ajunse, Neghiniţă sări p-un cal şi începu să strige: „Hi, hăi, hi, hăi”. Ciupeşte pe unul, ciupeşte pe altul, caii începură să fugă, parc-ar fi avut douăzeci de bice pe şalele lor. Şi cum se crucea moşul, iacă şi un negustor care trecea la scaunul împărăţiei.

— Moşule, îi zise negustorul, cine mână caii aşa de grozav, că eu auz „hi, hăi, hi, hăi” şi nu văz pe nimeni?

— Ei, iată, răspunse bătrânul, m-a dăruit Dumnezeu cu un copil ca o neghină, da’ cu mintea cât zece ca mine şi ca dumneata.

Neghiniţă opri caii şi sări în palma unchiaşului. Cum îl văzu negustorul se gândi să ducă împăratului aşa minune.

— Moşule, zise negustorul, îţi dau o pungă de bani pe el.

Neghiniţă, sfâr în urechea moşului şi îi şopti ce să vorbească. Şi moşul zise, crezând că de la el zice:

— Tu care vinzi şi cumperi, ai cumpărat vreun suflet pe-o pungă de bani?

— Îţi dau… două.

Şi iar moşul, după Neghiniţă:

— Două pungi… pentru un suflet?

— Îţi dau… zece.

Moşul îngălbeni şi zise iar după şoapta lui Neghiniţă:

— Sufletele se dăruiesc Domnului şi se vând necuratului.

— Îţi dau… douăzeci!

Şi moşul, călcând în gura lăcomiei, tăcu, cu toate şoaptele bietului Neghiniţă. Neghiniţă văzu lăcomia, da' tot el şopti moşului „fie!" Şi moşul zise:

— Fie!

Bătu palmă în palmă cu negustorul. Tocmeala se făcuse. Negustorul plăti şi luă pe Neghiniţă, vândut de bunăvoie. Negustorul plecă. Neghiniţă strigă moşului:

— Moşule, moşule, ai fost să n-ai copii, iar biata babă, da!

Împăratul era la mare şi la greu sfat cu toţi cărturarii, că bântuia seceta şi molima. Şi dacă negustorul îi spuse că are un copil ca o neghiniţă, împăratul rămase înmărmurit, învăţaţii, împăraţii căscară ochii mari şi se traseră de bărbile lungi.

— Nu se poate, Măria Ta, aşa ceva nu scrie la carte.

— Ba se poate, zise Neghiniţă, sărind pe masa sfatului, că multe se pot şi nu stau în cărţi; şi mult mai multe sunt altfel de cum sunt ticluite din condei.

Şi după ce se minunară, cât se minunară, începu sfatul.

Neghiniţă se sui pe mâna împăratului, pe umăr, apoi în creştetul capului şi d-acolo zise râzând:

— Învaţă, Măria Ta, că cei mai mici sunt cei mai mari.

Împăratul, cam de voie, cam de nevoie, răspunse:

— Aşa e, Neghiniţă, aşa e.

Iar cărturarii îşi dădură ghies pe sub masă şi plecară ochii în jos.

Împăratul porunci să-i toarne lui Neghiniţă o casă, cu zece caturi, cât o nucă de mare, toată din aur *lamurx* şi împodobită cu pietre scumpe.

1 lamur – pur, curat

Neghiniţă rămase la sfat şi se pierdu din ochii tuturor a numai ca să se ţie de năzdrăvănii. Şi încet-încet, pâş, pâş, până intră în urechea învăţatului care căuta în stele cu ocheanele. Acolo ascultă ce ascultă şi înţelese că acest vestit cărturar în loc să se gândească la sfat se gândea că împăratul are nasul cam mare. Se duse binişor şi intră în urechea cărturarului care zicea că ştie măruntaiele omului şi leacurile bolilor. Ăsta se gândea nu la sfat, ci că-i plăcea inelul împăratului. Aşa află, pe rând, că unul se gândea la o cocoană frumoasă – că altul se

gândea cam ce linguşeală să cârpească împăratului – altul că ce n-ar da el pentru o sticlă de vin – altul că bine e să fii împărat – altul că împăratul e om ca toţi oamenii – numai unul, cu fruntea cât toate zilele, asculta cuvintele şi întrebările împăratului.

Neghiniţă, cum află gândul tuturor a, zbughi în urechea împăratului şi îi şopti tot, din fir până în aţă. împăratul, crezând că singur, el de la el, a citit în mintea lor, se mânie foc şi le zise:

— Ei, tu care caţi în stele, ţi-ai făcut ochii ochean şi-mi vezi nasul cât un buştean. Astfel ţi-e gândul la sfatul domnesc?

Cărturarul se cutremură şi dădu în genunchi, cerând iertare.

— Tu, zise împăratul către doftor, dacă ai avea inelul meu, ai omorî mai puţini oameni?

Doftorul se cutremură şi dădu şi el în genunchi.

— Tu, zise împăratul necăjit, ălorlalţi, te gândeşti la secături şi nu vezi că eşti cu un picior în groapă; tu îţi pregăteşti limba ca să mă minţi; tu crezi că într-o sticlă de vin este mai mult duh decât în capul meu; tu nu ştii că un învăţat pe scaunul domniei ar face mai multe boroboaţe ca un neghiob; tu te pricepi că împăratul e om ca toţi oamenii, dar nu te gândeşti că învăţaţii sunt ca neoamenii; iar tu abia te ţii să nu căşti o gură cât să înghiţi împărăţia toată; numai ţie ţi-e mintea la sfatul domnesc.

Cu toţii căzură în genunchi.

— Acum ce să le fac, zise împăratul mânios, să le tai capul?

Cărturarii muriră şi înviară, iar Neghiniţă, care se suise în creştetul împăratului:

— Ferit-a Dumnezeu, Măria Ta, fără învăţaţi cine să mintă lumea?

— Să nu fie decât adevărul pe lume!

— Ferit-a Dumnezeu! Ce-ai face, chiar Măria Ta, fără minciună? Apoi, Măria ta, ţi-ai făcut socoteala vieţii? Mai multe ceasuri ai mâncat, ai dormit, ai vânat, ţi-ai socotit cazanele cu bani, ai petrecut, ba cu Luminăţia sa împărăteasa, ba şi fără ea, decât te-ai necăjit cu trebile şi cu nevoile împărăţii. Cum ai sta, Măria Ta, pe scaunul lumii când lumea ar afla adevărul?

Împăratul zâmbi, cu ciudă, nu e vorbă, dar zâmbi ca să dreagă treaba şi îi iertă pe toţi. Văzând însă că cel din urmă cărturar care se gândise la sfat tremura mereu, îi zise:

— Ei, dar tu, cel cuminte, de ce tremuri?

— Măria Ta, zise bietul bătrân, mai bine să spui şi eu decât să afli Măria Ta. Iacă, socotesc că nu ştiu nimic şi tot mă gândesc că mi-e leafa prea mică.

Împăratul râse cu poftă şi-i făgădui o leafă mai mare, apoi sparse sfatul cărturarilor şi plecă, cu Neghiniţă în creştetul capului, nedumerit de cum ghicise gândurile tuturora.

Împărăteasa şi coconii ei, văzând pe Neghiniţă, se minunară, dar când aflară că împăratul, la vreme de bătrâneţe, ghiceşte gândurile oamenilor, se cruciră şi tot nu le venea să creadă.

— Împărate, zise împărăteasa, zău aşa, ghiceşte-mi şi mie un gând.

— Să vedem, răspunse împăratul.

Împărăteasa se gândi şi începu să râză…

Neghiniţă o zbughise în urechea împărătesei şi-i aflase gândul: „Că ce bine-ar fi să mai fie o dată împăratul tânăr!” Şi, într-o clipă, intră în urechea dreaptă a împăratului şi şopa, şopa, şopa. împăratul pace. împărăteasa râdea şi zicea:

— Vezi că nu ghiceşti? Vezi?

Pasămite împăratul era cam tare de urechea dreaptă. Neghiniţă înţelese, şi ţâşti în urechea stângă, şi iar şopa, şopa. împăratul se lumină la faţă, dădu din cap, râse cu hohote şi zise:

— Ei… împărătească, împărătească… da’ tot muiere! De, bine te gândeşti tu, da’ nu se poate…

Împărătească se ruşină, plecă ochii în jos şi se gândi: „Dar dacă o ghici şi la ce m-oi fi gândit înainte, intru în pământ! De câte ori n-am dat dracului sfaturile împărăţii când nu se mai isprăveau până după miezul nopţii!”

În sfârşit, ce-i veni lui Neghiniţă, vru să râză şi de împărat; şi îşi zise într-o bună dimineaţă:

„Vezi ce e omul! Spune-i orice, spune-i mereu acelaşi lucru… omul crede, că omul e prost. Ce nu crede întâi, crede mai pe urmă. Am să-i fac una şi bună împăratului, să-l las fără sfetnicii cei credincioşi şi să-l încurc cu nebunii”.

Împăratul, de umblă în fruntea oştilor, de sta la sfat mare, de se culca, de se scula, de mânca, de-şi mângâia coconii, un gând nu-l mai slăbea: „Nu vezi, omule de

Dumnezeu, că ţi-au îmbătrânit sfetnicii şi împărăţia merge rău?”

Pasămite, Neghiniţă îi intrase într-o ureche.

Azi aşa, mâne aşa, până nu mai avu încotro. Sparse sfatul cel vechi şi chemă altul nou.

Tot unu şi unu!

Cum veniră, cum aruncară pe bietul împărat din scaunul neamului lui…

„Acu să-l vedem!” zise împieliţatul de Neghiniţă.

Împăratul ieşi plângând din cetate. Neghiniţă, sus pe umărul lui.

— De ce plângi, Măria Ta? Ţine-ţi firea, nu fi muiere!

— Ei, ei, Neghiniţă, cum să nu plâng? Unde mi-e toiagul împărătesc?

— Ci taci, Măria Ta! Ia taie un corn şi fă-ţi colea, o cârje. Buzduganul e greu la bătrâneţe, te doboară. Cârja te sprijină.

— Ei, ei Neghiniţă, unde mi-e scaunul împărătesc pe care au stat atâţia moşi-strămoşi de-ai mei?

— Ci taci, Măria Ta! întinde-te, colea, pe fânul înflorit şi moale, şi să-mi spui drept care e mai dulce la oase? Scaunul cu scumpetea sau fânul cu frumuseţea?

— Ei, ei, Neghiniţă, unde mi-e coroana cu stemele şi cu luminile?

— Ci taci, Măria Ta! Pune foaie lată de lipan pe deasupra pletelor albe şi spune-mi drept, care e mai uşoară: coroana cu grijile sau lipanul cu umbrele?

— Aşa o fi, Neghiniţă, mai zise împăratul, oftând tocmai din băierile inimii, aşa o fi, se potriveşte ş-aşa, fiindcă ştii tu să le potriveşti, dar când mă gândesc în ce slavă eram ieri… îmi vine să scald tot pământul cu lacrimile mele!

— Ci taci, Măria Ta! Adică ce slăvire? Toată viaţa ba războaie, ba sfaturi, ba taie capul unuia, ba întinde la bice pe altul, ba citeşti jelbile, ba ascultă păsurile, ba câte şi mai câte, şi mai multe fără să vrei de câte pe vrute. Mărire să fi fost asta? Dar, ia gândeşte-te, Măria Ta, că un supus era supusul Mariei tale ş-avea un stăpân, iar Măria Ta, purtând grija tuturor a, erai sluga tuturora. Vezi, d-aia, Măria Ta, ai fost cel mai slugă, cel mai nevolnic din toată împărăţia. Curată socoteală: erai împărat, nu om, acum eşti om, nu împărat. Şi eşti mai mare, că unde-ţi spune gândul, acolo te duc picioarele. Ş-apoi cine ştie? Socoteşti, Măria Ta, că boierii pot ceva fără prostime? Să ceară prostimea pe vechiul lor împărat… şi să vezi, Măria Ta…

Se mai îmbună împăratul la cuvântul lui Neghiniţă, şi se duse în

cruciş şi în curmeziş, în toată împărăţia, c-o foaie de lipan pe cap şi sprijinit pe-o cârjă de corn. Şi de ce vedea se minuna şi întreba pe Neghiniţă:

— Neghiniţă, de ce-l bat pe ăla, de răcneşte ca din gură de şarpe?

— Fiindcă împăratul e surd şi n-aude, răspunse Neghiniţă.

— Neghiniţă, de ce-or fi atâţia oameni goi şi dăsculţi?

— Fiindcă împăratul e orb şi nu vede.

— Neghiniţă, de ce bătrânul ăla s-o fi muncind să roază în gingii o cojiţă uscată?

— Fiindcă împăratul mănâncă prea mult.

— Neghiniţă, de ce-or munci unii şi noaptea de dau pe brânci?

— Ca să doarmă împăratul şi ziua, de i-o veni poftă.

— Neghiniţă, atunci de ce să vie pe scaunul meu un împărat, şi surd, şi orb, şi lacom, şi somnoros?

— Ei, poate că înainte de-a fi împărat vedea, auzea, muncea, era cumpătat la mâncare şi la băutură.

Bietul pribeag stătu pe gânduri, în mijlocul unui oraş mare, mare şi zise:

— Ei, ei, Neghiniţă, mult cuvânt ai! Acum s-ajung împărat, şi-aş şti eu să fac cum e bine.

Şi, ca din senin, abia sfârşise vorba de pe urmă, ş-auzi o gălăgie, un vuiet, o duduitură, că parcă se cutremura pământul. Când colo, ce să fie? Ştafetă mare. Nişte voinici, cu suliţi lungi aducea vestea că norodul a băgat la dubă pe împăratul ăl nou, cu sfetnici cu tot şi că cheamă iarăşi pe adevăratul împărat.

Cum auzi, bătrânul zise voinicilor:

— Staţi, că eu sunt!

Şi-l cunoscură toţi şi îi deteră în genunchi. Iar Neghiniţă, de colo, de pe umăr:

— Măria Ta, mai vezi, mai auzi, ori ţi s-a făcut foame şi-ţi vine să dormi!?

La toate vine rândul, după cum se întoarce roata, că d-aia e roată, să se întoarcă, iar nu să stea locului. Şi-i veni rândul şi lui Neghiniţă, gândul lumii.

Într-o zi vru să glumească cu împăratul, să mai facă vreo drăcie. îi intră în urechea dreaptă crezând că e în a stângă. Cu stânga n-auzea deloc. „Nu face nimic. Mi-e lene să mă mut, se gândi Neghiniţă. În loc să

şoptesc, voi striga". Şi începu să strige din toate puterile, în urechea cu care împăratul auzea de minune:

— Un împărat dacă n-a şti, el de el, adevărul, nu-l mai află de la nimeni!

Împăratul, auzind acest glas tare, în fundul urechii, îi zvâcni inima şi-şi trase o palmă, cât putu, peste ureche, zicând:

— Eiii, să ştii că ce credeam eu că-mi trece prin minte era numai în ureche!

Şi când îşi scutură urechea în podul palmei… Neghiniţă căzu leşinat…

— Tu mi-ai fost? Tu m-ai făcut să caz din scaunul împărăţiei! Bine! Am eu ac de cojocul tău!

Împăratul, înfuriat, porunci să-l lege de gât cu un fir lung de mătase, şi-l coborî, de-l înecă, în puţul din curtea domnească.

Aşa sfârşi bietul Neghiniţă.

(Temă: Cine era Neghiniţă?)

EMIL GÂRLEANU

— 1878 – 1914;

— Prozator;

OPERA

— *Bătrânii*

— *Nucul lui Odobac*

— *Cea dintâi durere*

— *Din lumea celor care nu cuvântă*, etc.

Influenţat de opera lui Jules Renard, relatează – cu duioşie – întâmplări alegorice din viaţa gâzelor, păsărilor, animalelor şi plantelor.

APRECIERI CRITICE:

„… cu cât mi-i odaia mai strâmtă, cu atât mi e face dor de orizonturi mai largi. Întotdeauna am luptat pentru ceea ce ştiam bine că nu o să ajung".

Emil Gărleanu

„Nu e o meserie uşoară, şi nici plăcută nu e, meseria scrisului. Sunt altele mai fericite – şi fericiţi sunt aceia cărora le-a fost dat să facă altceva şi să-şi câştige viaţa într-altfel decât scriind…"

Emil Gărleanu

„… însemnările lui Gârleanu din «lumea celor care nu cuvântă» sunt, totuşi, fine notaţii după natură, fără ascunziş şi «ac», dar

minuţioase, exacte, transcrise într-o limbă sobră şi învăluite uneori într-o moale atmosferă de sentimentalism duios".

Eugen Lovinescu

„Cu toate că Emil Gârleanu, mort prematur, n-a putut să-şi geluiască opera, cele câteva nuvele izbutite îi fac o fizionomie proprie".

George Călinescu

Căprioara

Pe muşchiul gros, cald ca o blană a pământului, căprioara stă jos, lângă iedul ei. Acesta şi-a întors capul cu botul mic, catifelat şi umed, pe spatele mamei lui şi, cu ochii închişi, se lasă dezmierdat. Căprioara îl linge şi limba ei subţire culcă uşor blana moale, mătăsoasă a iedului. Mama îl priveşte şi-n sufletul ei de fugarnică încolţeşte un simţământ stăruitor de milă pentru fiinţa fragedă căreia i-a dat viaţă, pe care a hrănit-o cu laptele ei, dar de care trebuia să se despartă chiar azi, căci vremea înţărcatului venise de mult încă. Şi cum se uită aşa, cu ochii îndureraţi, din pieptul căprioarei scăpă ca un muget înăbuşitor de durere; iedul deschise ochii. Căprioara se îmbărbătează, sare în picioare şi porneşte spre ţancurile de stâncă din zare, printre care vrea să-l lase rătăcit. Acolo, sus, este păzit şi de duşmănia lupului, şi de iscusinţa vânătorului, căci pe muchiile prăpăstiilor acelora numai ele, caprele, puteau a se încumeta. Acolo l-ar fi ştiut că lângă dânsa. Dar până la ele erau de străbătut locuri pline de primejdii. Căprioara îşi azvârle picioarele în fugă fulgerătoare, în salturi îndrăzneţe, să încerce puterile iedului. Şi iedul i se ţine voinicește de urmă; doar la săriturile ameţitoare se opreşte câte-o clipă, ca şi cum ar mirosi genuna, apoi se avântă ca o săgeată şi, behăind vesel, zburdă de bucurie pe picioarele subţiri şi lungi ca nişte lugere. Dar trebuie să scoboare, să străbată o pădure, ca să urce din nou spre ţancuri. Căprioara conteneşte fuga; păşeşte încet, prevăzătoare. Trece din poiană în poiană, intră apoi sub bolţi de frunze, pe urmă prin hrube adânci de verdeaţă, până ce pătrunde în inima întunecată, ca un iad, a pădurii. Şi-au mers aşa, până ce au dat în sfârşit de luminiş. Iedul, bucuros, o ia înainte, sărind. Dar în aceeaşi clipă, căprioara se opreşte, ca de-o presimţire, adulmecând. În faţa ei de sub o cetină, ochii lupului străluceau lacomi. Un salt şi iedul ar fi fost sfâşiat. Atunci căprioara dă un zbieret adânc, sfâşietor, cum nu mai scosese încă, şi, dintr-un salt, cade în mijlocul luminişului. Lupul, văzând prada mai mare, uită iedul şi se repede la ea… Prăbuşită în sânge, la pământ, sub colţii fiarei, căprioara rămâne cu capul întors

spre iedul ei. Şi numai când acesta, înspăimântat, se topeşte în adâncul pădurii, căprioara simte durerea, iar ochii i se tulbură de apa morţii.

După asemănarea lor!

Făcuse Dumnezeu aproape toate lighioanele pământului. îi rămăsese de *învieţuit*[46] numai câteva. Pe acestea se hotărî să le plăsmuiască după sfatul celorlalte. Astfel putea să cunoască şi inima şi mintea acelor cărora le dăduse suflet mai dinainte.

Aşa, după povaţa leului care voia să ştirbească din măreţia tigrului, făcu mâţa; după gustul raţei, *zuliară*[47] pe lebădă, făptui gâscă; după placul elefantului, *ironist*[48], născu şoarecele. Ascultă chiar de măgar, care-l rugase că, decât ar mai face un dobitoc pe lume, mai bine i-ar lungi lui urechile, doar – doar o putea prinde un sunet mai armonios.

Dumnezeu ştia că fiecare din vieţile acestea îşi vor avea pe pământ menirea lor; că, cu cât vor fi mai multe, cu atât se vor *înlesni* mai bine una pe alta; că nici urechea măgarului n-o să prindă nota privighetoarei, după cum nici mărimea elefantului n-o să poată batjocori micimea şoarecelui.

De aceea Atotputernicul se plimba pe pământ, întrebând şi ascultând în dreapta şi în stânga. Într-un rând, odihnindu-se pe o piatră, se gândea cum să mai dea o vieţuitoare aerului. Şi cum căta cu ochii primprejur, iată că vede: supt o frunză, o broască; o albină şi-un fluture pe câte o floare; şi-n mijlocul unei mreje, ţesute între două crengi, un păianjen.

Dumnezeu zâmbi, le chemă la el şi le spuse:

— Ascultaţi, vietăţilor, vreau să vă dau pe ziua de astăzi încă o tovarăşă. Doresc să aud povaţa voastră – cum şi ce înfăţişare să-i alcătuiesc. Mergeţi de vă sfătuiţi dintru-ntâi între voi şi veniţi cu lucrul gata.

Cele patru vieţuitoare se traseră mai la o parte, în sfat.

— Bine, dragilor, se umflă broasca, nu-i ajunge Preasfântului că ne are pe noi? O să lase atâtea fiinţe pe pământ, că nu ne-o ajunge cu ce

---

N ote:

_ a învieţui - a da viaţă

[47] zuliar - gelos, invidios

[48] ironist - ironic, zeflemitor

ne hrăni. Ia să-i croim noi o dihanie cum n-a mai văzut nimeni, doar l-om sătura.

Şi şu-şu-şu, şu-şu-şu, se sfătuiră! Apoi, câteşipatru, veniră în faţa Domnului.

— Ei? le întrebă Dumnezeu. Tu, broasco, ce sfat îmi dai?

— Înalt-preasfinte, zise broasca, priviţi-mi ochii şi faceţi-i noii vieţuitoare la fel.

— Bun! Dar tu, fluture?

— Priviţi-mi trupul.

— Bun! Dar tu, albină?

— Priviţi-mi aripile.

— Bun! Dar tu, păianjene?

— Priviţi-mi picioarele.

— Bun! Foarte bine! răspunse Dumnezeu şi zâmbi: ochii de broască, trup de fluture, aripi de albină şi picioare de păianjen! Iată lighioana pe care o doreau ele!

Dihăniile se uitară una la alte.

— Acum să-l vedem, zise albina, încet broaştei.

Dar Dumnezeu blagoslovi în aer, apoi întinse palma.

Şi în mâna Domnului răsări, deodată, noua vieţuitoare.

— Iată sora voastră. Vă place?

Cele patru sfătuitoare răspunseră, codindu-se:

— Da… Mărite Doamne!…

Şi Dumnezeu înţelese că noua vieţuitoare era într-adevăr frumoasă.

Tocmai în clipa aceasta uite şi-o şopârlă. S-o întrebe şi pe asta, se gândi Dumnezeu.

— Ei, tu, şopârlă, ce zici că-i mai lipseşte fiinţei acestea ca să se desăvârşească sfatul celor patru tovarăşe ale tale?

— Sprinteneala mea, Doamne, răspunse cu acreală şopârlă.

— Fie! Du-te! porunci Dumnezeu făpturii celei nouă care se ridicase pe vârful degetului său.

Şi aşa, din răutatea celor cinci vieţuitoare, zbură, pentru întâia oară pe pământ, nebunatica şi gingaşa libelulă.

Dar ar fi nedrept să nu se ştie că dintre toate vieţuitoarele numai rândunica fusese mărinimoasă. Ea rugă pe Dumnezeu să dea viaţă unei alte rândunele mai chipeşe ca ea. Şi Dumnezeu îi făcu hatârul: însufleţi lăstunul. Dar pentru inima cea bună a rândunicii o

lăsă tot pe dânsa mai frumoasă.

Fricosul

Iarnă. Noapte lucie pe o lume ca din poveşti: copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă. Şi-n cuprinsul larg, uriaşul policandru al cerului îşi aprinde, una câte una, luminile ca într-o nemăsurată sală de dans. Vieţuitoarele pustietăţii sunt îmbătate de farmecul acesta: păsările zbor ca ziua; lupul poposeşte pe labe, în hăţişuri, şi priveşte nemişcat; vulpea stă lângă vizuină şi nu se-ndură să meargă la vânat; veveriţa pleacă creangă lângă creangă şi hoinăreşte, ca o deşucheată, pădure-ntreagă. Iar iepurele a zbughit-o la jucat. Încet, ascultând, ispitind, a ieşit tiptil-tiptil din curătură şi, când a ajuns la margine, şi-a văzut întinderea lucie de zăpadă, a început să sară de bucurie: „Poate mai întâlnesc un prieten", îşi zise iepuraşul. Şi gândul îi răspunse: „Poate mai întâlneşti un prieten…" Şi ţupai-ţupai, iepurele sare vesel: „Poate dau şi peste o prietenă". Şi gândul: „Poate dai şi peste o prietenă". Şi mergând aşa, iepuraşul şi cu gândul îşi vorbesc: „Ce lumină, şi totuşi Luna încă nu a răsărit". „… Şi totuşi luna încă nu a răsărit". „Dar o să răsară". „… O să răsară".

Şi cum mergea pe marginea unei vâlcele, iepuraşul se opri o clipă să se odihnească. Atunci, de la spate, se ridică, albă şi ea, ca o gheaţă, luna. Stelele păliră; pădurea, copacii, tufele îşi dezbrăcară deodată umbră. Iar iepuraşul împietri de groază: chiar de lângă el, se întinse pe pământ o arătare cu două coarne grozave. După clipa de spaimă, iepuraşul se destinse ca o coardă şi o zbughi la goană, se prăvăli în vale, veni de-a dura ca un bulgăre, se sculă şi iar se rostogoli până jos; apoi o luă de-a dreptul, tăind câmpul. Se opri tocmai în stuhăria iazului. Acolo de-abia suflând, se ghemui cu ochii închişi… să nu-şi mai vază umbra!

Grivei

E bătrân. Înţelege că-i bătrân, că-i netrebnic, că cele câteva zile ce i-au mai rămas sunt o povară pe capul tuturora. De când s-a şi îmbolnăvit, nu-l mai strigă nimeni, nu-l mai mângâie nicio mână, nu se mai întoarce spre el nicio pereche de ochi. A slujit cu credinţă. Douăzeci de ani, vară şi iarnă, în curtea aceea a trăit şi a păzit-o. În nopţile de toamnă, cu ploile repezi şi pătrunzătoare, în nopţile de iarnă cu viforniţele năprasnice, el nu stătea în cuşca lui; suflând cu greu, încordându-şi muşchii, căci era vânos, tăia troianul, cutreiera toate colţurile grădinii şi, lătrând, dădea de ştire că nu e chip să te poţi

apropia de casa stăpânului… Dar în seara aceea, când prinsese de pulpa piciorului pe hoţul care furase mere din pomul de lângă gard! Ani de-a rândul simţise durerile loviturii de ciomag pe care i-o dăduse atunci în creştetul capului. Şi altă dată… Dar câte nu făcuse, câte nu suferise Grivei, dulăul cel credincios al curţii. Însă vremea trecea; viaţa, cu ea. Şi-acum îmbătrânise! Nu se mai putea duce nici până la uşa bucătăriei, să capete un ciolan, să-l lingă. Rămânea uneori zile întregi fără să înghită nimic, fiindcă nu se mai putea mişca. Şi-acum, în urmă, avea nişte dureri grozave. Urla. Şi mai ales noaptea, când nu avea cu ce să se mai ia, când nu mai avea pe ceilalţi câini, când rămânea singur, numai el şi suferinţa lui, mai ales nopţile îl chinuia boala. Şi urla. Mai întâi gemea, înăbuşit, cu gura închisă, cu limba zgârcită, gemea adânc, ca şi cum i se desfăcea inima din piept. Apoi îl apucau fiorii; spasmurile îi descleştau fălcile şi gemetele îi ieşeau mai tari, mai ascuţite. Apoi plângea, plângea cum plâng oamenii, cu lacrimi fierbinţi, care-i lunecau pe bot şi parcă-l ardeau. Şi-n urmă, înnebunit de durere, nu mai putea răbda, în urmă urla, urla groaznic, din toată puterea măruntaielor lui, cu toată încordarea glasului, urla înspăimântător, de răsuna până în depărtări, de unde îi răspundea ecoul ca un alt câine care-i plângea de milă. Şi dimineaţa, când zorii zilei mijeau, adormea, sleit, pe culcuşul lui de paie. Şi toţi ai casei, care treceau pe lângă el îl blestemau. Toţi. Urletele lui le tulbura liniştea nopţii, le curma somnul şi-i făcea să tresară speriaţi în pat. Iar unii credeau că prevesteşte ceva rău, că prevesteşte moartea cuiva. El îi auzea vorbind, îi auzea şi-i înţelegea. Cu ochii blânzi, şterşi de boală, îi urmărea până ce se făceau nevăzuţi.

Înţelegea şi aştepta să-i vie ceasul.

Într-o dimineaţă şi-a auzit stăpânul de departe venind spre el, cu mâinile la spate, ţinând ceva ce sclipi la o întorsătură în bătaia soarelui. Pentru el venea. Atunci, în sufletul lui parcă a-ncercat nu o durere, ci o jale, o jale grozavă pentru stăpânul pe care-l văzuse copil, cu care se jucase, cu care mersese pe câmp, la picioarele căruia se culcase de atâtea ori să primească, supus, vergile ce i se cuveneau. Şi jalea aceasta parcă dădu puteri; se sculă şi, scheunând, plângând, se târî către stăpânul lui, se târî şi, când ajunse, îi linse picioarele, ca şi cum şi-ar fi luat rămas bun. Apoi închise ochii şi, încolăcit, aşteptă. Aşteptă mult. I se făcuse milă stăpânului?… Bubuitura nu curmă liniştea ogrăzii.

Şi astăzi simţi că nu mai are mult. Şi parcă-i părea rău să închidă

ochii în curtea în care trăise, în mijlocul lucrurilor de care n-ar fi vrut niciodată să se despartă, sub privirile care nu se mai îndreptau spre el prietenos. Şi, deodată, o groază, o frică de locul acela în care suferise atâta îl cuprinse. Îşi adună toate puterile, apoi, ca şi cum cineva l-ar fi gonit din urmă, se depărtă cât putu mai repede, ieşi din curte şi o luă pe drum, înspre pădure. Când ajunse în marginea ei, intră în cel dintâi stufiş, şi acolo, între crengile care-i ascundeau vederea, îşi făcu culcuşul. Şi aşteptă. Spre seară, un fior îi zvârcoli trupul, apoi altul. Şi-ncă unul, cel de pe urmă. Şi-n clipa în care-şi dete sufletul, se ridică pe picioarele de dinainte şi, cu capul întors spre curte; urlă, ca şi cum şi-ar fi luat un rămas bun. Şi urletului lui, scurt, de moarte, îi răspunse ecoul, pentru cea din urmă oară, ca un alt câine care-l chema din depărtări.

Voinicul

L-a adus ciobanul de urechi, ca pe-un biet măgar ce era. I-a pus o *pocladă*[49], pe pocladă şaua de lemn, şi i-a strâns chinga bine căci, aveau să meargă la târg. Apoi a început să-i îngrămădească pe spate: o sarică – a ciobanului; două lăvicere – ale stăpânului; patru tivgi cu lapte, câte două de fiecare parte, să se cumpănească; opt sedile cu brânză – patru şi patru; iar deasupra, moţ, cei doi băieţi ai stăpânului, veniţi la stână din ajun, spate la spate, să nu-şi scoată ochii. Dar pe când ciobanul, ştergându-şi sudoarea cu dosul mâinii, de pe frunte, aducea plecada să o puie pe sărmanul dobitoc, un purice sări de pe mâneca ciobanului pe spinarea măgarului şi-şi făcu locuşor sub o încreţitură a plecăzii, tocmai cât îi trebuia să fie în largul lui. „O să stau la umbră”, gândea puricele, iar ciobanul încărca mereu. Cât era de mic puricele, ce loc prindea? Iar greutatea care îndoia genunchii măgarului cum putea să-l apese? Şi-au pornit la drum şi-au mers zi de vară prin arşiţa lui cuptor. Curgeau năduşelile de pe cioban; băieţii stăpânului se muiaseră; iar măgarul de-abia păşea. Au trecut pe unde au trecut şi, spre seară, au ajuns la târg şi-au poposit în ograda stăpânului. Iar puricele, simţind c-au ajuns la capăt, se strecură binişor, binişor, şi hop! deodată, sare sprinten şi odihnit pe mâneca ciobanului. Când dădu cu ochii de spinarea măgarului şi văzu ce căldărie stătuse

---

N ote:

_ pocladă - ţesătură care se pune sub şaua calului

deasupra lui, rămase încremenit: „Măi, greutatea asta am dus-o eu în spate! Până acum n-am ştiut că-s aşa de voinic!" Şi privea cu mulţumire cum descărca ciobanul de pe măgar. Iar când omul dete toate lucrurile jos, măgarul rămase cu urechile pleoştite, cu genunchii îndoiţi. Iar puricele zise, mâniat, în sine: „Uitaţi-vă ce mămăligă de dobitoc! Eu nu-s nici cât urechea lui, şi nu mă plâng de câte am dus în spate, şi el, fiindcă m-a purtat până aici, mai să cadă în bot! Ia stai să-l înviorez puţin!" Şi aşa zicând, sări drept pe botul măgarului, de-l pişcă până la sânge. Măgarul tresări, dete dintr-un picior şi vărsă o tigvă cu lapte. Iar ciobanul îi aşternu pe spate câteva beţe, să se înveţe minte alt dată.

Temă: Din ce volum fac parte povestirile de mai sus?

PETRE ISPIRESCU

Prâslea-cel-Voinic şi merele de aur

A fost odată ca niciodată; că de n-ar fi, nu s-ar povesti; de când făcea plopşorul pere şi răchita micşunele; de când se băteau urşii în coade; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau, înfrăţindu-se; de când se potcovea puricele la un picior cu nouăzeci şi nouă de oca de fier şi s-arunca în slava cerului de ne aducea poveşti. *De când se scria musca pe părete*, *Mai mincinos cine nu crede*. Era odată un împărat puternic şi mare şi avea pe lângă palaturile sale o grădină frumoasă, bogată de flori – şi meşteşugită nevoie mare! Aşa grădină nu se mai văzuse până atunci, pe-acolo. În fundul grădinii avea şi un măr care făcea mere de aur şi, de când îl avea el, nu putuse să mănânce din pom mere coapte, căci după ce le vedea înflorind, crescând şi pârguindu-se, venea *oarecine*[50] noaptea şi le fura, tocmai când erau să se coacă. Toţi paznicii din toată împărăţia şi cei mai aleşi ostaşi, pe care îi pusese împăratul ca să pândească, n-au putut *să prindă*[51] pe hoţi. În cele mai de pe urmă, veni fiul cel mai mare al împăratului şi-i zise:

— Tată, am crescut în palaturile tale, m-am plimbat prin astă grădină de atâtea ori şi am văzut roade foarte frumoase în pomul din fundul grădinii, dar n-am putut gusta niciodată din ele; acum a dat în copt, dă-mi voie ca nopţile astea să păzesc însumi, şi mă prinz că voi pune mâna pe acel tâlhar care ne jefuieşte.

N ote:

[50] oarecine - cineva

[51] să prindă - să prindă

— Dragul meu, zise tată-său, atâţia oameni voinici au păzit şi n-au făcut nicio ispravă. Doresc prea mult *să văz*[52] la masa mea măcar un măr din acest pom care m-a ţinut atâta sumă de bani şi de aceea, iată mă înduplec şi te las ca să pândeşti, măcar că nu-mi vine a crede că o să izbuteşti.

Atunci fiul împăratului se puse la pândă o săptămână întreagă; noaptea pândea şi ziua se odihnea; iară când fu într-o dimineaţă, se întoarse trist la tată-său şi-i spuse cum *priveghease*[53] până la miezul nopţii, cum mai pe urmă îl apucase o *piroteală*[54] de nu se mai putea ţinea pe picioare, cum, mai târziu, somnul îl copleşi şi căzu ca un mort, fără să se poată deştepta decât tocmai când soarele *era rădicat*[55]de două suliţe, şi atunci văzu că merele lipsesc.

Nepovestită fu mâhnirea tatălui său, când auzi spuindu-se astă întâmplare.

De silă, de milă, fu nevoit a mai aştepta încă un an, ca să facă şi voia fiului său celui mijlociu, care cerea cu stăruinţă de la tată-său ca să-l lase şi pe dânsul să pândească şi se lega că el va prinde pe hoţii care îi făceau atâta întristare.

Timpul veni, merele începură a se pârgui; atunci fiul său cel mijlociu păzi şi el; dară păţi ca şi frate-său cel mare.

Tată-său, deznădăjduit, pusese în gând să-l taie; dar fiul său cel mai mic, Prâslea, veni *cu rugăciune*[56] către tatăsău, şi-i zise:

— Tată, atâţia ani l-ai ţinut, ai suferit atâtea necazuri, după urma acestui pom mai lasă-l, rogu-te, şi anul acesta, să-mi încerc şi eu norocul.

— Fugi d-aci, nesocotitule, zise împăratul. Fraţii tăi cei mari, aţâţi şi aţâţi oameni voinici şi deprinşi cu nevoile n-au putut face nimic, şi tocmai tu, un mucos ca tine, o să izbutească? N-auzi tu ce prăpăstii spun fraţii tăi? Aici trebuie să fie ceva vrăji.

— Eu *nu mă încumăt*[57] – zise Prâslea – a prinde pe hoţi, ci zic

---

[52] să văz - să văd
[53] priveghease - urmărise, păzise
[54] piroteală - somnolenţă
[55] era rădicat - era înălţat
[56] rugăciune - rugăminte
N ote:

_ nu mă încumet - nu promit

că o încercare de voi face şi eu, nu poate să-ţi aducă niciun rău.

Împăratul se înduplecă şi mai lăsă pomul netăiat încă un an.

Sosi primăvara; pomul înflori mai frumos şi *legă*[58]mai mult decât altă dată. împăratul se veseli de frumuseţea florilor şi de mulţimea roadelor sale; dar când se gândea că nici în anul acesta n-o să aibă parte de merele lui cele aurite, se căia că l-a lăsat netăiat.

Prâslea se ducea adesea prin grădină, dădea ocol mărului şi tot plănuia. În sfârşit, merele începură a se pârgui. Atunci fiul cel mai mic al împăratului zise:

— Tată, iată a sosit timpul; mă duc să pândesc şi eu.

— Du-te, zise împăratul; dară negreşit că şi tu ai să te întorci ruşinat ca fraţii tăi cei mai mari.

— Pentru mine n-are să fie aşa mare ruşine, zise el; fiindcă eu nu numai că sunt mai mic, dar nici *nu mă leg*[59]ca să prinz pe tâlhari, ci numai o încercare să fac.

Cum veni seara, se duse. Îşi luă cărţi de citit, două ţepuşe, arcul şi tolba cu săgeţile. Îşi alese un loc de pândă într-un colţ pe lângă pom, bătu ţepuşele în pământ şi se puse între ele, aşa cum să-i vină unul dinainte şi altul la spate ca, dacă îi veni somn şi ar moţăi, să se lovească cu barba în cel de dinaintea lui şi dacă ar da capul pe spate, să se lovească cu ceafa în cel de dinapoi.

Astfel pândi până când, într-una din nopţi, cam după miezul nopţii, simţi că-l atinge încetişor *boarea ziorilor*[60]care îl îmbăta cu mirosul său cel plăcut, o piroteală moleşitoare se legă de ochii lui; dară loviturile ce suferi vrând să moţăiască îl deşteptară, şi rămase priveghind până când, pe la revărsat de zori, un uşor fâşâit se auzi în grădină. Atunci, cu ochii ţintă la pom, luă arcul şi sta gata; fâşâitul se auzi mai tare şi un oarecine se apropie de pom şi se apucă de ramurile lui; atunci el dete o săgeată, dete două şi, când dete cu a treia, un geamăt ieşi de lângă pom şi apoi o tăcere de moarte se făcu; iară el, cum se lumină puţin, culese câteva mere din pom, le puse pe o tipsie de aur şi le duse la tatăl său.

Niciodată n-a simţit împăratul mai mare bucurie decât când a văzut la masa sa merele de aur din care nu gustase niciodată.

---

[58] legă - rodi

[59] nu mă leg - nu mă angajez

[60] boarea ziorilor - boarea zorilor

— Acum, zise Prâslea, să căutăm şi pe hoţ.

Dară împăratul, mulţumit că pipăise merele aurite, nu mai voia să ştie de hoţi. Fiul său însă nu se lăsa cu una cu două, ci, arătând împăratului dâra de sânge ce lăsase pe pământ, rana ce făcuse hoţului, îi spuse că se duce să-l caute şi să-l aducă împăratului chiar din gaură de şarpe. Şi chiar de a doua zi vorbi cu fraţii lui ca să meargă împreună pe urma hoţului şi să-l prindă.

Fraţii săi prinseră pizmă pe el pentru că fusese mai vrednic decât dânşii şi căutau prilej ca să-l piardă; de aceea şi voiră bucuroşi să meargă. Ei se pregătiră şi porniră.

Se luară deci după dâra sângelui şi merseră, merseră, până ce ieşiră la pustietate, de acolo mai merseră *oleacă*[61] până ce deteră de o prăpastie, unde se şi pierdu dâra. Ocoliră împrejurul prăpastiei şi văzură că dâra nu mai înainta. Atunci pricepură ei că în prăpastia aceea trebuie să locuiască *furul*[62] merelor.

Dară cum să se lase înăuntru? Porunciră numaidecât vârtejuri şi funii groase, şi îndată se şi gătiră. Le aşezară, şi se lăsă fratele cel mare.

— Dar, zise el, când voi scutura frânghia, să mă scoateţi afară.

Aşa şi făcură. După fratele cel mare se coborî cel mijlociu şi făcu şi el ca cel dintâi, atât numai că se lăsă ceva mai în jos.

— Acum e rândul meu să mă las în prăpastie, zise Prâslea, văzând că fraţii cei mari se codesc; când voi mişca frânghia, voi mai mult să mă lăsaţi în jos; şi după ce veţi vedea că frânghia nu se mai duce la vale, să puneţi paznici să păzească şi, când va vedea că frânghia se mişcă de loveşte marginile gropii, să o trageţi afară.

Se lăsă şi cel mai mic din fraţi şi, de ce mişca frânghia, d-aia îl lăsa mai jos şi-l lăsară, până ce văzură că frânghia nu mai sta întinsă, cum este când are ceva atârnat de capătul ei.

Atunci fraţii ţinură sfat şi ziseră:

— Să aşteptăm până ce vom vedea dacă face vreo izbândă, şi atunci, ori bine ori rău de va face, să-l pierdem, ca să ne curăţim de unul ca dânsul care ne face de ruşine.

Prâslea ajunse pe tărâmul celălalt, se uită cu sfială în toate părţile, şi cu mare mirare văzu toate lucrurile schimbate; pământul,

---

[61] oleacă - puţin
[62] forul - hoţul

florile, copacii, *lighioni*[63] altfel făptuite erau p-acolo. Deocamdată îi cam fu frică, dară, îmbărbătându-se, apucă pe un drum şi merse până dete de nişte *palaturi*[64] cu totul şi cu totul de aramă.

Nevăzând nici pui de om pe care să-l întrebe câte ceva, intră în palat, ca să vază cine locuia acolo. În pragul uşii îl întâmpină o fată frumuşică, care zise:

— Mulţumesc lui Dumnezeu că ajunsei să mai văz om de pe tărâmul nostru. Cum ai ajuns aici, frate, îl întrebă ea; aici este moşia a trei fraţi zmei, care ne-au răpit de la părinţii noştri, şi suntem trei surori şi fete de împărat de pe tărâmul de unde eşti tu.

Atunci, el povesti în scurt toată istoria cu merele, cum a rănit pe hoţ şi cum a venit după dâra sângelui până la groapa pe unde s-a lăsat în jos la ea, şi o întrebă ce fel de oameni sunt zmeii aceia şi dacă sunt voinici.

Ea îi spuse că fiecare din zmei şi-a ales câte una din ele şi le tot sileşte să-i ia de bărbaţi, iară ele se tot împotrivesc cu fel de fel de vorbe, cerându-le câte în lună şi în soare, şi ei se fac luntre şi punte de le împlinesc toate voile.

— Ei sunt în adevăr voinici, adăugă ea, însă cu vrerea lui Dumnezeu poate îi vei birui. Dar până una alta ascunde-te, vai de mine, undeva, să nu dea zmeul peste tine în casa lui, că e năbădăios şi se face leu-paraleu. Acum e timpul când are să vină la prânz, şi are obicei de aruncă buzduganul cale de un *conac*[65] şi loveşte în uşă, în masă şi se pune în cui.

N-apucă să isprăvească vorba, şi se auzi ceva că şuieră, că loveşte în uşă, în masă, şi buzduganul se arătă şi se aşeză în cui. Dară Prâslea luă buzduganul, îl zvârli înapoi mai departe decât îl azvârlise zmeul; şi, când era prin dreptul lui, îl atinse pe *umere*[66].

Zmeul, speriat, stătu în loc, se uită după buzdugan, se duse de-l luă şi se întoarse acasă. Când era la poartă, începu să strige:

— Hâm! hâm! Aici miroase a carne de om de pe tărâmul celălalt;

N ote:

_ lighioni - fiinţe, făpturi
[64] palaturi - palate
5 conac - a treia parte din zi
' să se însoţească — să se căsătorească

şi, văzând pe fiul de împărat ce-i ieşise înainte, îi zise: Ce vânt te-a adus pe aici, omule, ca să-ţi rămâie oasele pe alt tărâm?

— Am venit ca să prinz pe furii merelor de aur ale tatălui meu.

— Noi suntem, îi zise zmeul; cum vrei să ne batem? în buzdugane să ne lovim, în săbii să ne tăiem, ori în luptă să ne luptăm?

— Ba, în lupă, că e mai dreaptă, răspunse Prâslea.

Atunci se apucară la trântă, şi se luptară şi se luptară, până când zmeul băgă pe Prâslea în pământ până la glezne; iar Prâslea se opinti o dată, aduse pe zmeu şi, trântindu-l îl băgă în pământ până în genunchi şi-i tăie capul.

Fata, cu ochii plini de lacrimi, îi mulţumi că a scăpat-o de zmeu, şi-l rugă să-i fie milă şi de surorile ei.

După ce se odihni vreo două zile, porni, după povaţa fetei, la soră-sa cea mijlocie care avea palaturile de argint.

Acolo, ca şi la cea mare, fu primit cu bucurie; fata îl rugă să se ascunză, iar el nu voi; ci, când veni buzduganul să se aşeze în cui, pe care îl aruncase zmeul ei cale de două conace, el îl aruncă mult mai îndărăt, izbind şi pe zmeu în cap; iar zmeul veni turbat, se luptă cu Prâslea ca şi fratele său cel mare, şi rămase şi el mort.

Fata, după ce îi mulţumi, îl povăţui cum să facă să scape din robie şi pe sora ei cea mică.

— Deşi e mai puternic, zise fata, decât fraţii lui pe care i-ai omorât, cu ajutorul lui Dumnezeu şi mai ales că e şi cam bolnav din lovitura ce i-ai dat cu săgeata, când a vrut să fure merele, nădăjduiesc că-i vei veni de hac.

O săptămână întreagă se desfătară împreună cu amândouă fetele, şi Prâslea, odihnindu-se de ostenelile ce încercase, porni şi către zmeul de al treilea.

Văzând palaturile de aur în care locuia zmeul cel mic, rămase cam pe gânduri, dară, luându-şi inima în dinţi, intră înăuntru.

Cum îl văzu fata, îl rugă ca pe Dumnezeu să o scape de zmeu, care, zicea ea, e hotărât ca, îndată ce se va face sănătos bine, să o silească oricum *să se* însoţească1 cu dânsul.

Abia isprăvise vorba şi buzduganul, izbind în uşă şi în masă, se puse în cui. Prâslea întrebă ce putere are zmeul şi îi spuse că aruncă buzduganul cale de trei conace; atunci el îl aruncă şi mai departe, lovindu-l în piept.

Zmeul, turbat de mânie, se întoarse numaidecât acasă.

— Cine este acela care-a cutezat să calce hotarele mele şi să intre în casa mea?

— Eu sunt, zise Prâslea.

— Dacă eşti tu, îi răspunse zmeul, am să te pedepsesc amar pentru nesocotinţa ta. Cum ai vrut, venit-ai; dar nu te vei mai duce cum vei voi.

— Cu ajutorul lui Dumnezeu, îi răspunse Prâslea, am eu ac şi de cojocul tău.

Atunci se învoiră să se ia la luptă dreaptă, *şi se luptară*, *şi se luptară*, *zi de vară până seară*.

Iar când fu *pe la nămiez*[67], se făcură amândoi două focuri şi aşa se băteau; un corb însă le tot da ocol, croncănind. Văzându-l, zmeul îi zise:

— Corbule, corbule! Ia seu în unghiile tale şi pune pe mine, că-ţi voi da stârvul ăsta ţie.

— Corbule, corbule! îi zise şi Prâslea, dacă vei pune peste mine seu, eu îţi voi da trei stârvuri.

— Unde dă Dumnezeu să cază o asemenea *tiflă1* peste mine! Mi-aş sătura sălaşul întreg.

— Adevăr grăieşte gura mea, îi răspunse Prâslea.

Corbul, fără a mai întârzia, aduse în unghiile sale seu, puse peste viteazul Prâslea, şi prinse mai multă putere.

Către seară, zise zmeul către fata de împărat, care privea la dânşii cum se luptau, după ce se făcuseră iară oameni:

— Frumuşica mea, dă-mi niţică apă să mă răcoresc, şi-ţi făgăduiesc să ne cununăm chiar mâine.

— Frumuşica mea, îi zise şi Prâslea, dă-mi mie apă, şi-ţi făgăduiesc să te duc pe tărâmul nostru şi acolo să ne cununăm.

— Să-ţi audă Dumnezeu vorba, voinice, şi să-ţi împlinească gândul! îi răspunse ea.

Fata de împărat dete apa lui Prâslea de bău şi prinse mai multă putere; atunci strânse pe zmeu în braţe, îl ridică în sus şi când îl lăsă jos, îl băgă până în genunchi în pământ; se opinti şi zmeul, ridică şi el în sus pe Prâslea şi, lăsându-l jos, îl băgă până în brâu; puindu-şi toate puterile, Prâslea mai strânse o dată pe zmeu de-i pârâiră oasele şi,

---

N ote: _ nămiez - amiază

aducându-l, îl trânti aşa de grozav, de îl băgă până în gât în pământ şi-i tăie capul; iară fetele, de bucurie, se adunară împrejurul lui, îl luau în braţe, îl sărutau şi îi ziseră:

— De azi înainte, frate să ne fii.

Îi spuseră apoi că fiecare din palaturile zmeilor are câte un bici, cu care loveşte în cele patru colţuri ale lor şi se fac nişte mere. Aşa făcură, şi fiecare din fete avură câte un măr. Se pregătiră deci să se întoarcă pe tărâmul nostru.

Ajungând la groapă, clătină frânghia de se lovi de toate mărginile gropii. Paznicii de sus pricepură că trebuie să tragă frânghia. Se puseră la vârtejuri şi scoaseră pe fata cea mare cu mărul ei de aramă.

Ea, cum ajunse sus, arătă un răvăşeli ce-i dăduse Prâslea, în care scria că are să ia de bărbat pe frate-său cel mare…

Bucuria fetei fu nespusă când se văzu iară pe lumea unde se născuse.

Lăsară din nou frânghia şi scoaseră şi pe fata cea mijlocie, cu mărul ei cel de argint şi cu o altă scrisoare, în care o hotăra Prâslea de soţie fratelui celui mijlociu.

Mai lăsară frânghia şi scoaseră şi pe fata cea mică: aceasta era logodnica lui Prâslea; însă mărul ei cel de aur nu-l dete, ci îl ţinu la sine.

El simţise de mai-nainte că fraţii săi îi poartă sâmbetele şi, când se mai lăsă frânghia ca să-l ridice şi pe el, dânsul legă o piatră şi puse căciula deasupra ei, ca să-i cerce; iară fraţii dacă văzură căciula, socotind că este fratele lor cel mic, slăbiră vârtejurile şi dete drumul frânghiei, care se lăsă în jos cu mare iuţeală, ceea ce făcu pe fraţi să crează că Prâslea s-a prăpădit.

Luară, deci, fetele, se duseră la împăratul, îi spuseră cu prefăcută mâhnire că fratele lor s-a prăpădit, şi se cununară cu fetele, după cum rânduise Prâslea. Iară cea mai mică nu voia cu nici un chip să se mărite, nici să ia pe altul.

Prâslea, care şedea deoparte, văzu piatra care căzuse cu zgomot; mulţumi lui Dumnezeu că i-a scăpat zilele şi se gândea ce să facă ca să iasă afară. Pe când se gândea şi plângea, dânsul auzi un ţipăt şi o văitare care îi umplu inima de jale; se uită împrejur şi văzu un balaur care se încolăcise pe un copac şi se urca ca să mănânce nişte pui de

zgripsor[68]. Scoase paloşul Prâslea, se repezi la balaur şi numaidecât îl făcu în bucăţele.

Puii, cum văzură, îi mulţumiră şi-i ziseră:

— Vino încoace, omule viteaz, să te ascundem aici, că, de te va vedea mama noastră, te înghite de bucurie.

Traseră o pană de la unul din pui şi-l ascunseră în ea.

Când veni zgripsoroaica şi văzu grămada aia mare de bucăţele de balaur, întrebă pe pui, cine le-a făcut aşa bine?

— Mamă, ziseră ei, este un om de pe tărâmul celălalt şi a apucat încoa, spre răsărit.

— Mă duc, le zise ea, să-i mulţumesc. Ea porni ca vântul înspre partea încotro îi spuseseră puii că a apucat omul. După câteva minute, se întoarse:

— Spuneţi-mi drept, le zise, încotro s-a dus.

— Spre apus, mamă.

Şi într-o bucată de vreme, ca de când începui să vă povestesc, străbătu cele patru părţi ale tărâmului de jos şi *se întoarse cu deşert*[69]. Ea ceru ca numaidecât să-i spuie. În cele de pe urmă, îi ziseră puii:

— Dacă ţi-l l-om arăta, mamă, ne făgăduieşti că nu-i vei face nimic?

— Vă făgăduiesc, dragii mei.

Atunci ei îl scoaseră din pană şi îl arătară; iară ea, de bucurie, îl strânse în braţe şi cât p-aci era să-l înghită, dacă nu l-ar fi acoperit puii.

— Ce bine vrei să-ţi fac şi eu, pentru că mi-ai scăpat puii de moarte?

— Să mă scoţi pe tărâmul celălalt, răspunse Prâslea.

— Greu lucru mi-ai cerut, îi zise zgripsoroaica; dară pentru că ţie îţi sunt datoare mântuirea puilor mei, mă învoiesc la asta. Pregăteşte o sută oca de carne făcută bucăţele de câte o oca una, şi o sută de pâini.

Făcu ce făcu Prâslea, găti pâinile şi carnea şi le aduse la gura gropii. Zgripsoroaica zise:

— Pune-te deasupra mea cu merinde cu tot şi, de câte ori oi întoarce capul, să-mi dai câte o pâine şi câte o bucată de carne.

N ote: _ zgripsor - vultur

N ote: _ se întoarse cu deşert - fară nimic

Se aşezară şi porniră, dându-i, de câte ori cerea, pâine şi carne. Când era aproape, aproape să iasă deasupra, pasărea uriaşă, mai întoarse capul să-i mai dea de mâncare; dară carnea se sfârşise. Atunci Prâslea, fără să-şi piardă cumpătul, trase paloşul şi-şi tăie o bucată de carne moale din coapsa piciorului de sus şi o dete zgripsoroaicei.

După ce ajunseră deasupra şi văzu că Prâslea nu putea *să îmble*\ îi zise zgripsoroaica:

— Dacă nu era binele ce mi-ai făcut şi rugăciunile puilor mei, mai că te mâneam. Eu am simţit că carnea pe care mi-ai dat în urmă era mai dulce decât cea de mai înainte, şi n-am înghiţit-o; rău ai făcut că mi-ai dat-o.

Apoi o dete afară dintr-însa, i-o puse la loc, o unse cu scuipat de al său, şi se lipi. Atunci se îmbrăţişară, îşi mulţumiră unul altuia, şi se despărţiră; ea se duse în prăpastia de unde ieşiseră şi Prâslea plecă spre împărăţia tatălui său.

Plecând către oraşul în care locuiau părinţii şi fraţii lui, îmbrăcat fiind în haine proaste ţărăneşti, întâlni nişte drumeţi şi află de la dânşii că fraţii lui au luat de soţii pe fetele care le-a trimis el, după cum le hotărâse el însuşi, că părinţii lui erau foarte mâhniţi de pierderea fiului lor celui mai mic, că fata cea mică e îmbrăcată în negru şi-l jeleşte şi că nu voieşte a se mărita nici în ruptul capului, măcar că au peţit-o mai mulţi fii de împărat; că acum, în cele din urmă, fraţii lui i-au adus un ginere prea frumos şi că o silesc cu toţii să-l ia şi că nu se ştie de va putea scăpa.

Prâslea, auzind de toate acestea, nu puţin s-a întristat în sufletul lui şi, cu inima înfrântă, a intrat în oraş. Mai cercetând în sus şi în jos, află că fata a zis împăratului că, dacă voieşte să o mărite cu tânărul care i-l aduseră, să poruncească a-i face şi a-i aduce la odoare o furcă cu caierul şi fusul cu totul de aur şi să toarcă singură, fiindcă aşa îi făcuse şi zmeul şi asta îi plăcea mult. Mai află că împăratul chemase pe starostea de argintari şi-i poruncise zicându-i: „Iată, de azi în trei săptămâni să-mi dai gata furca care o cere fata cea mai mică; că de nu, unde-ţi stau picioarele, îţi va sta şi capul". Şi bietul argintar se întoarse acasă trist şi plângând.

Atunci Prâslea se duse de se băgă ucenic la argintar.

Prâslea tot văzând pe stăpânu-său văitându-se fiindcă nu izbutise a face furca după poruncealã, îi zise:

— Stăpâne, te văd trist că nu poţi să faci furca ce ţi-a poruncit

împăratul, iată mai sunt trei zile până să se împlinească sorocul ce ţi-a dat; lasă-mă pe mine să o fac.

Argintarul îl goni, zicându-i:

— Atâţia meşteri mari n-au putut să o facă şi tocmai un trenţăros ca tine să o facă?

— Dacă nu-ţi voi da furca de azi în trei zile, răspunse Prâslea, să-mi faci ce vei voi.

Atunci se învoiră a-i da o odaie să lucreze numai Prâslea singur, şi pe fiecare noapte să-i dea câte o trăistuţă de alune şi câte un pahar de vin bun.

Argintarul îi ducea grija, fiindcă, ascultând pe la uşă, n-auzea alt decât cum spărgea la alune pe nicovală M fără când fu a treia zi, el ieşi dis-de-dimineaţă din odaie cu furca pe tavă, pe care o scosese din mărul zmeului, ce era la dânsul, şi îi dete furca care torcea singură.

După ce împăratul se minună de frumuseţea ei, dete argintarului doi saci de bani.

Fata, cum văzu furca, îi trecu un fier ars prin inimă; ea cunoscu furca şi pricepu că Prâslea cel Viteaz trebuie să fi ieşit deasupra pământului. Atunci zise împăratului:

— Tată, cine a făcut furca poate să-mi facă încă un lucru pe care mi l-a adus la odoare zmeul.

Iară împăratul chemă îndată pe argintar şi-i porunci să-i facă o cloşcă cu pui cu totul şi cu totul de aur, şi-i dete soroc de trei săptămâni, şi, dacă nu i-o face-o, unde îi stau picioarele îi va sta şi capul.

Argintarul, ca şi în celălalt rând, se întoarse acasă trist; dispreţui ca şi întâia oară pe Prâslea, care îl întrebase şi de astă dată; iar dacă se înţeleseră la cuvinte, se învoiră şi lucrul se şi săvârşi cu bine.

Când văzu argintarul cloşca cloncănind şi puii piuind, cu totul şi cu totul de aur şi ciugulind mei tot de aur, înţelese că trebuie să fie lucru măiestru.

Argintarul luă cloşca, o duse la împărat, iară împăratul după ce se minună îndestul de frumuseţea şi gingăşia lor, o duse fetei şi-i zise:

— Iată, ţi s-au împlinit toate voile; acum, fata mea, să te găteşti de nuntă.

— Tată, îi mai zise fata, cine a făcut aste două lucruri trebuie să aibă şi mărul de aur al zmeului; porunceşte, rogu-te, argintarului să aducă pe meşterul care le-a făcut.

Primind porunca asta, argintarul se înfăţişă împăratului, rugându-se să-l ierte şi zicându-i:

— Cum o să aduc înaintea Mariei tale pe meşter, fiindcă este un om prost şi trenţăros şi nu este vrednic să vază luminata faţă a Mariei Tale.

Împăratul porunci să-l aducă oricum ar fi.

Atunci, argintarul, după ce puse de spălă pe Prâslea şi-l curăţi, îl îmbrăcă în nişte haine noi şi-l duse la împăratul; iară împăratul îl înfăţişă fetei.

Cum îl văzu fata, îl şi recunoscu. Ea nu putu să-şi ţie lacrimile care o podidiseră, de bucurie mare ce avu, şi zise împăratului:

— Tată, acesta este viteazul care ne-a scăpat din mâna zmeilor.

Şi, *dând în genunche***70**, îi sărută mâinile şi pe faţă şi pe dos.

Luându-i seama bine împăratul, îl recunoscu şi dânsul, măcar că foarte mult se schimbase. îl îmbrăţişă şi-l sărută de sute de ori. Dar el tăgăduia.

În cele mai din urmă, inima lui înduioşată de rugăciunile tatălui său, ale mamei sale şi ale fetei care rămăsese în genunchi rugându-l, mărturisi că în adevăr el este fiul lor cel mai mic.

Prâslea le povesti apoi toată istoria sa, le spuse şi cum a ieşit deasupra pământului şi le arătă şi mărul de aur al zmeului.

Atunci împăratul, supărat, chemă pe feciorii lui cei mai mari; dar ei, cum văzură pe Prâslea, o sfecliră. Iară împăratul întrebă pe Prâslea, cum să-i pedepsească. Viteazul nostru zise:

— Tată, eu îi iert şi pedeapsa să o ia de la Dumnezeu. Noi vom ieşi la scara palatului şi vom arunca fiecare câte o săgeată în sus şi Dumnezeu, dacă vom fi cineva greşiţi, ne va pedepsi.

Aşa făcură. Ieşiră câte trei fraţii în curte, dinaintea palatului, aruncară săgeţile în sus şi, când căzură, ale fraţilor celor mai mari le căzură drept în creştetul capului şi-i omorâră, dar a celui mai mic îi căzu dinainte.

v fără dacă îngropară pe fraţii cei mai mari, făcură nuntă mare şi Prâslea luă pe fata cea mică. Toată împărăţia s-a bucurat că le-a adus Dumnezeu sănătos pe fiul cel mai mic al împăratului şi se mândrea,

---

N ote: _ nicovală - unealtă pe care se bate metalul pentru a se obţine diferite forme

fălindu-se, de vitejiile ce făcuse el; iară după moartea tătâne-său se sui el în scaunul împărăţiei, şi împărăţi în pace de atunci şi până în ziua de astăzi, de or fi trăind.

Trecui şi eu pe acolo şi stătui de mă veselii la nuntă, de unde luai *O bucată de batoc, şi-un picior de iepure şchiop*, şi încălecai p-o şa şi v-o spusei dumneavoastră aşa.

(Temă: Povestiţi prin ce întâmplări a trecut Prâslea. I

RUDYARD KIPLING

Cum i-a crescut cămilei ghebul

Aceasta este povestea care urmează şi din ea o să aflăm cum s-a ales Cămila cu ghebul cel mare.

La începutul anilor, când lumea era nouă-nouţă şi Animalele abia începuseră să muncească pentru Om, trăia o cămilă care, nevrând să lucreze, locuia în miezul pustiului plin de urlete; şi urla şi ea cât o ţinea gura. Mânca doar mărăcini şi *tamaris*\ şi buruieni, şi murături, atât era de leneşă, şi când cineva încerca să-i vorbească, spunea: „Ghee!" Doar: „Ghee!" şi nimic mai mult.

Odată, într-o luni dimineaţă, veni la ea Calul, cu o şa în spinare şi un smoc de iarbă între dinţi, şi-i spuse:

— Cămilo, hei, Cămilo! Ieşi şi munceşte ca noi ceilalţi.

— Ghee! zise Cămila; şi Calul plecă să-i spună omului.

Apoi veni Câinele, cu un băţ în gură, şi zise:

— Cămilo, hei, Cămilo! Hai şi adună şi cară ca noi ceilalţi.

— Ghee! răspunse Cămila. Şi Câinele plecă să-i spună Omului.

Veni şi Boul, cu jugul de gât, şi zise:

— Cămilo, hei Cămilo! Vino şi ară ca noi ceilalţi.

— Ghee! zise Cămila. Şi Boul plecă să-i spună Omului.

La sfârşitul zilei, Omul chemă Calul, Câinele şi Boul şi le spuse:

Note: 1 tamaris – arbust cu flori albe şi roz

— Voi trei, voi aceştia trei, mi-e foarte milă de voi (în lumea asta nouă-nouţă); dar fiinţa aceea care spune „ghee!" şi locuieşte în pustiu nu e în stare să muncească, altfel ar fi sosit până acum, aşa că am hotărât s-o las în pace, dar va trebui ca voi să munciţi îndoit şi pentru ea.

Cei trei se mâniară foarte (cu toate că lumea era nou-nouţă), şi atunci ţinură sfat şi adunare la marginea pustiului şi Cămila veni cum nu se poate mai leneşă, mestecând alene o buruiană şi râse de ei. Apoi făcu „ghee!" şi se îndepărtă.

Îndată se ivi şi Duhul însărcinat cu toate pustiurile, rostogolindu-se într-un nor de praf (Duhurile călătoresc întotdeauna astfel, fiindcă-i o vrajă la mijloc); şi se opri să stea şi să pălăvrăgească cu cei trei.

— Duh al tuturor pustiurilor, zise Calul, este drept: a unii să nu facă nimic în lumea asta nouă?

— Fireşte că nu, zise Duhul.

— Ei bine, zise Calul, există o fiinţă în miezul pustiului tău plin cu urlete, şi ea însăşi urlă, o fiinţă cu gât lung şi picioarele lungi, care nu s-a urnit la treabă de luni de dimineaţă. Nu vrea să meargă împreună cu noi.

— Ptiu! făcu Duhul, fluierând. Asta-i Cămila mea. Pun rămăşag pe tot aurul din Arabia! Şi ea ce spune?

— Spune „ghee!", răspunse Câinele; şi nu vrea să adune şi să care.

— Nu spune decât atât?

— Doar „ghee!" şi nu vrea nici să are, zise Boul.

— În regulă, spuse Duhul. O s-o gheboşesc eu! Sunteţi atât de buni să aşteptaţi un minut?

Duhul se înfăşură în mantia lui de praf şi porni prin deşert, şi găsi Cămila grozav de leneşă, privindu-şi chipul într-un ochi de apă.

— Prietena mea lungă şi închipuită, zise Duhul, ce aud eu despre tine, că nu faci nimic în lumea asta nouă?

— Ghee! zise Cămila.

Duhul se aşeză şi, proptindu-şi bărbia în palmă, începu să se gândească la o mare vrajă, în timp ce Cămila se privea în ochiul de apă.

— De luni de dimineaţă, cei trei trebuie să muncească şi pentru tine, şi asta numai din pricina lenei tale îngrozitoare, zise Duhul; şi, cu bărbia proptită în palmă, se gândi mai departe la vrăjile lui.

— Ghee! zise Cămila.

— Dacă aş fi în locul tău, n-aş mai spune asta, zise Duhul; se pare c-o spui cam prea des. Închipuito, vreau să munceşti!

Şi Cămila mai zise „ghee!", dar nu termină bine, că îşi şi zări spinarea, de care era atât de mândră, umflându-se şi iar umflându-se într-un gheb mare şi moale.

— Îl vezi? întrebă Omul. Ăsta-i ghebul cu care te-ai ales lenevind. Azi e joi, şi de luni n-ai muncit deloc, de luni de când a început lucrul. Acum o să munceşti.

— Cum o să pot, zise Cămila, cu ghebul în spate?

— Ghebul e dinadins, zise Duhul, numai şi numai din pricină că ai tras chiulul cele trei zile. Ai să fii acum în stare să munceşti trei zile în şir, fără să mănânci nimic, pentru că ai să poţi trăi pe seama ghebului, şi să nu spui că n-am făcut nimic pentru tine. Pleacă din pustiu şi du-te la cei trei şi poartă-te cum trebuie!

Şi Cămila plecă să li se alăture celor trei. Şi din ziua aceea, Cămila poartă mereu gheb. (îi spunem Cocoaşă acum, ca să n-o jignim). Dar n-a izbutit niciodată să câştige cele trei zile pe care le-a pierdut la începutul lumii şi nici să înveţe cum să se poarte.

Povestea balenei

Odată, demult, draga mea, trăia în mare o balenă, şi balena aceasta mânca tot soiul de peşti. Mânca şi steaua de mare şi pisica de mare, şi crabul şi crapul, şi morunul şi barbunul şi calcanul, şi ciortanul şi cega, şi păstruga, şi homarul, şi ţiparul. Toţi peştii pe care-i găsea pe unde umbla, îi înfuleca – uite aşa!

Dar tot hăpăind, se pomeni într-o zi că nu mai rămăsese în toată marea decât un singur peştişor: un peştişor mic de tot, dar tare isteţ, care înota în dosul urechii drepte a balenei, ca să fie în afara oricărei primejdii. Nemaigăsind nimic de mâncare, balena se ridică în coadă şi spuse:

— Mi-e foame!

Auzind vorbele acestea, peştişorul cel isteţ răspunse cu o voce mică, dar şireată!

— Nobil şi generos, ai gustat vreodată om?

— Nu răspunse balena. Ce gust are?

— Are gust bun, spuse peştişorul cel isteţ. E bun, dar cam greu de mistuit.

— Atunci fă-mi rost de câţiva, spuse balena, bătând apa cu coada, de se înspumă marea cât puteai cuprinde cu ochii.

— Ţi-e de ajuns unul din când în când răspunse peştişorul cel isteţ. Dacă înoţi până la cincizeci de grade latitudine nordică şi patruzeci de grade latitudine vestică (asta e ceva mai complicat, draga mea) vei afla în mijlocul mării, şezând pe o plută, un marinar naufragiat, îmbrăcat doar cu o pereche de pantaloni de pânză albastră, cu o pereche de bretele (nu care cumva să uiţi bretelele, draga mea) şi înarmat cu un cuţit… Trebuie însă să-ţi mărturisesc că marinarul este un om grozav de înţelept şi de priceput.

Aşa că balena se aşternu la drum şi înotă, cât putu de repede, până ce ajunse la cincizeci de grade latitudine nordică şi patruzeci de grade longitudine vestică. Acolo, pe o plută, în mijlocul mării, îmbrăcat doar cu o pereche de pantaloni de pânză albastră şi cu o pereche de bretele (neapărat să ţii minte bretelele, draga mea) şi înarmat cu un cuţit, şedea singur-singurel un marinar naufragiat, bălăcindu-şi picioarele în apă. (Mămica lui îi dăduse voie să se bălăcească, pentru că altfel nu s-ar fi încumetat niciodată, fiind un om grozav de înţelept şi de priceput).

De îndată ce-l zări, balena deschise gura mare, atât de mare, încât colţurile buzelor îi ajunseră până aproape de coadă. îl înghiţi pe marinar cu pantalon, cu bretele (pe care nu trebuie să le uiţi), cu cuţit şi cu plută cu tot. îl înghiţi şi-i dădu drumul în camera caldă şi întunecoasă a pântecului ei. Apoi plescăi din buze aşa şi făcu trei tumbe.

Dar, de îndată ce se văzu în pântecul balenei, marinarul, care era un om grozav de înţelept şi priceput, se porni pe ţopăit şi trântit, pe sărit şi buşit, apoi lovi şi izbi, se smuci, se răsuci, trosni şi plesni, muşcă şi pişcă, se învârti, se zvârcoli, se răsuci, urlă şi strigă, se târî şi ocări, chiui şi sudui, se stropoşi şi hăuli, şi se puse pe dănţuit tocmai unde nu trebuia şi, nu mai încăpea vorba, balena se simţi cum nu se poate de nenorocită. (Mai ţii minte bretelele?)

Aşa că îi spuse peştişorului celui isteţ:

— Omul ăsta e greu de mistuit, şi unde mai pui că din pricina lui şi sughiţ. Ce să fac?

— Spune-i să iasă, îşi dădu cu părerea peştişorul cel isteţ. Zis şi făcut, balena strigă în josul beregatei către marinarul naufragiat:

— Ieşi afară şi poartă-te cuviincios! Din cauza ta sughiţ întruna.

— Nu, nu, răspunse marinarul, nu merge aşa. Altul o să fie târgul nostru. Du-mă acasă, până la stâncile albe ale Albionului şi pe drum o să mă mai gândesc.

Şi se porni să dănţuiască mai dihai decât până atunci.

— Ai face mai bine să-l duci acasă, o sfătui peştişorul cel isteţ. Trebuia să te fi prevenit că-i om grozav de înţelept şi de priceput.

Aşa că, balena se puse iarăşi pe înotat şi înotă, şi iar înotă, cu amândouă aripioarele şi cu coada, atât de repede încât o lăsă sughiţul. În sfârşit, se ivi tărâmul de baştină al marinarului şi albele stânci ale Albionului. Ajuns acolo, se săltă cu jumătate din trup pe plajă şi

deschise o gură cât o şură strigând:

— Aici coboară cei care merg la Winchester, Ashuelot, Nashua, Keene şi celelalte staţii dinspre Fitchburg. Şi când rosti Fitch, marinarul sări afară la lumină.

Dar, pe când balena înota de zor spre ţărm, marinarul, om grozav de înţelept şi priceput, pusese mâna pe cuţit şi, spărgând lemnele plutei, făcuse o mulţime de aşchii pe care apoi le legase strâns, cu bretelele, într-un fel de plută (acum ştii de ce nu trebuia să uiţi bretelele!?). Odată treaba terminată, înţepenise grătarul în gâtlejul balenei. Şi acolo rămase! apoi recită următoarele versuri, pe care, tu nemaiauzindu-le până acum, o să ţi le spun eu:

Un grătar ţi-am pus în gât.
Să-ţi piară pofta să mănânci atât!

Şi marinarul, de felul său, era lipsit de scrupule.

Odată ce păşi pe mal, se duse acasă la mămica lui, care-i dăduse voie să se bălăcească; mai târziu se însură şi trăi fericit încă mulţi ani. Şi tot aşa de fericită fu şi balena. Dar din ziua aceea, grătarul din gâtlej, pe care nu putu nici să-l scuipe, nici să-l înghită nu-i mai dădu voie să mănânce nici băieţi şi nici fetiţe.

Peştişorul cel isteţ fugi şi se ascunse în mâlul de sub cercul Ecuatorului. Se temea ca nu cumva balena să fie înfuriată pe el.

Când ieşi la lumină, marinarul luă cu sine cuţitul. Mai purta pantalonii din pânză albastră, dar bretelele nu le mai avea, pentru că, după cum ştii, legase cu ele grătarul.

Şi cu asta, povestea s-a terminat.

Temă: Ce ştiţi despre cămilă, despre balenă şi despre mediul lor de viaţă?

ALEXANDRU MITRU

Cine este cel mai puternic de pe pământ

Cine caută găseşte; cine umblă ajunge. Şi adevărul nu-i niciodată prea departe, e totdeauna lângă tine.

Un om căuta odată, demult, să afle cine sau ce este mai tare pe-acest pământ.

Şi a mers, a mers omul acela, a întrebat din sat în sat şi din cetate în cetate. Nimeni nu ştia să-i răspundă. Doar într-o seară, pe un drum depărtat, un cerşetor i-a spus aşa:

— Pe cât pot eu să-mi dau cu socoteala, în lume astăzi banul învârteşte totul. Cel mai bogat în aur şi argint este un neguţător ce

locuieşte într-un oraş la ţărmul mării. Are corăbii multe, bani cu sacii – nici nu le mai ştie socoteala – şi acareturi… câte şi mai câte, şi slujitori cu miile. El e de bună seamă cel mai puternic de pe lume.

S-a dus călătorul până la dânsul. S-a întâmplat însă, tocmai atunci, ca regele acelei ţări să poruncească slujitorilor să-l prindă pe neguţător, să-i taie capul şi să-i ia averea. Căci, pasămite, regele făcea şi el negoţ, iar negustorul cel prins şi omorât şezuse prea mult în calea lui.

A cugetat atunci drumeţul nostru:

„Aha! Am înţeles, regii sunt, va să zică, mai tari decât ceilalţi pe lume". Şi-a plecat spre palatul regelui, să-l vadă, să-l cunoască.

Numai când a ajuns acolo a aflat că un împărat, ce stăpânea o ţară mai întinsă, chiar lângă ţara regelui, care avea oştiri mai mari şi bogăţii de zeci de ori mai multe, pornise cu război. Îl biruise pe rege şi-l luase prins. Nu se ştia dacă va scăpa teafăr şi se va-ntoarce.

„Iacătă, dar, şi-a spus drumeţul. Vezi că-mpăraţii sunt şi mai tari ca regii. Cât pe-aci să greşesc…"

A plecat dară omul la curtea-mpărătească, să-l vadă, ba chiar să stea de vorbă cu-mpăratul, de va putea.

Nici n-ajunsese însă bine călătorul la curtea-mpărătească şi află că, într-o bună zi, un haiduc preavestit, iubit de popor, a pătruns în palat, cu toată ceata lui. L-a bătut pe-mpărat, i-a luat de-acolo aur şi mii de nestemate şi le-a dat celor săraci.

„Ei, va să zică, este cineva mai puternic chiar decât împăratul, a socotit drumeţul. Acesta e haiducul care face dreptate. Bine că am aflat…"

Şi, mulţumit în sine, se pregătea să plece către casă, când au bătut tobele în cetate. Crainicii vesteau pe toate uliţele că poterele-mpărăteşti atrăseseră într-o cursă pe viteazul haiduc. Acum era-n ştreanguri; iar gâdele cetăţii urma să-i taie capul.

„Bine că n-am plecat, şi-a spus drumeţul nostru. Dacă plecam, n-aveam de unde şti că e un oarecine care-i vine de hac şi unui asemenea haiduc, care l-a biruit chiar şi pe împărat: Gâdele e mai tare decât toţi. Se vede bine! El are şi secure, şi are şi puterea de-a tăia capetele oamenilor. Cât pe ce să nu ştiu…"

Abia-i tăiase gâdele capul celui osândit şi, din răceală sau nu ştiu eu ce, s-a îmbolnăvit. N-au mai trecut nici două zile, şi, într-o dimineaţă, s-a prăpădit. L-au luat, l-au dus la cimitir. Groparul i-a făcut

o groapă. L-a coborât în groapă şi-a tras pământul peste el.

Când a văzut şi asta, călătorul s-a minunat.

Aşadar, chiar pentru un gâde e cineva pe lume care-i sapă mormântul, trage ţărâna peste el şi… s-a sfârşit! Groparul este, deci, mai tare, mai puternic decât oricine.

El ns îngroapă pe noi toţi. Cum de nu mi-a trecut asta prin minte?…"

S-a dus deci la gropar acasă.

Chiar de la poartă a auzit însă o larmă, care l-a înspăimântat.

Groparul avea un băiat de şase, şapte anişori. Nu ar fi fost un copil rău, dar era tare răzgâiat. Iar bietul om era o fire slabă. Cum îl vedea, copilul i se suia în cap, îi poruncea, îi smulgea barba şi musteţile.

„Hm!… Şi-a rostit în gând drumeţul. Groparul cât e de gropar, are pe cineva ce-i porunceşte, din slăbiciune sau din ce, dar iacătă că-l are! Bună treabă! Şi eu, care credeam că el…"

Cum şedea însă şi se gândea acolo, la portiţă, s-a arătat un bărbat înalt.

Tatăl i-a şi ieşit-nainte.

— Bine-ai venit, a rostit el către noul sosit. Bine-ai venit, învăţătorule!… Nu ştiu ce să mă fac cu băieţelul! E alintat. Nici eu, nici mama lui nu ne-ndurăm să-l pedepsim. Toată nădejdea noastră e la şcoală. Învaţă!, fă ce ştii, să iasă om…

— Am să-l iau chiar acum la şcoală, a rostit cel care sosise, care era învăţător, şi pe care-l iubeau şi părinţii, şi copiii. O să înveţe scrisul, cititul, socotitul şi alte lucruri bune. O să se facă om. Haide, flăcăule, cu mine!…

Iară copilul l-a urmat cu bucurie, căci vorba lui era nespus de blândă şi se vedea că-l înţelept.

Atunci, drumeţul nostru s-a apropiat de învăţător şi i-a grăit:

— Am colindat până departe, să aflu cine este mai tare pe-acest pământ. Crezusem c-am aflat şi, iacătă, mă găsesc iar în nedumerire. Tu ce spui, înţeleptule? Să plec din nou în lume să cercetez?

— De ce să pleci? A glăsuit învăţătorul. Caută în jurul tău şi spune-mi: dacă nu ar fi oamenii, care să are şi să semene, ai avea ce mânca?

— Fără-ndoială, nu!

— Dar dacă n-ar fi alţii care să-ţi facă haine călduroase şi un

acoperiș, n-ai îngheța în timpul iernii?

— Desigur, înțeleptule! a răspuns omul.

— Și toți aceștia, de n-ar avea unelte, ar putea să-ți mai dea cele de trebuință?

— Nu! Nici nu-ncape vorbă.

— Atunci, ai înțeles cine este mai tare pe pământ? Al cui e viitorul? Acela de pe urma căruia trăiesc în lume toți oamenii?

— Am înțeles, învățătorule! s-a luminat, în sfârșit, călătorul care căutase un răspuns la întrebare prin țări îndepărtate. Este ACELA CE MUNCEȘTE.

— Da, prietene. Acela ce muncește este stăpânul vieții.

Temă: De ce omul care muncește este considerat stăpânul vieții?

GELLU NAUM

Cartea cu Apolodor (fragmente)

Și a plecat Apolodor…

La început a fost ușor: L-a dus spre nord, l-a dus în zbor Un avion, un bimotor. Și, stând picior peste picior.

Cânta, cânta Apolodor, Cânta, cu glasu-i de tenor… Dar, între timp, înflăcărându-l Amețitorul peisaj, Sări pe-o aripă, cu gândul să dea dovadă de curaj. U…A

Dar l-a izbit un nor zănatec

Și a căzut Apolodor…

La Capul Nord, la Capul Nord, Adăpostit într-un *fiordx* ședea pe țărm Apolodor Posomorât și gânditor. Ședea pe țărm, tăcut și trist Acest tenor, acest corist, Ședea cu parașuta spartă, Fără busolă, fără hartă.

În larg vuia, clocotitor, întreg potopul apelor Ți se jelea Apolodor… […]

În orice caz, Apolodor E clar că a pornit spre sud.

Ce vânt cumplit, ce uragan L-a dus pe sus, peste ocean și ce *taifun***71** îngrozitor cu forța lui de nedescris L-a dus spre țărmul african și-apoi prin Golful Syrthelor, L-a aruncat lângă Tunis? […]

Și l-a purtat cămila-n spate cu salturi moi și legănate Cum le e rostul la cămile; […]

N ote:

- vânt foarte puternic, cu vârtejuri, se formează în 179

Şi-a spus cămila: – De acum începe, cum e scris pe hartă, Sahara, albă şi deşartă, şi în Sahara, dragul meu, Nu-i apă şi e cald mereu, Iar tu, pe cât te văd de crud, N-o să învingi cu niciun chip Atâta mare de nisip. […]

Şi i-a răspuns Apolodor: – Eu, tanti dragă, sunt decis să merg spre sud, la fraţii mei. N-am încotro! Mi-e tare dor şi trebuie să dau de ei. Oricum îţi mulţumesc frumos… […

Iar el a rătăcit un an Pe continentul african, Pierdut prin Africa de Sud […]

Apoi, un timp, a fost văzut Hamal, în port la Cabo-Verde.

Dar iată, iată un vapor! E *pescadorul*[72] METEOR […]

Încetişor, încetişor, *Matrozii*[73] toţi cântau în cor şi, pe deasupra tuturor, îşi risipea Apolodor Superba voce de tenor Spre desfătarea focilor… […]

Şi debarcă Apolodor La Behring, într-o bună zi… […] Pe unde-a fost, nu prea se ştie Dar, după câte-am priceput, Se pare că a străbătut Alaska rece şi pustie…

I-a spus Bursuk: – în Labrador Ai fost născut din întâmplare, Căci nu-i picior de pinguin. Familia Apolodor A stat şi ea, foarte puţin (Venise numai în plimbare). Acuma, după câte-aud S-a stabilit la Polul Sud Pe gheaţa golfului Terror… […]

Cu mare caznă descifrez Ce scrie, printre ştersături «… Străbat Canada, prin păduri…» «… Popas la tribul irochez…»

Apoi, un rând mai înţeleg: «… Plutim pe lacul Winnipeg…» Şi iar e manuscrisul ud, Pătat, murdar, îngrozitor…

Cărând stafide şi năut. Pe urmă, urma i se pierde.

Se spune că a stat un pic Prin junglele 14 din Mozambic şi iarăşi nu mai ştim nimic…

Apoi, un zvon ceva mai clar Vorbeşte de «Apolodor, Faimosul pinguin-tenor Din insula Madagascar.» […]

Apoi, o lună, prin Tibet. Se spune că a fost poet. […]

Abia peste vreo două luni E semnalat de un ziar

Pe-o insulă, în Pacific. […]

Tot ce există şi se ştie Din marea lui călătorie Peste oceanul

---

[72] pescador - navă pentru pescuit în largul mării

[73] matrozi - marinari

Pacific E scris pe-un petic de hârtie. Atât – şi altceva nimic. […]

Unde-a mai fost Apolodor Eu nu prea ştiu. (A cui e vina?) […]

Atâta ştiu: era în marte… Bătea un vânt de vreme rea şi-n largul mării viscolea cu fulgi de gheaţă, reci şi tari

Când a zărit Apolodor Antarctica, printre gheţari… Şi-a debarcat triumfător Pe gheaţa Golfului Terror… […] Şi l-au primit, la debarcare.

Bunicul Apolodorin (Cel mai în vârstă pinguin) Şi mama, Apolodorica (O pinguină, atâtica…), şi tata, Apolodorel (Un pinguin mărunt şi chel), şi unchiul Apolodorini şi neamurile, şi vecinii…

Şi au cântat cu toţi, în cor, Iar pe deasupra tuturor şi-a risipit Apolodor în triluri lungi, răsunătoare.

Superba-i voce de tenor. Şi-a fost o mare sărbătoare Pe coasta Golfului Terror…

Temă: Cine era Apolodor?

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

Micul prinţ (fragment)

Odată, pe vremea când aveam eu şase ani, am dat peste o poză minunată, într-o carte despre pădurile virgine, numită „întâmplări trăite". Înfăţişa un şarpe boa care. Înghiţea o fiară sălbatică. Iată copia acestui desen.

dintr-odată, fără s-o mai mestece. Pe urmă, nu mai sunt în stare să se mişte şi dorm întruna, timp de şase luni, cât ţine mistuitul".

M-am gândit atunci îndelung la peripeţiile din junglă şi am izbutit să fac la rându-mi, cu un creion colorat, primul meu desen. Desenul numărul 1. Era aşa:

Le-am arătat oamenilor mari capodopera mea şi i-am întrebat dacă desenul acesta îi sperie. Ei mi-au răspuns: – De ce să te sperii de o pălărie? Desenul mei nu înfăţişa o pălărie. Înfăţişa un şarpe boa care mistuia un elefant. Am desenat atunci şarpele boa pe dinăuntru, pentru ca astfel să poată pricepe şi oamenii mari. Ei au întotdeauna nevoie de lămuriri. Desenul meu numărul 2 era aşa:

Oamenii mari m-au povăţuit să le las încolo de desene cu şerpi boa, fie întregi, fie spintecaţi, şi să-mi văd mai degrabă de geografie, de istorie, de aritmetică şi de gramatică. Aşa s-a făcut că am părăsit, la vârsta de şase ani, o strălucită carieră de pictor. Nereuşita cu desenul meu numărul 1 şi cu desenul meu numărul 2 îmi tăiase orice curaj. Oamenii mari nu pricep singuri nimic, niciodată, şi e obositor pentru copii să le tot dea întruna lămuriri.

Astfel că a trebuit să-mi aleg altă meserie şi am învăţat să conduc avioane. Am zburat mai pretutindeni în lume, iar geografia, ce e drept, mi-a fost de mare ajutor. Puteam, dintr-o privire, să deosebesc China de Arizona. Lucru foarte folositor, dacă te-ai fi rătăcit în timpul nopţii.

Aşa că eu, de-a lungul vieţii mele, am avut o sumedenie de legături cu o sumedenie de oameni serioşi. Mi-am petrecut multă vreme printre oamenii mari. I-am cunoscut foarte îndeaproape. Ceea ce nu mi-a prea îmbunătăţit părerea despre ei.

Când întâlneam pe câte cineva, care-mi părea mai dezgheţat la minte, îl puneam la încercare cu ajutorul desenului meu numărul 1, de care niciodată nu m-am despărţit. Voiam să ştiu dacă avea o minte într-adevăr pătrunzătoare. Numai că răspunsul era mereu acelaşi: „E o pălărie". Atunci eu nu-i mai pomeneam nici de şerpii boa, nici de pădurile virgine, nici de stele. Căutam să fiu pe înţelesul lui. Stăteam cu el de vorbă despre bridge, despre golf, despre politică şi despre cravate. Iar el era încântat că făcuse cunoştinţă cu un om atât de aşezat.

(Temă: Ce reprezintă desenul copilului?)

MIRCEA SÂNTIMBREANU

Portretul colegei de bancă

Copiii au primit ca temă, la limba română, pentru după vacanţă, să facă fiecare un scurt portret literar al colegului de bancă. Portret fizic şi sufletesc. Cum arată şi ce fel de om e…

Cele două colege de bancă, şi totodată vecine – Victoriţa şi Dana – s-au aşternut pe treabă. Primele fraze au şi fost scrise pe caiete. După cât se pare, temele sunt terminate… „din punct de vedere fizic".

Victoriţa îşi lungeşte gâtul spre caietul colegei.

— Citeşte-mi, o roagă ea. Mor de curiozitate să ştiu ce ai scris despre mine.

— Da' pe urmă îmi citeşti şi tu, nu-i aşa?

— Se înţelege. Zi!

— Dar nu te superi…

— Cum o să mă supăr!

— Pe onoarea ta?

— Pe!

Colega respiră adânc, şterge de pe caiet câteva fire imaginare de praf şi începe:

— Ascultă: „*Colega mea de bancă este foarte deosebită de mine*”.

— Aşa şi este, zi mai departe, tu, mor de curiozitate, tu, văd cum mă vezi tu…

Colega nu se lăsă rugată. Continuă:

— „*Ea este o fată bondoacă*” …

— Cum?! se încruntă, brusc jignită Victoriţa şi îşi pipăi talia. Sunt eu bondoacă?

— Ce, vrei să zici că nu? Aşa-ţi zic toţi copiii: „Bondoaca”.

— Asta tu ai scornit-o, se înfurie Victoriţa. Şterge imediat „bondoacă”.

— Şi ce să pun? Durdulie?

— Nu. Să nu pui durdulie.

— Dar ce? Rotofeie?

— Nu. Să nu pui rotofeie. Scrie…

Caută cu ochii închişi cuvântul potrivit. Cealaltă o ajută.

— …îndesată? Grăsană? Crede-mă, tot mai bine e „bondoacă”.

— Nu. Scrie aşa: „*Ea a slăbit cu două kilograme şi trei sute de grame*…”

— Nu se vede… Zău, tu, nu se vede…

— Ba se vede, i-o reteză Victoriţa. Dacă vrei, îţi arăt şi rochiţele.

— Dar ce? Eu fac portretul rochiţelor?

Victoriţa se dă bătută. Zâmbeşte acru:

— Mda! Ştii, sunt curioasă să ştiu ce ai scris mai departe…

— Păi, să-ţi citesc. Am scris aşa, continuă netulburată Dana „*Colega mea are o faţă lătăreaţă*…”

— Cum lătăreaţă?

— Dar cum? îngustă? Uită-te în oglindă! „*Mai are un nas borcănat şi urechi măricele*”. Asta e tot.

Victoriţa s-a făcut palidă de ciudă. Îşi muşcă buzele. Vorbeşte printre dinţi:

— Da? Bine, Uite ce am scris eu… „*Colega mea de bancă este foarte deosebită de mine*…”

— Aşa şi e, întăreşte cu satisfacţie Dana.

— „*Ea este o lungană*…”

— Cum? sare ca arsă Dana.

— Aşa am scris, dar acum adaug: „*şi o ciolănoasă*, *şi o deşirată*, *cu un nas ca o trompă de elefant*…”

— Da? Tu faci şi comparaţii? Bine, mormăie Dana am eninţător.

Păi crezi că eu nu pot să scriu, în loc de *„are urechi măricele”*, *„are urechi ca nişte foi de varză murată?”* Şi… şi… *„bărbia ascuţită ca un vârf de pantof*? îţi convine?

Victoriţa o priveşte drept în ochi:

— Îmi convine. Uite, scriu şi eu: *„Are degete ca nişte dopuri de plută şi… o strungăreaţă între dinţi ca Dunărea la Porţile de Fier…”*

Dana sare în sus şi răstoarnă scaunul, dar e atât de furioasă că nici nu bagă de seamă.

— Da? Hai la oglindă! Poftim. Îşi lipeşte nasul de luciul oglinzii şi vorbeşte cu degetele între dinţi ca o furculiţă: Spune unde vezi tu la mine… Porţile de Fier?

— Şi tu unde vezi la mine varză murată? ţipă Victoriţa, trăgându-se de urechi.

Acum s-au mai molcomit parcă. Sunt puse pe tratative.

— Ştergi… *„ciolănoasă şi deşirată”*?

— Şi tu ştergi *„faţă lătăreaţă”*?

— Şterge tu mai întâi, se roagă Dana.

— Ba tu.

— Bine, nu vrei? se înfurie din nou Dana. Las că te aranjez eu… *„Din punct de vedere sufletesc…”*

Se repede la masă şi apucă hotărâtă tocul.

— Ce vrei să mai scrii? întrebă uimită Victoriţa.

— O să scriu că eşti o… o… egoistă.

— Şi eu am să scriu că în orele de română scrii la matematică! Şi copiezi temele!

— Şi eu n-am să scriu că ai fugit de la ultima adunare de grupă, ca să te fotografiezi *à la minut*?

— Şi tu te-ai prefăcut bolnavă, pentru că nu învăţaseşi poezia pentru serbare?

Dana a rămas încremenită, cu tocul în aer. Simte că îi izvorăsc două şiruri fierbinţi de lacrimi din ochi. Vorbeşte cu glas tremurător:

— Ai fi tu în stare să scrii… asta?

Victoriţa s-a înmuiat şi ea:

— Dacă scrii de adunarea de grupă!

— Nu scriu. Dar nici tu de copiat temele.

— Şi n-o să scrii nici de fotografie?

— Nu, dacă ştergi şi tu că sunt egoistă şi că am nasul borcănat.

— Şi cum să scriu!?

Victoriţa se gândeşte un timp, apoi izbucneşte veselă:

— Ştiu: potrivit.

— Şi despre faţă?

— Potrivită.

— Şi despre ochi?

— Potriviţi.

— Bine, şterg, consimte Dana, dar… scrii şi tu la fel?

— Mai încape vorbă? Uite…

Un timp se aude doar râcâitul peniţelor în caiete.

Curând, lucrările au fost transcrise. Dana lăsă tocul jos şi citeşte Victoriţei:

— „*Colega mea*, *Victoriţa*, *este foarte deosebită de mine*. *Ea are nasul*, *gura*, *părul*, *ochii potriviţi*. *Din punct de vedere sufletesc ea este o fată foarte potrivită*”.

Victoriţa citeşte şi ea lucrarea ei:

— „*Colega mea*, *Dana*, *este foarte deosebită de mine*. *Ea are nasul potrivit*. *Gura este potrivită*. *Părul şi ochii sunt potriviţi*. *Din punct de vedere sufletesc este o fată foarte potrivită*”.

„Cum?! veţi exclama. Nu e nicio deosebire între ele?” O, ba da, şi încă multe: din punct de vedere fizic Victoriţa are în plus trei virgule. În schimb, din punct de vedere sufletesc, e mai bogată Dana: două puncte şi o pată de cerneală în plus.

„Necunoscut la adresă”.

Cei doi fraţi Săndulescu l-au cunoscut pe Furtună Scarlat în tabără la Eforie. Mai precis în gară, la coborârea din tren. Amorţiţi de drum şi răscopţi de căldură, aţâţaţi de marea ce-şi fredona atât de aproape chemarea răcoroasă, băieţii săreau din vagoane, încurcându-se în legături, bagaje şi geamantane de tot felul. Nerăbdători de a da buzna în mare – dar mai puţin nerăbdători de a se aşeza în rând – băieţii se mulţumeau, deocamdată, cu priveliştea ghiolului, vasta călimară răsturnată nu departe, la picioarele lor. Rămaşi mai la urmă, fraţii Săndulescu s-au apropiat de băieţaşul ce se lupta cu două geamantane şi un rucsac. Prea mic, legănându-se, izbea când un geamantan, când altul, de traversele cătrănite, în timp ce rucsacul din spinare îi atârna strâmb, lovindu-i încheieturile.

Pe ăsta nu-l văzuseră! în ce compartiment se ascunsese? Se repeziră spre el, să-l ia în primire:

— Cum te cheamă, neicuşorule?

— Furtună…

— Furtună? Hi-hi… Va să zică, Vijelie, ai? Taifun?!

— Ha-ha-ha, Muson… Priviţi, băieţi, ce mai Muson ne-a venit în tabără… Vâjjj!…

Se opriră deodată din vâjâit. Cel mare îşi îndulci glasul:

— Şi mai cum, drăguţule? Zi, cum te mai cheamă?

— Scarlat, bombăni băieţaşul nedumerit.

— Scarlat? Hi-hi… Scarlatină? Păi de ce nu spui, bre, să te ducem la infirmerie?!

— Sigur… Pericol de infecţie… Şi, zi, Gargară te cheamă?

— Şi ce râdeţi? Aşa îl cheamă şi pe tata… se apără micuţul…

— Ho-ho-ho…

— Hi-hi-hi…

Râdeau cu lacrimi. De fapt, nu erau băieţi răi fraţii Săndulescu. Aveau însă meteahna asta, a poreclelor. Meteahnă o socoteau alţii. Pentru ei era o distracţie. Ce, nu e distractiv când pe un băiat îl cheamă, să zicem, Andrei, să-i spui… Ardei? Nu râd toţi. Poate nu râde nimeni, dar, la urma urmei, râzi singur. Adică în doi.

— Hi-hi-hi…

— Ho-ho-ho…

Aşa şi acum. Dar văzându-l mic, încruntat şi năduşit, chibzuind cum să-şi aburce unul din geamantane pe umăr, încetară hlizeala:

— Măi, Tinctură de iod, dă să-ţi duc eu un geamantan…

— Dă unu-ncoa, Ciclonule!

Scarlat Furtună nu era supărăcios. Ei, şi chiar dacă la-nceput te îmbufnezi niţel, poţi să ţii supărarea cu cineva care stă cu tine zi de zi la acelaşi colţ de masă, care te învaţă să înoţi, cu care stai la soare în acelaşi pat de nisip şi te cojeşte de pieliţele primelor arsuri, sau care seara, în dormitor, face pe perete fel de fel de umbre chinezeşti, ori povesteşte, până la miez de noapte, lucruri nemaiauzite, cu vulcani şi elefanţi, pigmei şi gorile? E limpede: nu poţi să ţii supărarea nici două zile. Dimpotrivă. Cei trei deveniră în scurt timp cei mai buni prieteni.

Dar dacă poveştile n-ar fi avut sfârşit nici în o mie şi una de nopţi, în viaţa unei tabere se întâmplă, după abia douăzeci şi una de zile, inevitabilul. Plecarea… Şi totdeauna… tocmai în ziua cea mai frumoasă. Se fac bagajele, se strâng ciorapii pierduţi, se cumpără mărgele, şi toţi copiii, sculaţi devreme, văd, în sfârşit, ceea ce din prima zi doriseră să vadă: răsăritul soarelui din mare!! E trista despărţire de

plaja pe care-ai vrea s-o strângi într-o batistă, de valurile prietene, de zumzetul falezelor, de… (acum lăcrimezi de-a binelea, dar nu-i nicio ruşine) de toţi tovarăşii!! Tac goarnele, tac tobele, catargul despuiat… Nu, nu mai privi într-acolo, micuţule Scarlat! Aleargă mai departe din băiat în băiat, ia-le semnăturile, adresa… Ţi-ai cumpărat doar pentru asta un carnet special… Uite-i şi pe fraţii Săndulescu… Reaminteşte-le din nou, printre lacrimi:

— Să veniţi neapărat în vacanţa de iarnă…

— Venim… venim…

— Scrieţi adresa: strada Gării, nr. 33, Piteşti… Scrieţi numele meu.

— Numele? Păi ce crezi tu, măi, Taifunule, o să te uităm noi vreodată?

— Niciodată, măi, Gargară…

— Veniţi sigur, nu-i aşa?

— Venim… Mai încape vorbă?

…Şi vremea a trecut… A început şcoala… Din trimestrul întâi n-a mai rămas decât amintirea şi un şir de note puse cu roşu în catalog…

La masă, cu genunchii pe scaune, cei doi Săndulescu par a fi isprăvit de scris o scrisoare…

— Va să zică, recitește cel mai mic, adăugând câte o virgulă:

„*Bucureşti*, *20 decembrie*… *Scumpul nostru prieten*, *nu te-am uitat nicio clipă*. *Iată*, *se apropie vacanţa de iarnă*… *Vom veni la tine*, *aşa cum ţi-am promis*. *O să râdem*, *o să glumim*. *Avem atâtea să ne povestim*… *Aşteaptă-ne la gară*, *în ziua de 2 ianuarie*”.

— Mai adăugăm ceva?

— Adresa… şi la cutie!

Dar tocul s-a înţepenit pe plic, încă de la primele litere. Săndulescu cel mic priveşte deznădăjduit peniţa răşchirată. Fratele cel mare înalţă nerăbdător din sprâncene:

— Scrie! Ce te-ai poticnit?

— Mişule… Cum îl cheamă?

— Ai uitat? Ha-ha-ha! Nu ştii cum îl cheamă? Dar râsul îi pieri deodată şi lui de pe buze!… Adevărat!… Cum îl cheamă?

A mai trecut o zi. Scrisoarea n-a fost pusă la poştă. Pe plicul alb, un singur cuvânt: „Tovarăşului…”

— Şi dacă am scrie doar adresa?

— Fără nume?

— Fără.

— Şi poştaşul cui s-o dea?

— Dar dacă plecăm aşa… fără scrisoare…

— Şi dacă este într-o tabără? Sau s-a mutat? Nu se poate… trebuie să ne amintim cum îl cheamă.

24 decembrie

Cei doi nu şi-au amintit. Se plimbă în jurul mesei, el mai mic urmăreşte crăpăturile din tavan. Celălalt preferă duşumeaua.

— Ceva, aşa, ca o furtună…

— Am găsit!

— Ce?

— Vijelie!

— Nu… Alizeu…

— Aş… Un nume mai furtunos… Ca o catastrofă.

— Ştiu! Uragan!

— Tţţ… Dacă-l chema Uragan, i-am fi zis Urangutan…

— Aşa e…

Mormăie amândoi, rotindu-se gânditori, cu ochii închişi, în jurul mesei.

— Prăpăd… Vârtej… Ciclon… Anticiclón…

— Tunet… Crivăţ… Băltăreţ…

— Avalanşă!

27 decembrie.

— Ce facem? O să întârziem…

— Ştii ce? Să-i căutăm numele celălalt… numele mic.

— Adevărat! Cum de nu ne-am gândit? Cum îl cheamă? Ionel? Ghiţă? Aurel?

— Nu… Ceva medical…

— Exact. Gargară! Nu ţii minte?

— Cum o să-l cheme Gargară? Ai mai auzit tu să-l cheme pe cineva Gargară?

— Mda… şi totuşi… Ceva ca o boală… Gripă… Luxaţie… Bronşită…

— Termină odată, se înfurie cel mare. Caută masculine!

— Junghi! Prişniţ! Seringă! Migrenă!…

— Iar începi cu femininele?

— Aşa e… Vaccin… Pansament… ăă…

— Ăă… ăă…

28 decembrie

— Azi trebuie neapărat s-o punem la cutie. Altfel, nu mai ajunge la timp.

— Dra cum? Cui o adresăm? oftează la capătul puterilor mărunţelul.

Săndulescu cel mare îşi ia o figură gravă:

— M-am gândit toată noaptea. Scriem aşa: „*Strada Gării 33*”, iar în loc de numele destinatarului scriem după Tovarăşului… Dă plicul încoace! „*Tovarăşului… Vijelie, zis Ciclon, zis Barometru, zis Albastru de metilen, zis Bisturiu, zis Bicarbonat… zis…*” Cam aşa ceva.

Au trecut zile. Cei doi se frământă, privind cu jale fila calendarului care arată patru ianuarie. Niciun răspuns. Să nu fi primit scrisoarea? De ce nu? Era doar recomandată… Şi, la urma urmei, câţi Cicloni puteau fi în Piteşti? Sau câţi Taifuni pe strada Gării? Şi la un singur număr putea fi mai mult de un Neptun, zis Bisturiu sau cam aşa ceva?

Se auzi deodată soneria de la intrare:

— Poştaşul! O scrisoare! A pus la cutie o scrisoare!

Într-o clipă, scrisoarea se găsea în mâinile lor. O

Întorceau nedumeriţi pe o faţă şi pe alta:

— Păi asta… este scrisoarea noastră!

— Cum o să fie a noastră? Tu nu vezi ce de ştampile are, ce de semnături?

— E-a noastră! E scrisul nostru, totuşi…

— Nu e numai scrisul nostru, citeşte cu uimire cel mare prima însemnare… Uite ce scrie: „*Tovarăşul Ciclon – necunoscut la adresă*”. Privirea îi alunecă mai jos: „*Tovarăşul Barometru – necunoscut pe strada Gării*. „— „*Destinatarul Bisturiu – necunoscut… în localitate…* descifrează şi cel mic o însemnare.

— Necunoscut… necunoscut… necunoscut…

— Şi pe urmă?

— Retur!

— Ce-nseamnă retur?

— Înapoi…

— Cine e deşteptul cu returul? se-nfurie Săndulescu cel mic.

Săndulescu cel mare priveşte cu melancolie zecile de însemnări şi ştampile:

— Ei lasă, omul şi-a dat toată osteneala… Şi deodată descoperă o

semnătură clară în josul tuturor însemnărilor. Băiatul citeşte şi ţipă, ca şi cum plicul i-ar fi luat foc în mâini: Dirigintele oficiului poştal: Furtună… Scarlat! E tatăl lui! îl chema la fel, nu-ţi aminteşti?

— Iute, geamantanele… Valiza! Avem tren peste o oră.

Se reped spre poliţa unde stau rânduite, după mărime, cele trei bagaje, şi le apucă din zbor.

Deodată se opresc în faţa calendarului… Geamantanele le-au căzut din mâini… Se aşază întunecaţi pe o lădiţă.

— Unde să mai plecăm? Mâine începe şcoala…

Temă: Citiţi şi alte povestiri din volumul „Recreaţia mare".

COLINDE

Din Raiul cel luminos

Din Raiul cel luminos A pornit astăzi Hristos, înconjurat de îngeraşi la să-şi caute lăcaş. Soare, lună, mii de stele Străluceau mai cu putere, Toate-n lume au săltat de Iisus când au aflat.

Numai omul păcătos Le face toate pe dos, El uşa a încuiat Lăcaş Domnului n-a dat.

Iară noi astăzi venim Oameni buni să vă vestim, C-asta-i seara de Crăciun Precum îngerii ne-o spun. Voi să staţi să privegheaţi Pe Domnul să-L aşteptaţi, Că vine cu îngeraşi la să-şi caute lăcaş.

Din an în an

Din an în an sosesc mereu la geam cu Moş Crăciun;

E ger cumplit şi drumu-i greu

Dar e-obicei străbun. Azi cu strămoşii cânt în cor

Colindul sfânt şi bun, Tot Moş era şi-n vremea lor Bătrânul Moş Crăciun. E sărbătoare şi e joc în casa ta acum, Dar sunt căsuţe fără foc în seara de Crăciun. Şi-acum te las, fii sănătos

Şi vesel de Crăciun, Dar nu uita, când eşti voios Creştine, să fii bun.

În seara de Moş Ajun în seara de Moş Ajun Toţi copiii se adun şi ascultă cu folos Ce se spune de Hristos. Magii steaua urmăresc Mergând ca să-L vadă îngerii din cer privesc Cântând imn de slavă Asta-i seara lui Ajun.

Florile dalbe, flori de măr, Mâine-i ziua lui Crăciun.

Florile dalbe, flori de măr. Noi umblăm şi colindăm.

Pe la case să urăm de Naşterea lui Hristos să vă fie de folos Obiceiul din bătrâni să v-aducă vouă, Pace de la Domnul Sfânt Dalbe flori de rouă. Asta-i seara lui Ajun, Florile dalbe, flori de măr, Mâine-i

ziua lui Crăciun, Florile dalbe, flori de măr.

PROVERBE

A admira un om mare e cel mai puternic îndemn de a-l imita.

A ajunge la admiraţia oamenilor e foarte mult, dar mai mult încă este a ajunge la iubirea tuturor.

A ajuns oul mai deştept ca găina.

A amesteca Bagdadul cu şarigradul.

A astupa soarele cu degetul.

A auzit clopotul dar nu ştie la care biserică.

A auzit-o cât un bold şi-a făcut-o de-un cot.

Babă frumoasă şi copil cuminte n-ai să găseşti.

Bagă în casă un mărăcine, decât pe orişicine.

Banii nu aduc învăţătură, dar învăţătura aduce bani.

Banii strângătorului pe mâna risipitorului.

Banii sunt toporul care separă prietenii nedespărţiţi.

Banul e o mică roată ce-nvârteşte lumea toată.

Banul este ochiul dracului.

Ca acasă la tine nu-i nicăieri bine.

Ca pârâua-n punga popii.

Ca pildă, niciun dascăl mai bun!

Ca pumnii în ochi, aşa stă de bine.

Ca să ajungi la miez, trebuie să spargi coaja.

Cadă pară mălăiaţă în gura lui Nătăfleaţă.

Câine surd la vânătoare.

Dacă ţi-i bărbatul moale, du-l la târg şi dă-l pe oale.

Dacă dai, dreptate ai.

Dacă dai, n-ai; ia nu da, să vezi cum ai.

Dacă el şade degeaba, gândeşte că toţi n-au treabă.

Dacă fata nu ştie juca, zice că lăutarii nu ştiu cânta.

Dacă invidia ar fi boală, omenirea întreagă ar fi bolnavă.

Dacă în horă ai intrat, joacă şi tu necurmat.

E cât un munte şi nu plăteşte un păduche.

E lesne a povăţui şi anevoie a se povăţui.

E mila de străină ca gardul de mărăcini.

E plăcut să vezi un bărbat frumos, dar e mai uşor să trăieşti cu un bărbat de duh.

Ea ţese şi sub pat, de-are milă de bărbat.

Ea îşi cântă, ea-şi descântă.

El de boală pătimeşte şi pe alţii sfătuieşte.
Face albul negru şi negrul alb.
Face hatârul bogatului şi mănâncă pâinea săracului.
Face haz de necaz.
Face haz de necaz.
Fala mare traistă n-are.
Fântâna adevărată nu-ngheaţă niciodată.
Fapta bună nu moare niciodată.
Gâlceava fără-ncăiertare e ca pâinea fără sare.
Gândeşte clar, vorbeşte inteligent, trăieşte cu simplitate.
Gândul nebunului, la marginea pământului.
Gândurile multe fără treabă dovedesc o minte slabă.
Gardul are ochi şi zidul urechi.
Gardul cu proptele nu cade-n vremuri grele.
Ghinionul nu vine niciodată singur.
Hai la deal ca la vale, că-ţi ajut eu pe spinare.
Hai să vorbim degeaba, că tot nu ne place treaba.
Hainele de-mprumut multă căldură nu-ţi aduc.
Hainele nu te scot în lume şi banul nu te-nvaţă să vorbeşti.
Hainele nu-l fac pe om, dar omul le face pe haine.
Hambarul gol nu are şoareci.
Hărnicia alungă sărăcia.
Ia ascultă la boieru, cum îi zdrăngăne ciurelu'.
Ia ce-ţi place, dar nu alege.
I-a crăpat obrazul, dar ruşinea tot nu i-a pierit.
I-a dat pân' s-a săturat şi-atunci l-a făcut scăpat.
Ia-l de pe mine, că-l omor.
Iapă albă-mi trebuia, că cea neagră nu trăgea.
Iarba rea creşte repede şi cea bună încetul cu încetul.
Iarna-i grea, omătul mare, vai de omul care n-are.
Îi ard tălpile.
Îi bate vântul în straiţă.
În casa leneşului totdeauna-i sărbătoare.
Îi cântă cucu-n cap.
Îi dai degetul, el îţi apucă mâna.
Îi e lene şi să vorbească, darmite să mai şi muncească.
Îi merge gura ca pupăza.
Îi trage cu oala ca să-i treacă boala.

În ţara orbilor, chiorul este împărat.
În zadar baţi şaua, c-o fătat iapa.
Joacă danţ pe mămăligă şi-i ajunge cât câştigă.
Judecata e oloagă când la cap lipseşte-o doagă.
Judecata-i cu nasul de ceară.
Judecătorul e ca şarpele, niciodată nu umblă drept.
La anu' n-o cuprinde sumanu'.
La casa cu noroc, fierbe oala fără foc.
La cel nevoiaş stă bruma pân' la Ispas.
La joc e ca focu'; la lucru ca butucu'.
La omul harnic se uită sărăcia pe fereastră, dar nu îndrăzneşte să intre.
La paştele cailor.
La plăcinte înainte, la război înapoi.
La pomul lăudat nu te duce cu traista goală. Mâţa blândă zgârie rău.
Mâţa, dacă nu ajunge la slănină, zice că e stricată.
Mai aibi şi coaste, nu doar pântece.
Mai aproape pielea decât cămaşa.
Mai bine cap de pisică decât coadă de leu.
Mai bine două mâncări decât o bătaie.
Mai bine dragoste mai puţină şi ajutor mai mult.
N-a fost glorie fără invidie.
Na-ţi-o frântă că ţi-am dres-o.
N-aduce anul ce aduce ceasul, când norocul îşi schimbă pasul.
N-ai ajuns la gârlă şi ţi-ai ridicat poalele-n cap.
N-are după ce bea apă şi el se scobeşte în măsele.
Nebuna de la răstoacă, tot ea cântă, tot ea joacă.
Nebunului poţi să-i spui ce-ţi place, că el tot ce ştie face.
O boală vindecă pe alta, când vin una după alta.
O caută cu lumânare, ziua-n amiaza în are.
O nenorocire, când cade pe capul omului, nu vine singură, ci le mai aduce şi pe altele.
O rândunică nu aduce primăvara şi niciun copac nu face pădurea.
O vorbă rea răneşte mai mult decât o sabie ascuţită.
Oaia, cât de hoaţă-ar fi, nimeni n-o poate bănui.
Oaspetele nu mănâncă ce gândeşte, ci mănâncă ce găseşte.

Paguba câştig n-o poţi face.
Pe toţi să-i asculţi, dar din mintea ta să nu ieşi.
Pe vremea când era bunica fată mare.
Pentru cei buni, binefacerea este împrumut, pentru cei răi este pomană.
Pentru cel care înţelege, ajung puţine cuvinte.
Pentru unii mumă, pentru alţii ciumă.
Pielea rea şi pacătoasă, ori o bate, ori o lasă.
Rabdă inimă şi taci, că tu toate mi le faci.
Rabdă suflete cât poţi şi nu-ţi da taina ta la toţi.
Râde hârb de ciob şi el e făcut zob.
Râde mai bine cine râde la urmă.
Rar se vede înţelepciune unită cu frumuseţea.
Rarul umple carul, desul umple fesul.
Răbdarea e cea mai bună doctorie.
S-a ales şi el primar, a umplut satul de amar.
S-a dus baba cu colacii.
S-a dus bou şi s-a-ntors vacă.
S-a încurcat ca craca-n lemne.
S-a întâlnit foamea cu setea.
S-a învăţat dezbrăcat şi-acum i-e ruşine îmbrăcat.
S-a mâniat Neagu pe sat şi trei zile n-a mâncat.
S-a sculat la miezul nopţii şi-a ajuns la stâlpul porţii.
Sacul gol nu stă în picioare.
Sacul spart nu se umple.
Şcoala face omul om şi-altoiul, pom.
Şede cu ochii-n podele şi-aşteaptă să-i cadă stele.
Şezi la masă dacă ţi-ai adus de-acasă.
Şi binele şi răul din vorbă izvorăsc.
Tace ca porcu-n păpuşoi.
Tânăr lângă tânără, ca paiele lângă foc.
Timpul care a trecut nu se mai întoarce.
Timpul e dascălul cel bun, fiindcă el ne-nvaţă de toate.
Timpul pierdut nu se mai întoarce.
Tot bogatul e om de treabă şi grasul om frumos.
Tot începutul are şi sfârşit.
Tot începutul e greu.
Ţânţarul cu cântări te sărută.

Ţara piere şi baba se piaptănă.

Ţiganul când a ajuns la mal, atunci s-a înecat.

Ţiganul când s-a văzut împărat, întâi pe tată-său l-a spânzurat.

Ţine de ce ai în mână să nu te-alegi cu minciună.

Udă întâi grădina ta şi de-ţi mai rămâne, udă-i-o şi vecinului.

Ulciorul nu merge de multe ori la apă.

Uliţa lungă te face fără pungă.

Un cuvânt binevoitor este ca o zi de primăvară.

Un nebun aruncă o piatră-n baltă şi zece înţelepţi n-ajung s-o scoată.

Un nebun întreabă şi zece înţelepţi nu-i pot răspunde.

Un necaz abia îl trece şi vin în locul lui zece.

Vaca bună se vinde din staul.

Vacă pe vacă se linge şi porc pe porc se scarpină.

Vai de casa cu mulţi stăpâni!

Vai de moarte fără râs şi de nuntă fără plâns.

Vai de târla fără câini şi de casa fără stăpâni.

Vai de târla fără câini şi de casa fără stăpâni.

Vânt seamănă şi negură seceră.

Zace de lingoare şi nimica nu-l doare.

Zestrea şade în ladă şi el cu sluta pe vatră.

Zgârcitul are două mâini: una cu care ia şi alta cu care nu vrea a da.

Zgârcitul mai rău păgubeşte şi leneşul mai rău obosește.

Zgârcitul numai stângă are, dreapta îi e uscată. Zgura din fier bun se face şi se-aruncă să se calce. Ziceţi multe şi mărunte, ca şi babele cărunte. Zidul are urechi şi gardul proptele. 207

Clasa a II-a

Cărţile Copilăriei

Bibliografie şcolară completă

Colecţia *Cărţile copilăriei* cuprinde toată bibliografia şcolară necesară claselor I-VIII. Copiii trebuie să citească aceste cărţi, să cunoască şi să îndrăgească aceşti autori, acum, la vârsta copilăriei.

Ştim cât de încărcat este programul şcolar şi extraşcolar! Când să mai citeşti?

Şi totuşi, am fi mai săraci sufleteşte dacă n-am cunoaşte marile creaţii ale literaturii universale: basme şi legende, balade şi proverbe, povestirile lui Kipling, romanele lui Jules Verne, Mark Twain şi

Alexandre Dumas.

Cărţile copilăriei oferă o lectură conden

sată, rapidă şi completă. În primele pagini ale fiecărei cărţi veţi găsi programul complet de apariţii pentru fiecare clasă de la I-a la a VIII-a.

Note:

1 smintite – proaste

1 pocit – urât

7 ostenit – obosit

1 a înlesni – a ajuta

1 umere – umeri

2 tiflă – aici noroc

1 să îmbie – să umble

1 dând în genunche – îngenunchind

1 fiord – parte a unui ocean cu maturi înguste, abrupte şi înalte, inti adânc în uscat